

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Nina Karhama

Osakeyhtiön arvopapereiden arvonalentuminen kirjanpidossa ja tuloverotuksessa

Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö
Talousoikeuden pro gradu -tutkielma
Talousoikeuden maisteriohjelma

Vaasa 2022

VAASAN YLIOPISTO**Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Nina Karhama		
Tutkielman nimi:	Osakeyhtiön arvopapereiden arvonalentuminen kirjanpidossa ja tu- loverotuksessa		
Tutkinto:	Kauppatieteiden maisteri		
Oppiaine:	Talousoikeus		
Työn ohjaaja:	Juha Lindgren		
Valmistumisvuosi:	2022	Sivumäärä:	91

TIIVISTELMÄ :

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää osakeyhtiön arvopapereiden arvonalennusten ajallisia eroja kirjanpidossa ja verotuksessa. Arvopapereiden arvonalentumisella tarkoitetaan tilanteita, joissa arvopaperi on todettu kirjanpitolain (1336/1997; KPL) mukaan menetetyksi tai sen arvo on kirjanpidossa alentunut, mutta elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968; EVL) mukaan arvonalennusta ei ole vielä mahdollista vähentää. Aihe on erityisen ajankohtainen, sillä vuoden 2020 alussa alkaneen koronaepidemian sekä meneillään olevan maailmantalouden taantumun vuoksi tilinpäätöksiä laadittaessa olisi kiinnitettävä tavallistakin enemmän huomioita yhtiön kirjanpidossa oleviin arvopapereihin ja niiden mahdollisiin arvonalentumisiin. Nämä ovatkin tärkeämmässä asemassa tällä hetkellä verrattuna normivuosiin.

Kirjanpitolain ja elinkeinoverolain arvonalennusäännökset eroavat jonkin verran toisistaan. Tästä voi aiheutua eroja kirjanpidon ja verotuksen välille. Keskeisimmät poikkeamat liittyvät arvonalennusten vähentämisen pakollisuuteen kirjanpidossa, vaikka arvonalennusta ei vielä voi vähentää verotuksessa. Tilinpäätöksen lähestyessä on otettava huomioon meneillään olevan tilikauden asiat kokonaisuutena. Tilinpäätöshetkellä saatetaan havaita, että jonkin omaisuuserän arvo on alentunut. Yrityksellä voi olla taseessa arvopapereita, joiden arvo on pysyvästi alentunut. Tyypillisesti tällaisia arvopapereita ovat pörssiosakkeet ja muiden yhtiöiden julkisesti noteeraamattomat osakkeet. Jos niiden arvo on tilinpäätöshetkellä pysyvästi tasearvoa pienempi, tulisi se ottaa kirjanpidossa huomioon arvonalennuksena. Tällainen kirjanpidossa tehty arvonalennus ei kuitenkaan ole elinkeinoverotuksessa vähennyskelpoinen ennen kuin se on todettu lopulliseksi. Arvonalentumisen perusteella tehty kirjaus pienentää tilikauden tulosta mutta ei verotettavaa tulosta. Verotuksessa vähennys hyväksytään lähtökohtaisesti vasta kun arvonalentumisen katsotaan aidosti syntyneen eli se on lopullinen.

Arvopaperiomistus saattaa liittyä myös tilanteeseen, jossa yritys on menossa konkurssiin tai joutuu lopettamaan toimintansa kannattamattomana esimerkiksi selvitystilamenettelyn kautta. Näissäkin tilanteissa arvonalentumiskirjaus on pakollinen heti kun arvonalentuminen on todennäköistä, vaikka verotuksessa vähennyksen saa vasta kun arvonalennus on lopullinen. Tutkimuksessa havaittiin, että arvonalentumiset synnyttävät ajallisia eroja kirjanpidon ja verotuksen tuloksen välillä. Pelkkä kirjanpito ei riitä näiden erojen seuraamiseen vaan tarvitaan erillistä dokumentointia erojen seuraamiseen. Muuten riskinä on, että ilman kunnollista dokumentointia arvonalentumiset voivat jäädä kokonaan vähentämättä verotuksessa.

AVAINSANAT: Arvopaperi, arvonalentuminen, elinkeinoverotus, kirjanpito

Sisällys

1	Johdanto	7
1.1	Johdatus aiheeseen	7
1.2	Tutkimustehtävä ja tutkimusongelma	10
1.3	Tutkielman rakenne ja rajaus	12
1.4	Tutkimusaineisto ja -menetelmät	14
2	Arvopaperit ja niiden arvonalentumiset	19
2.1	Arvopaperin määritelmä	19
2.2	Arvonalentuminen käsitteenä	20
2.3	Oikea ja riittävä kuva sekä olennaisuus tilinpäätöksessä	22
2.4	Arvopapereita koskevia muita yleisiä tilinpäätösperiaatteita	25
2.5	Hankintameno, käypä markkinahinta ja käypä arvo	28
3	Kirjanpidon ja verotuksen sääntely	32
3.1	Kirjanpito-oikeuden sääntely, oikeustila ja käsittely	32
3.2	EU-sääntely ja IFRS	36
3.3	Vero-oikeuden sääntely, oikeustila ja käsittely	37
4	Arvonlennukset kirjanpitolainsäädännössä ja elinkeinoverolainsäädännössä	43
4.1	Omaisuuksilajit	43
4.2	Pysyvät vastaavat ja käyttöomaisuus	45
4.2.1	Kirjanpitolainsäädäntö ja IFRS	45
4.2.2	Verolainsäädäntö	49
4.2.3	Yhteenvetoa	53
4.3	Sijoitusomaisuus	54
4.4	Vaihto-omaisuus	56
4.4.1	Kirjanpitolainsäädäntö ja IFRS	56
4.4.2	Verolainsäädäntö	57
4.4.3	Erot ja yhteneväisyydet	59
4.5	Rahoitusomaisuus	60

4.5.1	Kirjanpitolainsäädäntö ja IFRS	60
4.5.2	Verolainsäädäntö	62
4.5.3	Erot ja yhteneväisyydet	64
4.6	Muun omaisuuden omaisuuslaji elinkeinoverotuksessa	65
4.7	Arvon alentumisen tarpeen arvioiminen ja oikaisu	69
5	Kirjanpidon ja verotuksen yhteys ja erot	72
5.1	Kirjanpitolainsäädännön ja verolainsäädännön suhde	72
5.2	Kriteerit arvonalentumisen tekemiselle	73
5.2.1	Arvonalentumisen pysyvyys ja lopullisuus kirjanpitolainsäädännössä	73
5.2.2	Arvonalentumisen pysyvyys ja lopullisuus elinkeinoverolainsäädännössä	74
5.2.3	Nettovarallisuus	76
6	Johtopäätökset	79
6.1	Pohdintaa	79
6.2	Tulokset	80
	Lähteet	84

Kuviot

Kuvio 1.	Arvopapereiden esittämistavat tilinpäätöksessä.	8
Kuvio 2.	Normihierarkia, mukailten Husa 2015.	18
Kuvio 3.	Kirjanpidon kokonaisuus liiketapahtumasta verotukseen.	72

Taulukot

Taulukko 1.	Pysyvien vastaavien sijoitusten arvonalennukset.	53
Taulukko 2.	Vaihto-omaisuuden arvonalennukset.	60
Taulukko 3.	Rahoitusomaisuuden arvonalennukset.	64

Lyhenteet

AKL	Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä (29.4.1988/389)
AML	Arvopaperimarkkinalaki (14.12.2012/746)
AVL	Arvonlisäverolaki (30.12.1993/1501)
ArvL	Laki varojen arvostamisesta verotuksessa (22.12.2005/1142)
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta (24.6.1968/360)
EU	Euroopan unioni
HE	Hallituksen esitys
HaO	Hallinto-oikeus
IAS	International Accounting Standards
IAS-asetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 160/2002/EY
IFRS	International Financial Reporting Standards
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KILA	Kirjanpitolautakunta
KPA	Kirjanpitoasetus (30.12.1997/1339)
KPL	Kirjanpitolaki (30.12.1997/1336)
OYL	Osakeyhtiölaki (21.7.2006/624)
OKL	Osuuskuntalaki (14.6.2013/421)
PL	Perustuslaki (11.6.1999/731)
PMA	Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (20.12.2015/1753)
Säätiöl	Säätiölaki (24.4.2015/487)
TilintarkL	Tilintarkastuslaki (18.9.2015/1141)
TVL	Tuloverolaki (30.12.1992/1535)
VML	Laki verotusmenettelystä (18.12.1995/1558)
vp	valtiopäivät
VSVL	Varainsiirtoverolaki (29.11.1996/931)

1 Johdanto

Yrityksen taseessa esitetään omaisuuserät lähtökohtaisesti kirjattujen liiketapahtumien suuruisina. Taseen laadinnan yhteydessä joudutaan usein pohtimaan, miten jotkut omaisuuserät tulisi arvostaa eli mitä hintaa käytetään. Ollaan siis tekemisissä arvostusongelman kanssa. Pääsääntöisesti omaisuuserien arvostamisessa käytetään hankintamenoa. Joskus tästä pääsääntöstä on kuitenkin poikettava ja tämä poikkeaminen voi olla joko pakollista tai sallittua.

1.1 Johdatus aiheeseen

Tilinpäätöstä laadittaessa esiin saattaa tulla tilanteita, joissa huomataan, että yhtiön omistamien arvopapereiden arvo on laskenut. Kirjanpidossa käyvän markkina-arvon ja kirjanpitoarvon välinen ero kirjataan kuluksi yleensä aina kun markkinahinta on kirjanpitoarvoa alhaisempi. Tällä menettelyllä sekä realisoituneet että realisoitumattomat arvonalentumiset saadaan näkymään heti tilikauden tuloksessa. Arvonlennuskirjauksissa on kuitenkin sovellettava myös kirjanpidon olennaisuusperiaatetta. Sen mukaan merkitykseltään vähäisiä arvonalentumisia ei aina ole tarpeen kirjata kuluksi. On kuitenkin huomioitava se seikka, että arvopaperit voivat muodostaa merkittävänkin osan tilinpäätöksen kokonaiskuvasta, jolloin pienet arvonalentumiset voivat yhteenlaskettuina olla sellainen olennainen erä, että ne tulee kirjata kuluksi. Kirjanpidon ja verotuksen väliset erot syntyvät yleensä siksi, että arvonalentuminen on verotuksessa vähennyskelpoinen vasta kun se luovutetaan tai se todetaan lopullisesti menetettyksi. Menon vähennyskelpoisuus kirjanpidossa vastaa yleensä myös sen vähennyskelpoisuutta verotuksessa. Verolainsäädännössä on kuitenkin säädetty tähän poikkeuksia muun muassa osakkeiden arvonalennuspoistojen kohdalla.

Kirjanpidossa arvopaperit kuuluvat useimmiten pysyvien vastaavien erään sijoitukset, vaihtuvien vastaavien vaihto-omaisuuteen tai rahoitusomaisuuteen. Pysyvien vastaavien tarkoituksena on tuottaa tuloa jatkuvasti useana tilikautena. Pysyviä vastaavia ovat esimerkiksi osuudet saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteyserityksissä sekä pitkäaikaisiksi tarkoitettut sijoitukset muihin arvopapereihin. Arvopaperit voidaan käsitellä kirjanpidossa myös vaihto-omaisuutena. Silloin ne on hankittu myytäväksi ja selkeästi voittoa tavoitellen. Jos arvopaperit on

hankittu yhtiöön väliaikaisesti esimerkiksi sijoitettaessa likvidejä varoja tilapäisesti, pankkitiliä parempaa tuottoa tavoitellen, ne voivat kuulua myös rahoitusomaisuuteen. Rahoitusomaisuusarvopaperit on myös voitu saada maksuna saamisesta tai yhtiö on sijoittanut varojaan arvopapereihin ja tarkoitus on käyttää arvopaperit lähitulevaisuudessa rahoitusvaroina.¹

T A S E	(Tilikauden päättymispäivä)	(Edellisen tilikauden päättymispäivä)
	—'—'—	—'—'—
V a s t a a v a a		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet	0,00	0,00
Sijoitukset	0,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	0,00	0,00
Saamiset		
Pitkäaikaiset	0,00	0,00
Lyhytaikaiset	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Rahoitusarvopaperit	0,00	0,00
Rahat ja pankkisaamiset	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
V a s t a a v a a y h t e e n s ä	0,00	0,00

Kuvio 1. Arvopapereiden esittämistavat tilinpäätöksessä

Osakeyhtiön arvopaperikaupassa on ensin selvitettävä, mihin omaisuuslajiin hankitut osakkeet kuuluvat. Aktiivisen kaupankäynnin kohteena olevat osakkeet kuuluvat yleensä vaihto-omaisuuteen. Aktiivinen kaupankäynti on luonteeltaan jatkuvaa, suunnitelmallista, aktiivista, taloudellisen riskin ottavaa ja voittoa tavoittelevaa. Toimintaa on arvioitava kokonaisuutena ja kiinnitettävä erityistä huomioita toiminnan aktiivisuuteen. Passiiviset, pitkäaikaiset ja vähäriset sijoitukset katsotaan verotuksessa helposti muuksi omaisuudeksi. Muun omaisuuden verotuksessa ei lähtökohtaisesti oteta huomioon realisoitumattomia arvonalennuksia vaan muutokset huomioidaan vasta omaisuuden luovutuksen yhteydessä. Koska osakkeiden arvonalennusten verotuskohtelu vaihtelee sen mukaan mihin taseen ryhmään niiden katsotaan kuuluvan,

¹ Nieminen, 2021. s. 40–41.

on selvitystä tehdessä oltava varsin tarkkana. Väärin tehdyt päätökset johtavat virheellisiin veroilmoituksiin ja sitä kautta ne ovat peruste veronkorotuksille.

Varsinaista tutkimusta kyseisestä aiheesta ei ole tehty. Aiheeseen liittyviä tai sitä sivuavia opin-
näytetöitä löytyy jonkin verran. Kristiina Mentula on tutkinut aihetta käyttöomaisuuden ar-
vonalentumisen näkökulmasta pro gradu työssään vuonna 2016. Tutkimuksessa pohdittiin
muun muassa poistojen ja arvonalennuksen suhdetta. Sen mukaan arvonalennuksen vaihto-
ehtona käyttöomaisuudessa on poistosuunnitelman muutos ja poistojen lisääminen. Kirjanpi-
don ja verotuksen sidonnaisuudesta johtuen arvonalennus voi aiheuttaa ristiriitoja niiden vä-
lillä. Varovaisuusperiaate ohjaa kirjanpidon tuloksenlaskentaa, kun taas arvonalennuksen lo-
pullisuus vaikuttaa vähennyskelpoisuuteen verotuksessa. Tutkimuksessa havaittiin, että ar-
vonalennussäätely on joustavaa eikä suurempiin sääntelyn muutoksiin ole tarvetta.²

Timo Torkkel analysoi tutkimuksessaan verotuksen ja kirjanpidon sidonnaisuuksia Suomen
kansallisen kirjanpitolainsäädännön ja kansainvälisten tilinpäätösstandardien kannalta. Tutki-
muksessa luodaan kirjanpidon ja verotuksen sidonnaisuuksiin pohjautuvaa systematiikkaa,
jota sovelletaan analysoitaessa elinkeinotuloverotukseen sisältyviä verotuksen ja kirjanpidon
sidonnaisuuksia. Tutkimuksessa esitetään verotuksen ja kirjanpidon sidonnaisuuden kehittä-
mistä koskevia lainsäädännön muutosehdotuksia. Torkkelin mukaan verotuksen ja kirjanpi-
don linkki tulee höllentymään tulevaisuudessa ja sen vuoksi niiden välistä sidonnaisuutta tulisi
höllentää lainmuutoksin myös kansallista kirjanpitolakia yksittäisen yrityksen tilinpäätöksessä
soveltavien yritysten osalta.³ Torkkel jatkaa pohdintaa arvioidessaan verotuksen kirjanpito-
sidonnaisuuden erityispiirteitä ratkaisun KHO 2021 H 3259 (ei julk.) perusteella. Päätöksen
taustalla oli elinkeinoverolain 54 §:n tulkintakysymyksiä. Osuuskunta oli pyytänyt Verohallin-
nolta ennakkoratkaisua muun muassa kysymykseen: Voiko osuuskunta vähentää kirjanpitoon
kuluksi kirjatut mutta verotuksessa vähentämättä olevat vuosien 2016 ja 2017 poistot vuonna
2019. Verohallinto oli antanut asiasta ennakkoratkaisun, jonka mukaan osuuskunta ei voi vä-
hentää näitä verovuonna 2018 kirjanpitoon kirjattuja poistoja. KHO ei muuttanut aikaisempia
päätöksiä vaan HaO:n antama päätös jäi voimaan. Osuuskunta ei saanut vähentää kyseessä

---

² Mentula, 2016.

³ Torkkel, 2011.

olevia investointimenoja, koska niitä ei KHO:n mielestä ollut vähennetty kirjanpidossa EVL 54 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.⁴

Emmi Lähteenmäki on tutkinut aihetta otsikolla ”*Verotuksen ja kirjanpidon välinen suhde Suomessa*”. Tutkielma on toteutettu Vaasan yliopiston pro gradu -tutkielmana vuonna 2021. Tutkielmassa pyrittiin selvittämään, kuinka vahva sidonnaisuus verotuksella ja kirjanpidolla sillä hetkellä oli, kun yritys laatii tilinpäätöksensä FAS-tilinpäätöksenä (Finnish Accounting Standards). Tutkimuksen tuloksena syntyi käsitys kirjanpidon ja verotuksen osa-alueista, joita koskevat omat itsenäiset säännöksensä ja jotka myös poikkeavat sisällöltään toisistaan. Eroavaisuuksien lisäksi löytyi kuitenkin myös osa-alueita, joiden osalta kirjanpitoa ja verotusta koskevat omat itsenäiset mutta kuitenkin samansisältöiset säännökset. Tämän perusteella todettiin, että kirjanpitolainsäädännön ja verolainsäädännön erilaiset tavoitteet johtavat eroavaisuuksiin. Näiden tavoitteiden voidaan nähdä erkanevan entisestään IFRS-sääntelyn yleistymisen myötä.⁵

1.2 Tutkimustehtävä ja tutkimusongelma

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia osakeyhtiön taseessa olevien arvopapereiden arvonalennusten kohtelua kirjanpidossa ja verotuksessa sekä niiden välisiä eroja kirjanpidollisen tuloksen ja verotettavan tulon laskennassa. Tavoitteena on selvittää säännöksiä ja kriteereitä, joiden perusteella arvonalennukset ovat vähennyskelpoisia kirjanpidossa ja verrata näitä kriteereitä verotuksen kriteereihin. Tähän löytyy säännöksiä kirjanpitolaista, kirjanpitolautakunnan ohjeista ja lausunnoista, IFRS-standardeista ja elinkeinoverolaista. Arvonalentumisella tarkoitetaan osakkeiden arvonalennusta tapauksissa, joissa osakkeista ei luovuta mutta niiden arvo alenee esimerkiksi konkurssin, pörssikurssien muutosten tai listaamattoman yrityksen ollessa kyseessä, osakkeiden muun arvonalennuksen johdosta. Tutkimuksessa pyritään selvittämään, miten voimassa olevaa lainsäädäntöä sovelletaan kirjanpitolainsäädännössä ja verolainsäädännössä ja minkälaisia eroja syntyy kirjanpidon tuloslaskelmassa ja verotuksessa näiden

---

⁴ Torckel, 2022. s. 16–28.

⁵ Lähteenmäki, 2021.

lakien eroavaisuuksista johtuen. Tutkielmassa tarkastellaan myös näiden erojen vaikutuksia osakeyhtiön nettovarallisuuteen. Tutkimusongelma jaetaan osakysymyksiin, joiden avulla osakkeiden arvonalennusta voidaan tarkastella:

1. Mitä arvonalentuminen tarkoittaa?
2. Milloin arvonalentuminen on lopullinen? Mitkä syyt aktualisoivat arvonalennussäännösten soveltamisen?
3. Mitä vaikutuksia arvonalenemisella on?

Tutkielman päätutkimuskohtina ovat osakeyhtiön kirjanpidon ja verotuksen väliset erot silloin, kun kyseessä on arvopapereiden arvonalentuminen:

1. pysyvien vastaavien sijoituksissa
2. vaihto-omaisuudessa
3. rahoitusomaisuudessa
4. vaikutukset osakeyhtiön nettovarallisuuteen

Verotus perustuu kirjanpitoon ja kirjanpidossa noudatettaviin periaatteisiin. Arvopapereiden kohdalla kirjanpidon ja verotuksen välisiä eroja voi syntyä esimerkiksi noudatettaessa kirjanpitolain 3:3 §:n mukaista varovaisuuden periaatetta. Varovaisuuden periaate edellyttää, että tilinpäätöstä laadittaessa noudatetaan tilikauden tuloksesta riippumatonta varovaisuutta. Tämä edellyttää erityisesti, että tilinpäätöksessä otetaan huomioon kaikki poistot ja arvonalennukset vastaavista ja kaikki päättyneeseen tai aikaisempiin tilikausiin liittyvät menetykset, vaikka ne tulisivat tietoon vasta tilikauden päättymisen jälkeen. Tällä menettelyllä varmistetaan, että tilikauden tulosta ei näytetä suurempana kuin se todennäköisesti tulee olemaan. Kirjanpitolain 5:13 §:n mukaan pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalennus kirjataan kuluksi, jos arvopapereiden todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan pysyvästi poistamatonta hankintamenoa pienempi. Pysyvä arvonalentuminen tarkoittaa todennäköisyyttä, että arvopapereista ei tulla saamaan kirjanpitoarvoa vastaavaa rahamäärää.

Elinkeinoverolain 7 §:n mukaan vähennyskelpoisia ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset. EVL 42 §:n ja 42 a §:n mukaan, 8 a §:n mukaisin poikkeuksin, arvopaperin hankintameno on vähennyskelpoinen sinä verovuonna, jona omaisuus on luovutettu, tuhoutunut tai lopullisesti menetetty. 8 a §:n mukaiset

poikkeukset koskevat osakeyhtiön muuhun omaisuuteen kuuluvan osakkeen vähennyskelpoisuutta. Näitä poikkeuksia ovat muun muassa yhtiön käyttöomaisuuteen kuuluvat verovapaasti luovutettavat osakkeet. Eroja kirjanpidon ja verotuksen välillä syntyy, koska arvonalennuksen tekeminen kirjanpidossa on lähtökohtaisesti mahdollista aikaisemmin kuin verotuksessa. On kuitenkin huomattava, että verotuksessa vaadittavien arvonalennusten on oltava myös kirjanpidossa tai niitä ei voida ottaa huomioon.

1.3 Tutkielman rakenne ja rajaus

Arvopapereiden kirjanpito- ja tilinpäätöskäsittelyä sekä verotusta tarkastellaan osakeyhtiön näkökulmasta. Suomessa kirjanpitoa ja tilinpäätöstä säätelevät pääosin kirjanpitolaki ja kirjanpitoasetus (1339/1997; KPA). Niiden lisäksi tärkeä osa kirjanpito- ja laskentakäytännössä on kirjanpitolautakunnan yleisohjeilla ja lausunnoilla. Tästä normistosta on syntynyt Suomessa noudatettava hyvä kirjanpilotapa. Hyvän kirjanpilotavan lähteinä ovat kuitenkin myös kansainväliset tilinpäätössäännökset eli käytännössä Suomessa IFRS-säännökset. Sekä kirjanpito-laissa että kirjanpitolautakunnan yleisohjeissa on viitauksia IFRS-säännöksiin ja periaatteisiin. Kansainvälisillä tilinpäätössäännöksillä on siten kytköksiä hyvään kirjanpilotapaan. Tässä tutkimuksessa käsitellään arvopapereiden arvonalennuksia FAS-tilinpäätöskäytännön näkökulmasta.

Tutkimus koostuu kuudesta pääluvusta. Ensimmäisessä kappaleessa eli johdannossa käydään läpi tutkielman taustaa, tutkimuskysymykset, aiheen rajaus ja tutkimusaineisto sekä -menetelmät. Tutkimuksessa pohditaan arvopapereiden esittämistapaa eri taseen erissä ja sen vaikutusta arvonalentumisten käsittelyyn kirjanpidossa ja verotuksessa. Alustavat tutkimuskysymykset ovat: 1) Mitä arvonalentuminen tarkoittaa? 2) Milloin arvonalentuminen on lopullinen? Mitkä syyt aktualisoivat arvonalennussäännösten soveltamisen? 3) Mitä vaikutuksia arvonalenemisella on?

Toisessa kappaleessa käydään läpi arvopapereihin ja niiden arvonalennuksiin liittyvät käsitteet kuten arvopaperit lainsäädännössä, arvonalentumisen lopullisuus, oikea ja riittävä kuva sekä olennaisuus tilinpäätöksessä. Kappaleessa esitetään myös muita yleisiä arvopapereiden

tilinpäätösperiaatteita sekä hankintamenon, käyvän markkinahinnan ja käyvän arvon käsitteitä. Arvopaperin käsitettä määritellään muun muassa arvopaperimarkkina-laissa (746/2012; AML) ja varainsiirtoverolaissa (931/1996; VSVL). Arvonalentumisen lopullisuus vaikuttaa verotuksessa laajasti. Vaihto-omaisuutta lukuun ottamatta edellytys vähennyskelpoisuudelle on arvonalentumisen lopullisuus. Tilinpäätöksen on annettava lukijalleen oikea ja riittävä kuva kirjanpitovelvollisen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Samaan aikaan tilinpäätöksen laatijan on pohdittava myös toiminnan laatua ja laajuutta olennaisuuden periaatteen mukaan. Tutkielmassa käytetään yleisesti arvopaperit-termiä.

Kolmannessa kappaleessa tutkitaan arvonalentumisten käsittelyä kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä sekä vero-oikeuden sääntelyä, oikeustilaa ja käsittelyä. Kappaleessa käydään läpi yleisiä kriteerejä arvonalentumisen tekemiseen ja edellytyksiä, joita vaaditaan, että arvopapereista tulisi tehdä arvonalentumiskirjaus. Kirjanpitolainsäädännön mukaan arvonalentuminen tulee tehdä usein aikaisemmin kuin verolainsäädännön mukaan. Tämän vuoksi kirjanpidon tuloksen ja verotettavan tulon välillä voi syntyä ajallisia eroja. Näitä eroja on seurattava erikseen sivukirjanpidossa tai esimerkiksi tase-erittelyiden avulla.

Tutkielma on muokattu sisällöllisesti siten, että kokonaisuus avautuu lukijalle aihepiireittäin. Neljännessä kappaleessa tutkielma jakaantuu osakokonaisuuksiin, joita ovat taseen rakennetta seuraten pysyvien vastaavien sijoitukset, sijoitusomaisuus, vaihto-omaisuus ja rahoitusomaisuus. Sijoitusomaisuutta voivat omistaa vain raha-, vakuutus- ja eläkelaitokset ja siksi sitä käsitellään suppeasti ja yleisluontoisesti. Muita osakokonaisuuksia käsitellään siten, että jokainen arvopapereita käsittelevä osakokonaisuus käsittää mahdollisimman tyhjentävästi lainsäädännön mahdollisuudet kirjanpidon käytännön toteutuksen järjestämiseen. Kirjanpito-osan jälkeen selvitetään elinkeinoverolainsäädännön mukainen menettelytapa. Näiden jälkeen tulevassa yhteenvedossa vertaillaan kirjanpitolainsäädännön ja elinkeinoverolainsäädännön välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä sekä pyritään syventämään ymmärrystä kirjanpidon ja elinkeinoverotuksen välisistä ajallisista eroista. Tarkoituksena on vertailun avulla löytää myös käytännössä syntyviä ongelmia arvonalentumisten tekemisessä.

Viidennessä kappaleessa pohditaan kirjanpitolainsäädännön ja verolainsäädännön yhteyttä ja eroja tutkielman neljännessä kappaleessa esiin tuotujen kriteerien valossa. Kappaleessa

pohditaan lakien suhdetta toisiinsa, kriteereitä arvonalentumisen tekemiselle ja arvopapereiden arvon määrittelyä. Kappaleessa pohditaan myös arvonalentumisten vaikutuksia yhtiön nettovarallisuuteen. Kuudennessa kappaleessa eli johtopäätöksissä tarkastellaan ja pohditaan tutkimuksen tuloksia.

1.4 Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Tutkielman menetelmä on oikeudellisessa tutkimuksessa yleisesti käytetty lainopillinen eli oikeusdogmaattinen metodi. Oikeusdogmatiikka eli lainoppi vastaa kysymykseen voimassa olevan oikeuden sisällöstä. Lainoppi systematisoi ja tulkitsee kohdettaan eli voimassa olevaa oikeutta sekä selvittää sen sisältöä. Systematisoinnin avulla luodaan kuva oikeusjärjestyksestä ja siitä, miten asiat todellisuudessa ovat. Systematiikka määrittää ne puitteet, joissa ratkaisut voivat liikkua ja sen avulla rakentuu kehikko, joka määrittää ratkaisutilanteen rakenteen. Lainopissa systeemin muodostaminen vastaa teorian rakentamista ja asioiden välisten yhteyksien etsimistä. Tavoitteena on tutkia oikeustilaa ja oikeusnormien sisältöä sekä selvittää vastaukset edellä esitettyihin kysymyksiin. Tutkimuksen lähdeaineistona käytetään lakeja, niiden esitöitä, oikeuskirjallisuutta ja oikeuskäytäntöä. Tärkeimpinä lähteinä ovat kirjanpitolaki ja elinkeinoverolaki. Niiden tulkitsemisessa käytetään apuna lainvalmisteluaineistoa, korkeimman hallinto-oikeuden oikeustapauksia ja oikeuskirjallisuutta. Oikeusdogmaattinen tutkimusote tukee parhaiten tutkimuksen tavoitteen saavuttamista, koska lainopin avulla tarkastellaan arvonalentumista sääntelevän oikeuden sisältöä. Lainoppi tutkii voimassa olevaa oikeutta ja lain ja muiden oikeuslähteiden merkitystä ja sisältöä. Sen tutkimuskohteena ovat oikeusnormit ja sen materiaalina oikeusnormilauseet. Lainopin tehtävänä on selvittää oikeusnormilauseen sisältöä, oikeusperiaatteiden punninta ja niiden yhteensovittaminen. Tämä edellyttää aina myös oikeusnormien tulkintaa, joka tuottaa punnintakannanottoja, joihin sisältyy tulkintakananotto. Lainoppi antaa kuvauksen voimassa olevasta oikeudesta, se on kuvaavaa eli deskriptiivistä tiedettä ja sen lauseet kuvaavat voimassa olevan oikeuden sisältöä.⁶

---

⁶ Hirvonen, 2011, s. 23–25 ja Aarnio. 1988, s. 48, 288.

Vahvasti velvoittavilla oikeuslähteillä on keskinäinen etusijajärjestys. Sen mukaan korkeammalla sijalla olevan lähteen sisältämä normi syrjäyttää alemman, sen kanssa ristiriidassa olevan lähteen sisältämän normin. Eurooppaoikeudelliset, EU-jäsenmaita velvoittavat normilähteet ovat korkeimmalla sijalla tässä etuoikeusjärjestyksessä. Näitä lähteitä ovat EU:n sopimukset, ja sen elinten antamat, jäsenmaita velvoittavat normit, kuten asetukset, direktiivit, päätökset ja Euroopan tuomioistuinten antamat tulkintaratkaisut. Toisella sijalla ovat vahvasti velvoittavien oikeuslähteiden hierarkkisessa järjestyksessä kansallinen perustuslaki (731/1999; PL), tavalliset lait ja niiden alapuolella asetukset. Alimmilla tasoilla ovat asetuksia alemmat normilähteet kuten esimerkiksi ministeriöiden päätökset ja ohjeet. Näiden lisäksi erityisen oikeuslähdetyyppin muodostaa niin sanottu tavanomainen oikeus eli maantapa, jonka normeja noudatetaan silloin, kun säädännäisen oikeuden lähteitä ei ole. Tässä on huomattavaa, että maantavalle on lisäksi ehto, että ainoastaan hyvää tapaa voidaan käyttää. Tällaisia käytäntöjä ovat esimerkiksi vakiintuneet kauppatavat tai jokamiehen oikeudet.⁷

Heikosti velvoittavia oikeuslähteitä voidaan käyttää silloin, kun vahvasti velvoittavat oikeuslähteet eivät riitä oikeudellisen ratkaisun muodostamiseen. Näitä oikeuslähteitä on kahdentyyppisiä ja näistä ensimmäiseen kuuluvat lainvalmisteluaineistoon sisältyvät lähteet. Näistä saadaan tietoa lainsäätäjän tavoitteista. Näitä ovat muun muassa komiteamietinnöt, toimikuntien mietinnöt, hallituksen esitykset sekä eduskunnan valiokuntien mietinnöt ja lausunnot. Näistä keskeisin on hallituksen esitys, joka sisältää perustelut säädettävälle laille. Toiseen ryhmään kuuluvat tuomioistuinten ennakkoratkaisut eli prejudikaatit ja näistä tärkeimpiä ovat korkeimpien tuomioistuinten, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut. Nämä ratkaisut eivät ole muodollisesti sitovia, mutta niitä noudatetaan käytännössä laajasti.⁸

Edellä mainittujen vahvasti ja heikosti velvoittavien oikeuslähteisen lisäksi voidaan turvautua sallittuihin oikeuslähteisiin. Näistä keskeisin on lainopillinen kirjallisuus eli oikeustieteen tutkimustulokset. Näiden tulkinnalla voidaan löytää argumentteja, jotka ovat intersubjektiivisesti hyväksyttävissä. Toisen sallittujen oikeuslähteiden ryhmän muodostaa niin sanottu

---

⁷ Andström ja muut, 2017, luku 3.2.

⁸ Andström ja muut, 2017, luku 3.2.

oikeusvertailu, jonka käyttö perustuu siihen, että voidaan todeta jonkin vieraan oikeusjärjestyksen olevan hyvin samanlainen kuin oma oikeusjärjestys. Tällöin voidaan käyttää kyseisen vieraan oikeuden heikosti velvoittavien oikeuslähteiden tulkintamateriaalia. Joissakin tapauksissa tulkinnassa voidaan käyttää myös oikeushistoriallisen tutkimuksen tuottamaa tietoa, jolloin historiallisen tilanteen, alkuperäisten tavoitteiden ja tausta-ajattelun tunteminen voi auttaa säännösten tulkinnassa. Lisäksi vielä sallittuina oikeuslähteinä voidaan pitää myös niin sanottua pehmeää sääntelyä sisältäviä informaatiolähteitä. Näitä ovat esimerkiksi kuluttajariitalautakunnan suositukset, eduskunnan oikeusasiamiehen, kuluttaja-asiamiehen, lapsiasiavaltuutetun, julkisen sanan neuvoston sekä suomen asianajajaliiton valvontalautakunnan ratkaisut ja lausunnot.⁹

Verohallinnon verotuksen kysymyksiä koskevaa ohjeistusta on laajasti ja määrä on kasvanut erityisesti viime vuosien aikana. Ohjeet muodostuvat Verohallinnon verolainsäädännön tulkinnoista ja ne ovat osa Verohallinnon palvelutoimintaa. Näistä syventävät ohjeet on tarkoitettu verotuksen ammattilaisille, ja ne ovatkin ensisijaisesti käytännön tiedontarpeita palvelevia informaatiolähteitä. Verohallinnon ohjeet ovat sitomatonta hallinnollista ohjausta ja ne perustuvat perustuslain valtuutussäännökseen. Perustuslain 80.2 §:n mukaan myös muu viranomaisella voidaan valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä ja täsmällisesti rajoituista asioista. Verohallinnon oikeus perustuu Verohallinnosta annetun lain (503/2010) 2.2 §:ään, jonka mukaan Verohallinnon on edistettävä oikeaa ja yhdenmukaista verotusta sekä kehitettävä Verohallinnon palvelukykyä. Ohjeissa tuodaan selkeästi esiin, mihin lakiin kyseisen ohjeen tulkintakannanotto perustuu. Tämä on tärkeää, koska verotuksen tulee aina perustua viimekädessä lakiin. Ohjeet sitovat Verohallinnon päätöksentekoa ja tämä lisää verotuksen ennakoitavuutta sekä vakiintuneen verotuskäytännön syntymistä. Verohallinnon ohjeet ovat vero-oikeudellisen tutkimuksen kannalta tulkintasuosituksia ja ne antavat informaatiota voimassa olevan oikeuden sisällöstä. Näillä ohjeilla on oma, erityinen asemansa oikeuslähteenä, joskin haastetta niiden aseman määrittämiseen tuo niiden erilainen merkitys eri toimijoille.¹⁰ Tässä tutkimuksessa Verohallinnon ohjeita on käytetty useasti oikeuslähteinä.

---

⁹ Andström ja muut, 2017, luku 3.2.

¹⁰ Nykänen, 2020, 619–629.

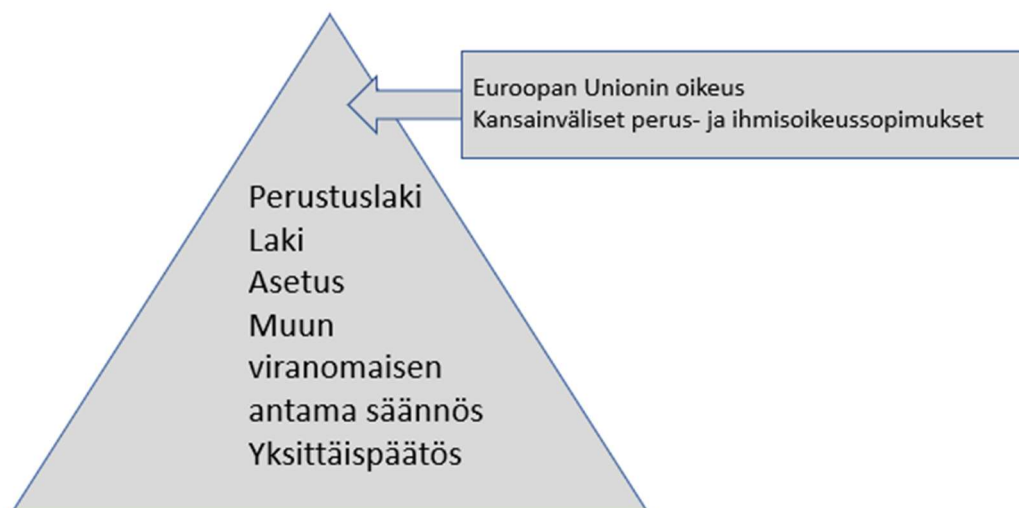
Oikeussääntöjen hierarkiaa kuvaa ylemmän lain periaate eli hierarkkisesti ylempi laki syrjäyttää alemman lain. Asetusten hierarkiasta ei ole säännöksiä perustuslaissa. Asetusten suhteet joudutaan arvioimaan selvittämällä asetusten antamiseen vaikuttavaa säädösperustaa sekä selvittämällä asetusten sisällön pysymistä vaikuttavien lainkohtien rajoissa. Jos samaan tapaukseen näyttäisi soveltuvan kaksi säännöstä, jotka ovat keskenään ristiriitaisia ja hierarkkisesti saman asteisia, joudutaan hakemaan ohjausta *lex posterior* -periaatteesta eli kumpi säännöksistä on tullut voimaan myöhemmin. Tosin tämänkin voi vielä sivuuttaa *lex specialis* -periaate, jos aikaisempi säännös tarkoittaa nimenomaista ja selvästi tietynlaista erityistilannetta. Normihierakian ohella on huomioitava kansainvälinen oikeus. Sitä voi joskus olla vaikeaa asettaa normihierakiaan. Kansainvälisen oikeuden yleisesti tunnustetut säännöt (*ius cogens*) ovat tavallisesti etusijalla kansalliseen oikeuteen nähden. Myös Euroopan unionin jäsenyys vaikuttaa Suomen lainkäytössä. Suomessa joudutaan jatkuvasti ottamaan huomioon EU:n perussopimukset ja niiden nojalla annetut säädökset. Suomen lainsäädännössä on pysyttävä selvillä sekä EU-jäsenyyden tuottamista rajoituksista että siitä, millä aloilla säädösvalta on kokonaan tai osittain siirretty Euroopan unionille.¹¹ Alla olevassa kuvassa on oikeussäännöt asetettu niiden keskinäistä järjestystä kuvaavalle portaikolle.¹² Euroopan unionin oikeus muodostaa oman, erillisen oikeusjärjestelmänsä. Sillä on kuitenkin suora tai välillinen vaikutus unionin jäsenvaltioiden lainsäädäntöön ja oikeusjärjestelmään. Täten Suomessakin sovellettava oikeus muodostuu EU-oikeudesta ja kansallisesta oikeudesta. Niin viranomaisten kuin tuomioistuintenkin on otettava huomioon ja sovellettava eurooppaoikeudellista lainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöä.¹³

---

¹¹ Jyränki & Husa, 2012, s. 91–104.

¹² Husa, 2015.

¹³ Myrsky, 2011, s. 26–27.

Kuvio 2. Normihierarkia, mukailten Husa 2015.

Tutkimuksen lähteinä ovat lait, lakien esityöt, oikeustapaukset sekä oikeuskirjallisuus. Oikeuslähteet voidaan jakaa kotimaisiin oikeuslähteisiin ja muihin oikeuslähteisiin. Muista oikeuslähteistä keskeisimpiä ovat EU-oikeuslähteet kuten edellä olevassa kuviossa on esitetty. Tärkeimmät lait ovat laki elinkeinotulon verotuksesta ja kirjanpitolaki, joka uudistettiin 1.1.2016. Lähtökohtana uudistukseen oli kesäkuussa 2013 Euroopan parlamentin ja neuvoston antaman tilinpäätösdirektiivin voimaan saattaminen. Direktiivi koskee vuositilinpäätöksiä, konsernitilinpäätöksiä ja niihin liittyviä kertomuksia. Direktiivin vaikutuksesta tarkennettiin oikean ja riittävän kuvan antamista tilinpäätöksessä sekä lisättiin oma säädös olennaisuusperiaatteesta. Näillä kahdella periaatteella on vaikutusta myös arvopapereiden arvonalentumisia harkittaessa. Toiseen lähdekokonaisuuteen kuuluvat lakien esityöt, joita ovat hallituksen esitykset, komiteamietinnöt ja muut lain käsittelyyn ja säätämiseen vaikuttaneet materiaalit. Kolmantena ryhmänä ovat oikeustapaukset. Oikeuskirjallisuutta löytyy aiheesta melko paljon ja monipuolisesti.

2 Arvopaperit ja niiden arvonalentumiset

Monet yritykset omistavat arvopapereita. Oikean ja riittävän kuvan varmistamiseksi kirjanpitovelvollisen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta, on syytä tarkastella yhtiön tasetta vähintään tilikausittain. Arvopapereita voi esiintyä käyttötarkoituksesta riippuen käyttö-, vaihto- tai rahoitusomaisuudessa. Vaihto-omaisuuden arvonalentuminen muodostuu tilinpäätökseen varastoinventaarion perusteella. Käyttö- ja rahoitusomaisuuden arvopapereiden arvonalentumisen kirjaaminen tilinpäätökseen harkitaan olennaisuus huomioon ottaen tase-eräkohtaisesti.

2.1 Arvopaperin määritelmä

Arvopaperimarkkinalain 2:1 § määrittelee arvopaperiksi sellaisen arvopaperin, joka on vaihdantakelpoinen ja joka on saatettu tai saatetaan yleiseen liikkeeseen useiden samansisältöisistä oikeuksista annettujen arvopaperien kanssa.

Tällainen voi olla esimerkiksi:

- 1) *osakeyhtiön osake ja muun yhteisön vastaava osuus sekä tällaisesta oikeudesta annettu talletustodistus;*
- 2) *joukkovelkakirjalaina tai muu velkasitoumus sekä tällaisesta oikeudesta annettu talletustodistus;*
- 3) *muu arvopaperi, joka oikeuttaa hankkimaan tai myymään 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun arvopaperin, taikka arvopaperi, jonka perusteella voi saada arvopaperin valuutan, koton tai tuoton, hyödykkeen taikka muun indeksin tai arvon perusteella määräytyvän käteissuorituksen;*
- 4) *sijoitusrahastolaissa (48/1999) tarkoitettu rahasto-osuus tai muu siihen rinnastettava yhteissijoitusyrityksen osuus.*

Arvopaperimarkkinalaki ei pidä arvopaperina oikeutta, joka yksin tai yhdessä muiden arvopapereiden kanssa tuottaa oikeuden hallita määrättyä huoneistoa, muuta tilaa tai kiinteistöä taikka kiinteistön osaa.

Varainsiirtoverolain 17 § mukaan:

Arvopaperilla tarkoitetaan tässä laissa:

- 1) *osaketta ja sen väli aikaistodistusta;*
  - 2) *osuustodistusta taloudellisessa yhteisössä, säästöpankkien kantarahastotodistusta ja osuuspankkien sijoitustodistusta ja näiden väli aikaistodistusta;*
  - 3) *sellaista yhtiön antamaa velkakirjaa tai muuta saamistodistetta, jossa korko määräytyy yhteisön toiminnan tuloksen tai osingon suuruuden mukaan taikka joka oikeuttaa osallisuuteen vuosivoitosta tai ylijäämästä; sekä*
  - 4) *edellä 1–3 kohdassa tarkoitetun arvopaperin merkintäoikeudesta annettua todistusta ja merkintäoikeutta koskevaa luovutuskirjaa.*
- Arvopaperina pidetään myös arvopaperia vastaavaa arvo-osuutta.*

Kirjallisuudessa arvopaperina pidetään muun muassa osakkeita ja osuuksia, rahasto-osuuksia, merkintäoikeuksia, optio-oikeuksia, sijoitetun vapaan oman pääoman (SVOP) sijoituksia ja kapitalisaatiosopimuksia¹⁴. Arvopaperia käsitteenä voisi luonnehtia kattonimikkeeksi, jonka alla on erilaisia tuotteita. Näille on yhteistä kaksi avainominaisuutta. Ensiksi ne antavat oikeuksia omistajalleen ja toiseksi niillä voi käydä kauppaa. Arvopapereina pidetään muun muassa sekä julkisesti noteerattuja osakkeita ja että noteeraamattomien yhtiöiden osakkeita, osakkeiden merkintä- ja optio-oikeuksia, asunto-osakkeita, keskinäisen kiinteistösaakeyhtiön osakkeita sekä arvopaperimuodossa olevia saamisia, kuten joukkovelkakirjalainoja. Joukkovelkakirjalainoja ovat esimerkiksi obligaatiot ja debentuurit. Jos joukkovelkakirjalainan arvo laskee alle emissiokurssin eikä pääomaa ole suojattu, on tilinpäätöksessä arvioitava arvonalennuskirjauksen tekemistä. Myös sijoitusrahasto-osuuksia ja johdannaisia pidetään tässä tutkimuksessa arvopapereina. Johdannainen on arvopaperi, jonka arvo perustuu jonkin toisen arvopaperin, esimerkiksi osakkeen, raaka-aineen tai valuutan arvoon eli kohde-etuuteen. Johdannainen on aina määräaikainen ja siihen liittyy myös suurehko riski menetyksestä. Siksi niistä on aina kerrottava myös liitetiedoissa.

2.2 Arvonalentuminen käsitteenä

Kirjanpitolain 5:14 §:ssä määritellään arvonalennus seuraavasti:

---

¹⁴ Tikka ja muut, 2014. s. 40–43, 66–84, 653.

”Jos pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen tai sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus on kirjattava arvonalennuksena kuluksi.”

Säännös on pakottava eikä sitä voida siirtää seuraavalle tilikaudelle. Jos esimerkiksi tilinpäätöstä valmisteltaessa jo tiedetään, että omaisuutta tullaan seuraavalla tilikaudella myymään alle tasearvon, on arvonalennus kirjattava jo valmisteltavana olevaan tilinpäätökseen.¹⁵ Taseen omaisuuserien arvostamisessa on poikettava hankinta-arvosta, jos omaisuuserän arvo alenee. Arvonalennuksia voidaan kirjata kaikkiin vastaavien tase-eriin. Vaihto-omaisuuden arvonalennus on osa varaston muutosta. Muita omaisuuseriä oikaistaan kyseisen erän vähennykseksi ja tuloslaskelman kulutilille. Arvopapereiden arvonalennukset merkitään taseeseen hankintamenon suuruusina tai todennäköiseen käypään markkinahintaan, jos se on tilinpäätöspäivänä kirjanpidossa olevaa kirjanpitoarvoa alempi (KPL 5:2 §). Arvonalennus on se määrä, jolla arvopaperin kirjanpitoarvo ylittää sen käyvän arvon eli keino, jonka avulla osakkeiden arvoa alennetaan tarvittaessa lähemmäksi markkinahintaa. Arvonalennus on kirjattava kuluksi kaikkien tase-erien kohdalla. Oikean ja riittävän kuvan antamiseksi taseessa oikaistaan omaisuuden arvoa. Esimerkiksi pörssiosakkeen arvo on saattanut pudota huomattavasti ja mikäli yhtiö arvioi tilanteen olevan pysyvä, on arvonalennus kirjattava tulosvaikutteisesti kirjanpitoon.

Arvonalentuminen tarkoittaa rahallisen arvon alentamista tai alenemista¹⁶. Arvonalentuminen perustuu jatkossa odotettavissa olevaan tappioon (*expected loss*). Tällä tarkoitetaan niitä rahavirtoja, joiden odotetaan jäävän saamatta. Odotettavissa olevaa tappiota tulee arvioida kaiken saatavilla olevan informaation perusteella. Painoarvo tulevaa tappiota arvioidessa on sillä, miten todennäköinen tappio on.¹⁷ EVL 17 § 2 kohdan sanamuodon mukaan vähennyskelpoisia menetyksiä ovat rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset. Arvonalenemista pohdittaessa on sijoittajan punnittava myös sijoituksen riskiä. Usein riski ja tuotto eivät kulje samaan suuntaan. Jos odotetaan hyvää tuottoa, on siedettävä suurempaa riskiä ja jos halutaan pienempää riskiä, on silloin siedettävä pienempää tuottoa. Tähän asiaan on myös tilinpäätäjän kiinnitettävä huomioita, kun puhutaan arvostusperusteista tilinpäätöksessä.

---

¹⁵ KILA 2012.

¹⁶ Suomisanakirja.fi.

¹⁷ Tikka ja muut, 2014, s. 217, 672.

Huomattavan riskin sijoituksessa tarkastelua tulee painottaa arvostamiseen eli onko arvonalennuskirjaamiseen perusteita.

2.3 Oikea ja riittävä kuva sekä olennaisuus tilinpäätöksessä

Kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä on noudatettava hyvää kirjanpitoa (KPL 1:3 §). Tämän lisäksi tilinpäätöksen laatimista koskee vaatimus oikean ja riittävän kuvan antamisesta. KPL 3:2 §:n mukaan tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta olennaisuusperiaatteen mukaisesti ottaen huomioon kirjanpitovelvollisen harjoittaman toiminnan laatu ja laajuus. Kirjanpitolain 3:1.1 §:n 1 kohdan mukaan taseen tehtävänä on kuvata tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa. Ellei tase anna oikeaa ja riittävää kuvaa, tarpeelliset tiedot tulee ilmoittaa liitetietona. Tämän mukaan todennäköisten luovutus hintojen ja kirjanpitoarvojen välisistä merkittävistä arvoeroista on annettava liitetietoja. Arvoeron on kuitenkin oltava niin merkittävä, että pelkästään tuloslaskelma ja tase eivät anna oikeaa ja riittävää kuvaa tilinpäätösjankohdan taloudellisesta asemasta.¹⁸ Ei ole olemassa tyhjentävää luetteloa siitä, mitä tietoja tulisi antaa oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Tilinpäätöksen laatija käyttää ammatillista harkintaansa varmistaakseen tilinpäätöksen oikean ja riittävän kuvan muodostumisen. Kirjanpitoasetuksessa annetaan minimitietojen lista pientä suuremmille kirjanpitovelvollisille. Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (1753/2015; PMA) antaa pakollisten liitetietojen listan. Tilinpäätäjällä on kuitenkin velvollisuus antaa vapaaehtoisesti näiden ylittäviä liitetietoja oikean ja riittävän kuvan luomiseksi. Tämä velvollisuus ei kuitenkaan koske mikroyritystä turvasatamasäännöksen¹⁹ vuoksi.²⁰

Oikean ja riittävän kuvan vaatimus on keskeinen kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskeva periaate. Riittävä on kuitenkin jonkin verran epämääräinen termi ja sen vuoksi voi olla haasteellista luoda oikea ja riittävä kuva tilinpäätöksestä. Kun pohditaan, mikä on riittävä, on katsottava

---

¹⁸ Walden & Leppiniemi, 2020, s. 193–195.

¹⁹ Turvasatamasäännöksellä tarkoitetaan, että mikroyrityksen ei tarvitse sisällyttää tilinpäätökseensä tilannekohtaisia liitetietoja. Mikroyritykselle riittää, että se esittää liitetiedoissaan lakisääteiset minimivaatimukset.

²⁰ Rekola-Nieminen, 2021, s. 67–68.

tuloslaskelman ja taseen lisäksi liitetietoja. Tilinpäätöstä laadittaessa on lisäksi samanaikaisesti pohdittava olennaisuuden periaatetta. On pohdittava, onko jokin tieto olennainen kokonaisuuden kannalta vai antaako tilinpäätös oikean ja riittävän kuvan yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. On myös varmistettava, että olennaisuutta ei varmuuden vuoksi arvioida niin laajasti, että olennainen tieto hukkuu tilinpäätösinformaatiomassaan. Tämä puolestaan voi estää oikean ja riittävän kuvan muodostamisen. Kirjanpitolainsäädäntöä tulkitsemalla löydetään vastauksia tilinpäätöksen ongelmakohtiin. Tulkintaa varten etsitään vastauksia muun muassa kirjanpitolaista- ja asetuksesta, muusta lainsäädännöstä, ministeriöiden päätöksistä ja asetuksista sekä lakien valmisteluun liittyvistä julkaisuista ja muistioista. Kirjanpitolautakunnan ratkaisuksista saadaan soveltamistietoa, kansainvälisistä tilinpäätösdirektiiveistä ja standardeista löytyy vastauksia kuten myös muiden yritysten julkistetuista tilinpäätöksistä.

Olennaisuus on yksi tilinpäätösperiaatteista. KPL 3:2 a §:n mukaan tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa esitettävä seikka on olennainen silloin, kun sen pois jättämisen tai väärin ilmoittamisen voidaan kohtuullisesti odottaa vaikuttavan päätöksiin, joita tiedon käyttäjät tekevät tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen perusteella. Vaikka seikka olisi yksittäisenä epäolennainen, olennaisuuden arviointi tulee kohdistaa kokonaisuuteen, jos samankaltaisia seikkoja on useita. Olennaisuus kuuluu hyvään kirjanpitotapaan. Tiedon käyttäjällä tarkoitetaan tilinpäätöksessä esitettävää informaatiota kohtuullisessa odotuksessa ymmärtävää tahoa. Olennaisuuden periaatteella on vaikutusta liiketapahtumien jaksottamiseen ja arvostamisen tarkkuuteen. Seikka voi olla olennainen silloin, kun se on merkittävä osa tuloslaskelman tai taseen pääryhmästä tai yksittäisestä rivistä. Olennaisuuden arvioinnissa voidaan käyttää noin 10 % osuutta vertailukelpoisesta kokonaismäärästä. Jokaisella yksittäisellä tuloslaskelman ja taseen rivillä voi olla informaatiomerkitystä pohdittaessa oikean ja riittävän kuvan luomista kirjanpitovelvollisen tuloksen muodostumisessa.²¹ Olennaisuuden arvioinnissa on otettava huomioon myös kirjanpitovelvollisen toiminnan laajuus ja rakenne. Tätäkin arvioidaan kirjanpitolain 1:3 §:n tarkoittaman olennaisuuden periaatteen mukaan.²² On kuitenkin huomattava

---

²¹ Walden & Leppiniemi, 2020, s. 193–195.

²² KILA 2011.

myös, että pikkutarkkuus ei ole koskaan kirjanpitolain vastaista vaan tarkka ja sääntöjen mukainen menettelytapa on aina sallittua.

Kirjanpitolain 3:2 a §:n mukaan omaisuuserän arvostamisessa saadaan poiketa lain säännöksestä sellaisen tilinpäätöstä koskevan seikan osalta, joka ei ole olennainen. Kuten oikean ja riittävän kuvan antamisen osalta ei löydy luetteloa siihen kuuluvista asioista, ei myöskään olennaisuudelle ole löydettävissä prosenttilukua tai euromäärää. Se jää kulloisessakin tilanteessa kirjanpitovelvollisen määriteltäväksi. Kirjanpitolaissa olennaisuus liitetään oikean ja riittävän kuvan käsitteeseen. Esimerkiksi tilitoimistolle yhden taloushallinnon ylläpitosopimuksen jaksottaminen on epäolennaista, mutta IT-talolle vastaavanlaisten ylläpitosopimusten jaksottaminen on pakollista oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. IT-talolla saattaa olla näitä sopimuksia kymmeniä tai satoja, joten yksittäinen sinällään epäolennaisen kokoinen sopimus onkin kymmenien tai satojen määräisinä olennainen. Olennaisuus liitetään tilinpäätöksen laatimiseen ja siinä tehtäviin ratkaisuihin. On kuitenkin huomattava, että tämä ei tarkoita epäolennaisten liiketapahtumien kirjaamatta jättämistä vaan kyse on jaksottamis- ja arvostamisratkaisuista tilikausien välillä.²³

Kirjanpitolaissa oikea ja riittävä kuva ja olennaisuus määritellään samassa 3 luvun 2 §:n ensimmäisessä momentissa:

”Tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta olennaisuusperiaatteen mukaisesti ottaen huomioon kirjanpitovelvollisen harjoittaman toiminnan laatu ja laajuus.”

Kirjanpitolain oikeaa ja riittävää kuvaa koskevassa kohdassa liitetään olennaisuus ja toiminnan laatu ja laajuus lisämääreiksi oikean ja riittävän kuvan käsitteelle. Oikean ja riittävän kuvan periaate on kaiken yli menevä (*overriding*). Tilinpäätösdirektiivissä 34/2013 ei tähän periaatteeseen yhdistetä olennaisuutta eikä toiminnan laatua ja laajuutta, vaan ne on otettu Suomessa kirjanpitolakiin täsmentämään oikean ja riittävän kuvan vaatimusta. Tilinpäätöksessä ei usein olekaan yhtä ainoaa oikeaa ratkaisua, vaan säännökset antavat mahdollisuuden valita esimerkiksi erilaisten tilinpäätösperiaatteiden tai poistoaikojen suhteen. Näin oikea ja riittävä

---

²³ Rekola-Nieminen, 2021, s. 68–69.

kuva saa aina oman kansallisen tulkinnan, johon vaikuttavat kieli ja tilinpäätöksen käyttäjien oma näkökulma. Tilinpäätösinformaatiota tarkasteltaessa on aina huomioitava tarkasteltavan erän luonnetta ja määrää. Näin olennaisuus vaikuttaa erän kirjaamiseen, arvostamiseen, esittämiseen ja liitetietoihin. Olennaisuusperiaatteen tehtävänä onkin ohjata tilinpäätösten laadintaa, ja Suomessa se onkin ollut jo pitkään osa hyvää kirjanpitoa. Olennaisuusperiaate suhteutuu myös kirjanpitovelvollisen kokoon, liiketoiminnan laajuuteen ja sen luonteeseen. Direktiivissä mainitaan myös konteksti mikä viittaa tilannekohtaiseen harkintaan. Oikea ja riittävä kuva, ja siihen liitettyinä olennaisuus sekä toiminnan laatu ja laajuus, ohjaavat niin pienen perheyrityksen kuin listautuneen yhtiön tilinpäätöksen laadintaa. Niiden noudattamisen pitäisi poissulkea tilinpäätöksen virheet ja puutteellisuudet.²⁴

2.4 Arvopapereita koskevia muita yleisiä tilinpäätösperiaatteita

Kirjanpitolain 3 luvun 3 §:ssä säädetään tilinpäätöstä laadittaessa noudatettavista oikean ja riittävän kuvan ja olennaisuuden lisäksi noudatettavista muista yleisistä tilinpäätösperiaatteista. Periaatteista kaikki eivät tule jatkuvasti täydellisesti noudatettaviksi. Esimerkiksi varovaisuusperiaate edellyttää erityisesti, että tilinpäätöksessä otetaan huomioon kaikki poistot ja arvonalennukset taseen vastaavista. Myös sellaiset ennakoitavissa olevat vastuut ja mahdolliset menetykset, jotka ovat tulleet tietoon vasta tilikauden päättymisen jälkeen, on otettava tilinpäätöksessä huomioon. Kaikessa arvostamisessa on johtajatuksena hankintamenopohjainen varovaisuuden periaate, jonka mukaan ainoastaan toteutuneet voitot saa tulouttaa ja ennakoitavissa olevat menot tulee ottaa kuluna tilikaudelle²⁵. Tilinpäätös ei saa antaa todellisuutta optimistisempaa kuvaa yhtiön taloudellisesta tilanteesta. Varovaisuuden periaatteesta on kuitenkin mahdollista poiketa, jos yhtiö päättää arvostaa omaisuuttaan KPL 5:2 a §:n mukaisesti käypään arvoon. Tätä menetelmää käytettäessä myös realisoitumattomat arvonalennukset on mahdollista käsitellä tulosvaikutteisesti sekä kirjanpidossa että verotuksessa²⁶.

---

²⁴ Pajunen ym. 2022, s. 98–105.

²⁵ Rekola-Nieminen, 2021, s. 117.

²⁶ Andersson & Penttilä, 2014, s. 107–109

Tilinpäätöksen yleisperiaatteisiin kuuluu myös erillisarvostus (KPL 3:3.1 §:n 7 kohta) jonka mukaan taseen vastaaviin sisältyvät yksittäiset erät on arvostettava erikseen. Erillisarvostus koskee kaikkia vastattavien eriä. Myös vaihto- ja rahoitusomaisuus on arvostettava hyödykekohtaisesti. Tämä tarkoittaa, että yksittäisen hyödykkeen arvonnousulla ei voi kompensoida toisen hyödykkeen arvonalentumista.²⁷ On myös mahdollista odottaa olennaista ja pysyvää arvonalentumista arvonalentumiskirjauksen perusteeksi mutta samalla on huomioitava oikean ja riittävän kuvan antamisvelvollisuus ja sen mahdollinen vaarantuminen. Kirjanpitolaikunnan lausunnossa arvopapereiden arvostamisesta²⁸ otetaan kantaa sijoitusluonteisten arvopapereiden käsittelyyn tilanteessa, jossa hakija oli pyytänyt lausuntoa osakkeiden arvostamisesta. Tapauksessa oli kyse siitä, edellyttääkö erillisarvostusperiaate sijoitusluonteisten arvopapereiden arvostamista erillisinä vai yhtenä kokonaisuutena. Hakija noudatti kirjanpitolaikun 5:2 §:n mukaista hankintamenoperustaista arvostamista. Kirjanpitolaikunnan antaman lausunnon mukaan sijoitusluonteisia arvopapereita ei saa arvostaa yhtenä kokonaisuutena vaan arvonalennus on vähennettävä, jos kaikkien asianomaisten osakkeiden ostomäärällä painotettu keskihankintahinta ylittää tilinpäätöshetken markkinahinnan eli todennäköisen hankintamenon tai myyntihinnan. Arvopapereita oli hankittu useassa erässä ja lausunnon mukaan arvostamista ei tarvinnut tehdä ostoerittäin vaan keskihankintahinnan mukaan.

Kirjanpitolaissa on säädetty myös velvollisuus noudattaa hyvää kirjanpitotapaa (KPL 1:3 §) joka on osittain päällekkäinen kahden muun tilinpäätösperiaatteen eli oikean ja riittävän kuvan (KPL 3:2 §) ja yleisten tilinpäätösperiaatteiden (KPL 3:2 a § ja 3:3 §) soveltamisen kanssa. Hyvää kirjanpitotapaa tulee noudattaa kirjanpidossa ja tilinpäätöksen laatimisessa mutta oikea ja riittävä kuva sekä yleiset tilinpäätösperiaatteet koskevat vain tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laadintaa. Hyvän kirjanpitotavan tärkein lähde on kirjanpitolaikunta, jonka antamat yleisohjeet, lausunnot ja muut kannanotot ohjaavat kirjanpitolaikun soveltamista. Hyvä kirjanpitotapa on kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä noudattavana periaatteena myös lisäksi mahdollisuus kirjanpitovelvolliselle varmistua siitä, että kirjanpitovelvollisen suunnittelema menettely on hyvän kirjanpitotapavan mukainen. Tällöin se toimii myös ratkaisuohteena, jos lainsäädännöstä ei löydy asiaa koskevaa nimenomaista säännöstä.²⁹

---

²⁷ Leppiniemi & Kisanlahti, 2016, s. 137–143.

²⁸ KILA 2004.

²⁹ Leppiniemi & Kisanlahti, 2016, s. 14–16.

Kirjanpitolautakunta on perustellut monia antamia lausuntoja IAS/IFRS-standardeilla. Niistä onkin tullut osa Suomessa noudatettavaa hyvää kirjanpitolapaa. IAS/IFRS-standardeja voidaan noudattaa vain silloin, kun kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskeva lainsäädäntö, kirjanpitolautakunnan ohjeet ja lausunnot tai kirjanpidon yleiset periaatteet eivät ole ristiriidassa niiden kanssa. Tästä esimerkkinä on kirjanpitolautakunnan lausunto 2015/1942, jossa kysyttiin, voidaanko osakehankintaan liittyvät transaktiokulut kirjata vuosikuluiksi Suomen kirjanpitolain mukaisessa tilinpäätöksessä IFRS 3:n mukaisesti. Kirjanpitolautakunnan vastauksen mukaan KPL 4:5.1 § hankintamenosta on yksiselitteinen ja sen soveltaminen käytännössä on vakiintunut hyväksi kirjanpitolavaksi. Siksi sellaiset osakehankinnasta johtuvat menot, jotka jäisivät toteutumatta ilman osakehankintaa, kuuluvat osakkeiden hankintamenoön kirjanpitolain nojalla.³⁰

Koronapandemian takia usean yrityksen vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätökset ovat olleet haastavia. Yritysten heikentynyt taloustilanne näkyy tilinpäätöksissä ja aiheuttaa haasteita arvostamiskysymyksissä pohdittaessa yrityksen jatkuvuutta. Oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta vaikuttaa muun muassa arvopapereiden arvostamiseen. Tilinpäätöstä laadittaessa on pohdittava, onko yrityksellä realistisia mahdollisuuksia jatkaa toimintaansa myös tulevaisuudessa. Tunnuslukuja tarkastelemalla arvioidaan yrityksen jatkuvuuden toimintaedellytyksiä vähintään seuraavan tilikauden ajan. Jos yrityksen taloudellinen kokonaistilanne on kunnossa ja voidaan olettaa toiminnan jatkuvan tulevaisuudessa, voidaan tilinpäätöksessä soveltaa jatkuvuusperiaatetta (KPL 3:3 §). Varallisuuserät on arvostettava erillisinä ja on pohdittava niiden tulontuottamiskykyä suhteessa niiden tasearvoihin. Jos tulevaisuuden tulontuottamiskyvyn arvioidaan laskeneen pysyvästi, merkitsee se lähtökohtaisesti arvonalennuksen kirjaamista yhtiön taseeseen. Jatkuvuusperiaate tarkoittaa myös sitä, että taseen varallisuuserät arvostetaan siten, että ne tulevat tuottamaan tuloa osana yrityksen normaalia liiketoimintaa. Niitä ei siten arvosteta realisointiarvoon. Jos taas todetaan, että toimintaa ei pystytä jatkamaan tulevaisuudessa, merkitsee se yleensä sitä, että yhtiön on pohdittava, kuinka paljon

---

³⁰ Tilisanomat 6/2019.

eri varallisuuseristä saadaan niistä luovuttaessa tai myytäessä. Tällöin varallisuuden arvo saattaa olla huomattavasti alhaisempi kuin jatkuvuusperiaatetta käytettäessä.³¹

2.5 Hankintameno, käypä markkinahinta ja käypä arvo

Kirjanpitolain 5:2 §:n mukaan rahoitusomaisuuteen kuuluvat arvopaperit ja muut sellaiset rahoitusvarat merkitään taseeseen hankintamenon suuruisina tai, jos niiden todennäköinen käypä markkinahinta on tilinpäätöspäivänä sitä alempi, tämän määräisenä. Kirjanpitovelvollinen saa arvostaa samoin myös pysyviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit ja muut sellaiset rahoitusvarat. Kirjanpidossa arvonalennukset kirjataan taseen hankintamenon vähennykseksi ja tuloslaskelmaan rahoituskuluksi tai muuhun luonteensa mukaiseen erään. Arvopapereiden todennäköinen arvo voi vaihdella huomattavasti eri tilikausilla ja siksi kirjanpidossa on tehtävä tiettyjen edellytysten täytyessä arvonmuutoskirjaus. Pörssinoteerattujen arvopapereiden käypä hinta on markkina-arvo mutta listaamattomien arvopapereiden poikkeama hankintahinnasta on voitava todentaa jollain muulla tavalla. Kirjanpitolain 5:2 §:ssä säädetään käyvistä markkinahinnasta ja 5:2a §:ssä puolestaan käyvistä arvosta. Käytännössä nämä kaksi käsitettä sekaantuvat keskenään erilaisissa ohjeissa. Esimerkiksi Verohallinnon ohjeessa 21.12.2020 käytettävää käyvän arvon määrittäystä voitaneen käyttää usein myös määrittäessä käypää markkinahintaa.

Kirjanpitolain 4:5 §:n mukaan hankintamenoon luetaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet välittömät menot. Hyödykkeen hankintamenoon saadaan lukea lisäksi kohdittu osuus hankinnan ja valmistuksen välillisistä menoista. Myös kohdistettavissa olevan lainan korkomenot tuotantojaksolta saadaan lukea hankintamenoon. Jollei kirjanpitovelvollinen muuta näytä, vaihto-omaisuuteen kuuluvien samanlajisten hyödykkeiden hankintameno määritetään olettaen, että hyödykkeet on luovutettu siinä järjestyksessä kuin ne on hankittu (*FIFO first in first out*) tai päinvastaisessa luovutusjärjestyksessä (*LIFO last in first out*). Tällaisten hyödykkeiden hankintamenoksi saadaan merkitä myös toteutuneiden hankintamenojen painotettu keskiarvo tai muu yleisesti käytössä oleva hyvän kirjanpitotavan mukaisesti laskettu

---

³¹ Tilisanomat 6/2020.

arvo. Valittua laskentatapaa on noudatettava johdonmukaisesti tilikaudesta toiseen. Arvopapereiden osalta KPL 4:5 §:n mukaista hankintamenon määrittämistä sovelletaan myös niihin samanlajisiin arvopapereihin, jotka kuuluvat taseessa muihin eriin kuin vaihto-omaisuuteen. Kirjanpitolausunto on käsitellyt lausunnossaan 2015/1942 hankintamenon käsitettä³².

Hakija pyysi kirjanpitolausunnalta lausuntoa, voisiko kysyjän suorittamasta osakkeiden hankinnasta kirjata hankintamenoksi vain varsinaisen kauppahinnan. Osakehankintaan liittyvät transaktiokulut hakija kirjaisi vuosikuluksi Suomen kirjanpitolain mukaisessa tilinpäätöksensä IFRS3-standardin periaatteiden ja menetelmien mukaisesti. Kyseisen standardin, liiketoimintojen yhdistämistä koskevan kohdan niin sanotun hankintamenetelmän (*acquisition method*) kuvauksesta ilmenee, että hankintamenetelmän mukaan hankintaan liittyvät välittömät kulut eivät ole osa hankintamenoa, vaan ne on kirjattava kuluksi syntyhetkellä. Osakkeiden hankintaan liittyvät menot ovat muun muassa löytämispalkkiot ja palkkiot neuvonta-, lakiasia-, kirjanpito- ja arvonnäärityspalveluista. Kirjanpitolausunto totesi, että kaikki sellaiset menot, joita ei olisi syntynyt ilman osakkeiden hankintaa, kuuluvat sen hankintamenuun. Koska hakemuksen kohteena oli Suomen kirjanpitolain mukaan toteutettu tilinpäätös, ei ollut tarpeen pohtia soveltuisiko IFRS3-standardi tilanteeseen. KPL 4:5.1 § hankintamenosta on yksiselitteinen ja sen soveltaminen on käytännössä vakiintunut hyväksi kirjanpitotavaksi. Siten lautakunnan kannaksi tuli, että osakehankintaan liittyvät transaktiokulut on kirjattava osakkeiden hankintamenuun. Lautakunta totesi kuitenkin vielä lisäksi, että mikäli pysyviin vastaaviin kuuluvan sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus on kirjattava arvonalennuksena kuluksi.

Käypä arvo tarkoittaa sitä hintaa, joka todennäköisesti saataisiin, jos omaisuus myydään. Käypää arvoa voidaan hakea samanlaisten esineiden myyntihinnoista tietyltä myyntipäivältä. Käyvän arvon määrittämiseen ei ole tarkkoja ohjeita, joten sen arvioiminen voi joskus olla hankalaa. Se on kuitenkin yksi talouden tärkeä ja paljon käytetty käsite arvonnäärityksissä. Kirjanpitolain 5:2 a §:ssä säädetään rahoitusvälineen merkitsemisestä käypään arvoon tilinpäätöksessä. Jos kirjanpitovelvollinen siirtyy käyttämään KPL 5:2 a §:n mukaista käyvän arvon menetelmää, on sitä noudatettava johdonmukaisesti myös tulevina tilikausina. Menetelmää on

---

³² KILA 2015.

sovellettava johdonmukaisesti kaikkiin yrityksen arvopapereihin kaikissa eri tase-erissä, joihin se soveltuu. Sen soveltaminen tulee kuitenkin kysymykseen vain silloin, kun rahoitusvälineelle on saatavissa tai määriteltävissä luotettava markkinanoteeraus tai se on muuten riittävän luotettavasti arvioitavissa. Suomessa luotettavana markkinanoteerauksena pidettäneen ainoastaan pörssissä noteerattu osake. Käytettäessä rahoitusvälineen merkitsemistä käypään arvoon tilinpäätöksessä, on huomattava, että sekä arvonnousut ja -laskut käsitellään kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä tulosvaikutteisesti³³. Käyvän arvon menetelmää ei saa soveltaa tytä-, osakkuus- tai omistusyhteysosakkeisiin.

Käyvän arvon määrittämiseksi tärkeä ohje on Verohallinnon ohje 21.12.2020 Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa. Ohje on laadittu perintö- ja lahjaverotusta varten, mutta käypä arvo määritetään lähtökohtaisesti myös muussa verotuksessa ohjeen mukaisesti silloin, kun arvonnäyttämisen tavoitteena on kohteen arvostaminen sen käypään arvoon.³⁴ Usein käypä arvo tarkoittaa samaa kuin käypä markkinahinta. Esimerkiksi pörssiosakkeiden tilinpäätösarvo katsotaan tilinpäätöspäivän pörssikurssista. On kuitenkin huomattava, että kirjanpitolain 5:2 a §:n mukainen käyvän arvon käsite eroaa käyvän markkinahinnan käsitteestä myös kirjanpitokäsittelyssä.

Verohallinnon ohjeen³⁵ mukaan kohteen käypä arvo määritetään aina siitä saatujen ja saatavien tosiasiatietojen perusteella käyttäen kyseiseen tapaukseen parhaiten soveltuvaa arvonnäyttämismenetelmää. Verotuksessa käyvällä arvolla tarkoitetaan todennäköistä luovutushintaa, joten käypä arvo määritetään ensisijaisesti juuri kyseistä kohdetta koskevien kauppahintatietojen perusteella. Kauppahintatietojen käyttö edellyttää kuitenkin, että luovutuksen osapuolina on ollut toisistaan riippumattomat tahot vapaassa markkinahintatilanteessa. Jos kohteen käypää arvoa ei voida perustaa juuri kyseisen kohteen luovutushintaan, määritellään kohteen arvo vertailuluovutuksia koskevien tietojen perusteella. Arvostamiskohdetta vastaavista kohteista on tällöin oltava saatavilla kauppahintatietoja. Esimerkiksi osakehuoneistoja arvostettaessa kyseeseen voivat tulla vain samassa taloyhtiössä tai ainakin välittömästi samalla asuntoalueella sijainneiden huoneistojen luovutukset. Liikeosakkeiden osalta

---

³³ Kaisanlahti, Leppiniemi & Leppiniemi, 2021.

³⁴ Malmgren & Myrsky, 2020, s. 742.

³⁵ Verohallinnon ohje VH/8519/00.01.00/2020.

pääsääntöisesti vain saman yhtiön osakkeet voivat olla vertailukelpoisia. Julkisesti noteerattavien arvopapereiden arvon määrittäminen tapahtuu tilinpäätöspäivänä noteerattuun arvoon. Jos arvopaperilla ei ole käyty kauppaa kyseisenä päivänä, arvostus tapahtuu ostonoteerauksen mukaiseen arvoon. Jos arvopaperia ei ole noteerattu lainkaan tilinpäätöspäivänä, arvostus tapahtuu lähimmän noteerauksen mukaan.

Sijoitusrahasto-osuudet arvostetaan rahastoyhtiön laskemaan ja julkaisemaan rahasto-osuuden arvoon. Ellei rahasto-osuutta ole arvostettu tilinpäätöspäivänä, arvostus tapahtuu lähimmän päivän arvon mukaisesti. Vaihdannan kohteena olevat osuuskuntien osuudet arvostetaan vertailukauppojen osoittamaan käypään arvoon. Muussa tapauksessa osuuden käypänä arvona pidetään osuusmaksun määrää. Julkisesti noteeraamattoman osakeyhtiön osakkeen ja elinkeinoyhtymän yhtiöosuuden käypänä arvona pidetään luovutettavan osakkeen tai osuuden todennäköistä luovutushintaa. Osakeyhtiön osakkeen käypä arvo määritetään vertailuluovutuksissa käytettyjen kauppahintojen perusteella eli ensisijaisesti saman yhtiön osakkeet. Vertailukelpoisuuden edellytyksenä on, että vertailuluovutus on tapahtunut lähellä vertailupäivää ja luovutuksen osapuolina ovat toisistaan riippumattomat tahot. Vertailuluovutusten käyttö edellyttää myös muiden käypään arvoon vaikuttavien seikkojen huomioon ottamista. Näitä seikkoja voivat olla esimerkiksi erilaisista osakkeista maksettu kauppahinta, joka ei välttämättä osoita muiden kuin kyseessä olevien myytyjen osakkeiden arvon. Aikaisemmin maksetut kauppahinnat eivät myöskään sovellu silloin, kun yrityksen arvo perustuu olennaisesti osakkeistaan luopuvan henkilön osaamiseen ja työpanokseen eikä kyseinen henkilö ole osakkeista luopumisen jälkeen jäämässä yrityksen palvelukseen.³⁶

---

³⁶ Verohallinnon ohje VH/8519/00.01.00/2020.

3 Kirjanpidon ja verotuksen sääntely

Tilinpäätöksellä on suuri merkitys tehtäessä esimerkiksi rahoituspäätöksiä, luottopäätöksiä, sijoituspäätöksiä tai hinnoittelupäätöksiä. Yrityksen sidosryhmät, kuten viranomaiset, velkojat, sijoittajat, asiakkaat ja niin edelleen, ovat kiinnostuneita tilinpäätöksistä ja edellyttävät, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Arvopaperimarkkinoilla osakkeiden ja velkakirjojen hinnoitteluun vaikuttavat tilinpäätöstiedot. Kirjanpidolla ja verotuksella on keskinäisiä sidoksia, joten verotus vaikuttaa myös kirjanpito- ja tilinpäätösraatkaisuihin.³⁷

3.1 Kirjanpito-oikeuden sääntely, oikeustila ja käsittely

Juoksevaa kirjanpitoa, tilinpäätöksen laatimista ja esittämistä koskevat yleiset periaatteet ja monet yksityiskohdat on Suomessa säädetty laki- ja asetustasoisesti. Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettava kirjanpito-oikeudellisia säännöksiä, joita ovat: kirjanpitolaki, valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista ja kirjanpitoasetus. Näiden perustana on EU:n tilinpäätösdirektiivi vuodelta 2013³⁸ jonka mukaan lainsäädäntö on toteutettu.³⁹ Kirjanpidon hoitamisen ja tilinpäätöksen laatimisen tärkein ohjeistus löytyy kirjanpitolaista. Kirjanpitolaki asettaa rajat sille, mitä saa tehdä ja mitä puolestaan on pakko tehdä. Lain säännöksiä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sisällöstä ja julkistamisesta on täydennetty useilla eri laeilla. Näitä ovat ainakin osakeyhtiölaki (624/2006; OYL), osuuskuntalaki (421/2013; OKL), laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä (389/1988, AKL), säätiölaki (487/2015; SäätiöL) ja arvopaperimarkkinalaki.

Hallituksen esityksen⁴⁰ perusteella kirjanpitolakia muutettiin vuonna 2016 vastaamaan tilinpäätösdirektiiviä. Ennen vuotta 2016 voimassa olleen kirjanpitolain 3 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tulee yhdessä antaa oikea ja riittävä kuva

---

³⁷ Leppiniemi & Kaisanlahti, 2016, esipuhe.

³⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU.

³⁹ Kaisanlahti & Leppiniemi, 2018, s. 56–57.

⁴⁰ HE 208/2016 vp.

kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta⁴¹. Toimintakertomus poistettiin kirjanpitolaista, jonka jälkeen kyseessä olevan kirjanpitolain kohdan mukaan pelkästään tilinpäätöksen, ilman toimintakertomuksen tietosisältöä, tulee antaa oikea ja riittävä kuva toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta⁴². Tämän lisäksi kirjanpitolain 3 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan, oikean riittävän kuvan antamisen varmistamiseksi, on kirjanpitovelvollisen annettava sitä varten tarpeelliset seikat liitetiedoissa, kuitenkin ottaen huomioon KPL 2 a §:ssä säädetyn olennaisuuden tilinpäätösperiaate.

Sen lisäksi kirjanpitolain 1:3 §:ssä säädetään, että kirjanpitovelvollisen on noudatettava hyvää kirjanpitolittoa. Sitä ei ole määritelty lainsäädännössä mutta sen noudattaminen koskee kaikkia kirjanpitovelvollisia ja kaikkea kirjanpitoa eli juoksevaa kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta. Hyvä kirjanpitolittoa syntyy usean eriasteisen säännöksen tai ohjeistuksen kokonaisuudesta. Tämä kokonaisuus muodostuu kansainvälisistä tilinpäätösstandardeista (IAS-asetus ja IFRS-standardit), Suomen kirjanpitolaista, kirjanpitoasetuksesta, asetuksesta pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista, kirjanpitolautakunnan yleisohjeista ja lausunnoista sekä erityislainsäädännöstä kuten osakeyhtiölaki ja arvonlisäverolaki (1501/1993, AVL). Hyvää kirjanpitolittoa koskevia säännöksiä on paljon ja monen tasoisia ja kirjanpitolittoa on tiivis ja lyhyt, joten on ollut tarve selventää suppeaa lakitekstiä kirjanpitovelvollisille. On myös ollut tarve opastavalle toiminnalle, jonka avulla edistetään hyvää kirjanpitolittoa. Näitä tarpeita varten on perustettu Kirjanpitolautakunta eli KILA.⁴³ KILAn yleisohjeet koskevat kirjanpito- ja tilinpäätösratkaisuja, mutta verotuksen kirjanpitosidonnaisuuden vuoksi niillä on merkitystä myös verotuksessa. Hyvä kirjanpitolittoa muodostuu käytännön tekemisessä ja siinä syntyvissä ratkaisuissa.

Kirjanpitolautakunta toimii työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä ja sen tehtävänä on antaa hakemuksen perusteella ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain soveltamisesta. Hakijoina voivat olla viranomaiset, elinkeinonharjoittajien tai kuntien järjestö tai kirjanpitovelvollinen. Lautakunta antaa myös yleisiä neuvoja ja ohjeita kirjanpitolain soveltamisesta ja kirjanpidon pitämisestä, tarkoituksenaan edistää hyvää kirjanpitolittoa. Tämän lisäksi lautakunnan tehtävänä

---

⁴¹ KPL 30.12.1997. Säädökset alkuperäisinä.

⁴² KPL 30.12.1997. Ajantasainen lainsäädäntö.

⁴³ Rekola-Nieminen, 2019.

on myöntää poikkeuksia yksittäistapauksissa tai toimialoittain erikseen mainituista kirjanpitolain säännöksistä. Kirjanpitolautakunta tekee myös tarpeellisiksi katsomiaan esityksiä työ- ja elinkeinoministerille ja antaa sille pyynnöstä lausuntoja.⁴⁴ KILAn yleisohjeessa suunnitelman mukaisista poistoista⁴⁵ on tarkoituksena ohjeistaa kirjanpitovelvollisia suunnitelman mukaisen poistojen tekemisestä. Yleisohjeen lähtökohtana ovat kirjanpitolain yleiset periaatteet, tilinpäätöserien määritelmät sekä arvostamis- ja jaksotussäännökset. Ohjeen mukaan sijoitukseen kuuluvat arvopaperit tulee arvostaa erillisinä. Jos arvopaperit on tarkoitettu pitkäaikaiseksi omistukseksi, arvostamisessa ei tule antaa merkitystä sille, että tilinpäätöspäivän pörssikurssi poikkeaa vähäisesti keskimäärin vallitsevasta kurssierosta tilinpäätöstä laadittaessa. Kirjanpitolaissa ei ole erityistä säännöstä pysyviin vastaaviin kuuluvien sijoitusten poistoista eikä näistä yleensä tehdäkään suunnitelman mukaisia poistoja. Kuitenkin, jos pysyvien vastaavien osakkeiden hankintamenon taloudellinen vaikutusaika poikkeuksellisesti on ennakoitavissa rajalliseksi, hankintameno poistetaan ennalta laaditun suunnitelman mukaan.

Arvopapereiden arvostus- ja jaksotuseriaatteet sisältyvät kirjanpitolain 5 lukuun. Jokainen oleellinen tase-erä kuuluu erillisarvostuksen piiriin. Kirjanpitolaki ei kuitenkaan edellytä hankintaeräkohtaista arvostamista. Saman yhtiön osakkeen hankintahinta on voinut olla esimerkiksi ensimmäisellä ostokerralla 10 euroa ja toisella ostokerralla 20 euroa. Osakkeet on hankittu keskimäärin 15 eurolla ja vaikka tilinpäätöspäivänä arvopaperin markkina-arvo olisi 16 euroa, arvonalennusvähennystä ei jälkimmäisestä erästä tarvitse tehdä. Tämä koskee kuitenkin ainoastaan saman yhtiön osakkeiden hankintaa. Salkkukohtaista arvostusta ei sallita vaan eri yhtiöiden ja eri osakesarjojen arvonalennukset on vähennettävä silloinkin, vaikka osakesalkun arvo kokonaisuutena olisi pysynyt samana tai kasvanut. Kirjanpidossa käyvän arvon ja kirjanpitoarvon välinen ero kirjataan kuluksi yleensä aina, jos käypä arvo on kirjanpitoarvoa pienempi. Näin kirjanpidossa realisoimattomat arvonalentumiset vaikuttavat reaaliaikaisesti yhtiön tulokseen. Arvostus tehdään tilikausittain sekä pörssiosakkeiden että muiden arvopapereiden osalta. Arvonalennus on pakottava velvoite, jos se arvioidaan luonteeltaan pysyväksi (KPL 5:13 §). Kirjanpitolautakunnan lausunnossa 2012/1883 käsiteltiin tilannetta, jossa tilinpäätöksen valmisteluvaiheessa tiedettiin, että omaisuutta tullaan myymään seuraavalla

---

⁴⁴ Kirjanpitolautakunta, 2021.

⁴⁵ KILA 2007.

tilikaudella. Tiedettiin myös, että myynnistä saatava kauppahinta on alle tasearvon. Lausunnon pyytäjät tiedusteli, onko arvonalennus kirjattava jo valmisteltavaan tilinpäätökseen vasta sitten kun omaisuus myydään. Kirjanpitolautakunta totesi, että jos kaupan toteutumisen todennäköisyys on suurempi kuin toteutumatta jääminen ja todennäköinen luovutushinta tulee olemaan alhaisempi kuin kirjanpitoarvo, on tehtävä arvonalentumiskirjaus kyseessä olevalle valmisteluvaiheessa olevalle tilikaudelle.

Taseen tehtävä tehtävänä on antaa kuva yrityksen taloudellisesta asemasta tilikauden päättämispäivänä. Vaikka taseessa esitetään yrityksen varat ja velat, se ei kuitenkaan esitä sitä rahamäärää, joka yrityksestä saataisiin, jos se myytäisiin. Tasearvot eivät lähtökohtaisesti ole käypä arvoja koska tase laaditaan toiminnan jatkuvuuden näkökulmasta.⁴⁶ Kirjanpitolautakunta on antanut lausunnon julkisesti noteerattujen osakkeiden merkitsemistä taseeseen. Hakija on pyytänyt lausuntoa kysymykseen *Millä edellytyksillä julkisesti noteeratun yhtiön osake voidaan toisen julkisesti noteeratun yhtiön tilinpäätöksessä kirjata käyttöomaisuuteen*. Kirjanpitolautakunta ei vastannut suoraan hakijan kysymyksiin vaan päätti antaa lausunnon, joka on tarkoitettu periaatteellisuutensa ohjeeksi hyvän kirjanpitoarvon muotoutumiselle vastaisuudessa. Lausunnon mukaan kirjanpitolautakunta määrittelee perusteita osakkeiden hankintahinnan kirjaamiseen taseen eri omaisuusryhmiin ja ottaa kantaa myös hakijan kysymykseen *Täyttääkö 20 % arvonalennus olennaisuuden vaatimuksen*. Lausunnon mukaan kirjanpitovelvollinen hankkii osakkeet tiettyä tarkoitusta varten. Kirjanpitovelvollisen tarkoitus määrää, mihin omaisuusryhmään ne on luettava. Osakkeiden omistuksen tarkoituksen muuttuessa, on niistä tehtävä omaisuuden siirto uutta tarkoitusta vastaavaan omaisuusryhmään. Mikäli osakkeiden kirjanpitoon merkitty hankintameno taseessa on pysyvästi ja olennaisesti suurempi kuin niihin kohdistuvat tulonodotukset, on erotus kirjattava arvonalentumisena kuluksi.⁴⁷ Kirjanpitolautakunta määrittelee lausunnon mukaan myös olennaisuuden periaatteeseen liittyvän suhteellisen osuuden. Lausunnon mukaan arvonalentuminen on olennainen, jos osakkeisiin liittyvät tulonodotukset ovat pysyvästi 20 prosenttia pienemmät kuin niiden hankintameno.

---

⁴⁶ Kaisanlahti, 2020, s. 718–719.

⁴⁷ KILA 1989.

Kirjanpitolaki on yleislaki, jota sovelletaan kaikkiin kirjanpitovelvollisiin. Muu lainsäädäntö, esimerkiksi yhteisölainsäädäntö, on erityislaki kirjanpitolakiin nähden. Muiden lakien säännökset kirjanpitovelvollisuudesta, kirjanpidon hoitamisesta, tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta sekä julkistamisesta ovat ensisijaisia kirjanpitolakiin nähden. Esimerkiksi osakeyhtiölakia on noudatettava silloinkin, kun se poikkeaa kirjanpitolaista.⁴⁸ Osakeyhtiölain kahdeksannessa luvussa on määräyksiä osakeyhtiön tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Osakeyhtiölain säännökset koskevat ainoastaan kooltaan pienyrittäjästä suurempaa osakeyhtiötä. Vastaavat säännökset löytyvät asunto-osakeyhtiölain kymmenennestä luvusta.

3.2 EU-sääntely ja IFRS

Suomessa EU:n tilinpäätösdirektiivi⁴⁹ on osakeyhtiön ja osakeyhtiömönteisen henkilöyhtiön tilinpäätöksen muodon ja sisältövelvoitteiden perusta. Direktiivin säännökset on toteutettu kirjanpitolaissa ja siihen perustuvissa asetuksissa (PMA ja KPA). Siksi kirjanpitolainsäädäntöä sovelletaan direktiivien mukaisesti.⁵⁰ Suomen veroviranomaisten ja veroasioita käsittelevien tuomioistuinten on otettava huomioon ja sovellettava myös EU-lainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöä. Vaikka kaikki EU:n jäsenvaltion toteuttavat välittömän verotuksen osalta omaa kansallista lainsäädäntöään, rajoittaa EU-oikeus kuitenkin jäsenvaltioiden verolainsäädäntöä siltä osin kuin se on välttämätöntä sisämarkkinoiden kannalta. Tämän subsidiariteettiperiaatteen mukaan EU-komissio voi esittää verolainsäädäntöä koskevia direktiiviehdotuksia silloin, kun niiden katsotaan olevan tarpeen sisämarkkinoiden toimivuuden vuoksi. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, ettei niiden kansallinen välitöntä verotusta koskeva lainsäädäntö ole ristiriidassa EU-lainsäädännön kanssa.⁵¹

Suomen kansallisessa lainsäädännössä vaikuttavat myös kansainväliset IFRS-standardit. Kirjanpitolaissa on vuoden 2016 uudistuksen jälkeen ollut laaja mahdollisuus soveltaa IFRS-

---

⁴⁸ Leppiniemi & Kaisanlahti, 2016, s. 352.

⁴⁹ Euroopan Parlamentin ja Neuvoston direktiivi 2013/34/EU.

⁵⁰ Leppiniemi & Kaisanlahti, 2016, s. 353.

⁵¹ Malmgren & Myrsky, 2020, s. 17–19.

standardien mukaisia menettelytapoja. Kirjanpitolain 7 a luvussa säädetään kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan laadittavasta tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä. Standardien pakollinen soveltaminen koskee kirjanpitovelvollista, jonka liikkeeseen laskemat arvopaperit on otettu kaupankäynnin kohteeksi Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa säännellyllä markkinalla. Säännös koskee konsernitilinpäätöstä siten, että mikäli kirjanpitovelvollinen ei ole velvollinen laatimaan konsernitilinpäätöstä, tulee sen laatia tilinpäätöksensä kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja noudattaen. Tämän säännöksen mukaan on pörssi-yhtiöiden pakko laatia konsernitilinpäätöksensä IFRS-standardien mukaisesti. Tällöin se saa halutessaan laatia myös tilinpäätöksensä IFRS-perusteisesti. Jos pörssi-yhtiö ei ole velvollinen laatimaan konsernitilinpäätöstä on sen laadittava tilinpäätös IFRS-standardien mukaisesti. Kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja saa noudattaa myös vapaaehtoisesti. Tällöin edellytyksenä on, että kirjanpito, tilinpäätös, toimintakertomus ja hallinto tarkastetaan tilintarkastuslain (1141/2015; TilintarkL) mukaisesti.

3.3 Vero-oikeuden sääntely, oikeustila ja käsittely

Lainsäädännössä vero-oikeutta sääntelevät eduskuntalain ohella asetukset, valtioneuvoston päätökset, valtiovarainministeriön päätökset sekä Verohallinnon päätökset ja ohjeet. Tavanomainen oikeus eli maan tapa syntyy pitkään jatkuneesta vakaasta oikeus- ja verotuskäytännöstä. Tämän sitovuutta perustellaan oikeusvarmuuden ylläpitämisessä. Verosta säädetään kuitenkin lailla, joten maan tavan merkitys verotuksen oikeuslähteenä ei ole merkittävä. Verohallinnon sitovia normeja ovat päätökset, joiden antamiseen on laissa selvä valtuutussäännös. Näitä päätöksiä ovat alemmat viranomaiset ja hallinnolliset tuomioistuimet velvollisia noudattamaan. Verohallinto antaa myös erilaisia ohjeita, jotka eivät ole sitovia. Näitä ohjeita ei ole annettu delegointisäännöksen perusteella. Ohjeet perustuvat usein oikeuskäytännön ratkaisuihin ja Verohallinto ottaa niihin kantaa sekä seuraa oikeuskäytännön kehitystä. Myös verotuspäätökset pohjautuvat usein Verohallinnon ilman delegointisäännöstä antamiin ratkaisuohejiin ja kannanottoihin. Verovelvollisen toimiessa ohjeen mukaisesti hän saa asiassa

luottamuksensuojan, jolloin asia on ratkaistava verovelvollisen eduksi, jos ei erityisistä syistä muuta johdu.⁵²

Yrityksillä on oikeus odottaa verolainsäädännöltä oikeusvarmuutta ja ennakoitavuutta voidakseen suunnitella toimintaansa siten, että verolainsäädäntö ja viranomaistoiminta eivät aiheuta toimintaan yllätyksiä. Ennakoitavuus yrityksen verotuksessa tarkoittaa sitä, että yritys voi kohtuullisella varmuudella tietää etukäteen, miten sen suunnitellut verotukseen vaikuttavat toimenpiteet tullaan arvioimaan verotuksessa.⁵³ Oikeusvarmuutta voidaan hakea verotusmenettelylain (1558/1995; VML) 85 §:n mukaisesti ennakkoratkaisuilla. Käytännön veroratkaisujen kannalta vero-oikeustapausten ohella on ennakkoratkaisujärjestelmä. Verohallinto voi antaa verovelvollisen kirjallisesta hakemuksesta ennakkokannanoton siitä, miten pyynnön kohteena oleva verotusta koskeva kysymys tullaan ratkaisemaan. Kysymyksen on oltava yksilöity verotusta tai liiketoimea koskeva. Ennakkokannanottoa voi pyytää myös arvostuskysymyksistä. Ennakkoratkaisuhakemus on jätettävä Verohallinnolle ennen sen ajan päättymistä, jonka kuluessa veroilmoitus on annettava. Verohallinnon kysymykseen antama ratkaisu on sitova, jos olosuhteet ovat samat kuin hakemuksessa on esitetty. Jos hakemuksessa esitetyt toiseikat eivät vastaa todella toteutuneita seikkoja, tämä voi johtaa ennakkoratkaisun sitomattomuuteen, vaikka ratkaisu sinänsä olisi oikea.⁵⁴ Sitovaa ennakkoratkaisua on mahdollista hakea myös keskusverolautakunnalta (KVL). Verohallinnon ja keskusverolautakunnan antamien ennakkoratkaisujen välillä on eräitä eroja. KVL:n ennakkoratkaisuista on mahdollisuus valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen ilman valituslupamenettelyä. KHO:ssa asia on käsiteltävä kiireellisenä. Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisut ovat myös julkisia toisin kuin Verohallinnon antamat ennakkoratkaisut.⁵⁵

Elinkeinotoiminnan tulos lasketaan tuloverotusta toimitettaessa elinkeinoverolain mukaan. Muut kuin elinkeinoverolain tuloksen laskemista sääntelevät normit verotuksen osalta määritellään tuloverolaissa (1535/1992; TVL) sekä verotusmenettelylaissa. TVL 2 §:ssä säädetään, että elinkeinotoiminnan tuloksesta säädetään erikseen ja VML:ssa säädetään elinkeinotulon

---

⁵² Malmgren & Myrsky, 2020, s. 21–25.

⁵³ Urpilainen, 2019, s. 267–270.

⁵⁴ Walden & Leppiniemi, 2020, s. 24–25; Verohallinto 2.8.2021

⁵⁵ Lindgren & Laaksonen, 2019, s. 292.

verotukseen liittyen muun muassa verovelvollisuudesta, subjektiivisista verovapauksista, tulo- ja ansio- ja pääomatuloon, yritysmuodon muutoksista, yhtymäverotuksesta, yhteisöverokannasta ja pääomasulojen tuloveroprosentista sekä verotusmenettelystä.⁵⁶ Elinkeinoverolain 3 §:n mukaista verotettavaa tuloa määritettäessä veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot sekä muut vähennyskelpoiset erät jaksotetaan asianomaisten verovuosien tuotoiksi ja kuluiksi. Elinkeinotoiminnan tulos on verovuoden tuottojen ja kulujen erotus. Ensisiksi on määriteltävä, mitkä tulot ovat veronalaisia ja mitkä menot ovat vähennyskelpoisia eli ratkaistaan laajuusongelma. Laajuusongelmaa määritellään elinkeinoverolain toisessa luvussa. Sen jälkeen on ratkaistava jaksotusongelma eli miten veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot kohdistetaan eri verovuosille. Jaksotusongelmaa määritellään elinkeinoverolain kolmannessa luvussa. Näiden määritysten ja ratkaisujen jälkeen saadaan laskettua verovuoden verotettava tulo eli veronalaisten tuottojen ja vähennyskelpoisten kulujen erotus.

Jo kirjanpitoratkaisuja tehtäessä on huomioitava veronäkökulma. Verotuksen tuloslaskennasta, verotettavan tuloon määrittämisestä ja muista veroasioista säädetään verolainsäädännössä. Verotus liittyy yritystoimintaan kiinteästi ja monella tavalla, ja siksi verotuksen säännösten tunteminen on välttämätöntä kirjanpitoratkaisuja tehtäessä. On tunnistettava erilaisiin toimenpiteisiin liittyvät verotukselliset vaikutukset, koska kirjanpito on verovelvollisen tarkoituksen osoittaja. Kirjanpidon tulos ennen veroja on lähtökohta yrityksen tuloksen laskentaan ja sitä oikaistaan elinkeinoverolaissa säädetyillä erillä ja näin päästään yrityksen verotettavaan tuloon. Suhteessa verolainsäädäntöön on tilinpäätöstä laadittaessa noudatettava kirjanpito-oikeudellisia säännöksiä eli kirjanpitolakia, valtioneuvoston asetusta pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista sekä kirjanpitoasetusta. Tästä näkökulmasta verolainsäädäntö on vain veroilmoituksen täyttöohje, jonka nojalla ei saa poiketa kirjanpito-oikeudellisista säännöksistä.⁵⁷ Elinkeinoverolain 54 § on keskeinen säännös verotuksen ja kirjanpidon kytkennästä. Elinkeinotulolähteen tuloslaskenta on vahvasti kytköksissä kirjanpitoon. Lain mukaan tietyt kirjaukset on tehtävä kirjanpidossa, jotta ne voitaisiin hyväksyä myös verotuksessa.⁵⁸

---

⁵⁶ Andersson & Penttilä, 2014, s. 17–18

⁵⁷ Kaisanlahti & Leppiniemi, 2018, s. 56–57.

⁵⁸ Andersson & Penttilä, 2014, s. 810–813.

Yrityksen tilikausi päättyy tilinpäätökseen, jonka laatimisen perustana ovat tilikauden aikaiset hankinnoista, luovutuksista ja rahoitustapahtumista syntyneet kirjanpitotapahtumat. Viimeistään tilinpäätöstä laadittaessa ja tilikauden veroja laskettaessa on huomioitava vero-oikeudelliset yhteydet. Sekä kirjanpitolaki että elinkeinoverolaki sisältävät omat itsenäiset tuloksenlaskentanormistonsa. Kirjanpitolain normisto tähtää jakokelpoisen voiton laskemiseen ja elinkeinoverolain normisto puolestaan tähtää verotettavan tuloksen laskemiseen. Kirjanpidon tuloksen ja verotettavan tulon laskennan laajuus- ja jaksotuseroja on kuvattu seuraavasti:⁵⁹

Kirjanpidon tuloksen ja verotettavan tulon laskennan laajuus- ja jaksotuserot:

- kirjanpidon tulos
- + tuottoihin sisältyvät veronalaiset erät
- + kuluihin sisältyvät vähennyskeltottomat erät
- - tuottoihin sisältyvät verovapaat erät
- - kuluihin sisältyvät vähennyskelppoiset erät
- + tämän vuoden tulot, jotka eivät ole tuotoissa
- - eri vuoden tulot, jotka ovat tuotoissa
- + eri vuoden menot, jotka ovat kuluissa
- - tämän vuoden menot, jotka eivät ole kuluissa
- = verotettava tulo

Kirjanpidosta johdetaan myös verotuksessa tarvittava informaatio. Verotettavan tulon laskelmasa lähdetään liikkeelle tuloslaskelman osoittamasta vuosituloksesta ja sitä oikeistaan niiltä osin kuin on tarpeen verotettavaan tulokseen pääsemiseksi. Koska kirjanpito tuottaa verotusta varten tarpeellisen informaation, kirjanpidossa mahdollisesti esiintyvät virheet muuttuvat helposti myös verotuksen virheiksi.⁶⁰

Kirjanpidon ja verotuksen tulos määritellään samalta laskentakaudelta. Kirjanpidon tilikausi tai saman kalenterivuoden aikana päättyneet tilikaudet muodostavat verovuoden, jolta verotettava tulo lasketaan. Jos saman kalenterivuoden aikana päättyy kaksi tilikautta, muodostavat

---

⁵⁹ Järvenoja, 2021, s. 37–52.

⁶⁰ Tikka ym. 2022. Luku 4 Vuosituloksen ja verotettavan tuloksen erot.

nuo kaksi tilikautta kyseisen verovuoden ja niiden verotettava tulo määritellään kyseiselle verovuodelle kahdelta tilikaudelta. EVL 54 §:stä johtuva kirjanpitosidonnaisuus tarkoittaa, että eräät vähennykset hyväksytään verotuksessa vain, jos vastaavat kulukirjaukset on tehty myös kirjanpidossa. Esimerkiksi vaihto-omaisuudessa ja pysyvien vastaavien sijoituksissa olevien arvopapereiden hankintamenosta tehtävät kulukirjaukset ovat vähennyskelpoisia vain, jos vähennykset on esitetty myös kirjanpidossa. Kirjanpitokäsittely on osoitus verovelvollisen tarkoituksesta. Arvopaperit voidaan esittää kirjanpidossa esimerkiksi käyttöomaisuudessa, vaihto-omaisuudessa tai rahoitusomaisuudessa ja yhtiön käytäntö kirjanpidossa määrittää myös yhtiön verotuksellista tarkoitusta. Jos arvonalenemisen kirjauskypsyys on syntynyt aikaisemmin kuin vähennyskelpoisuus verotuksessa, voidaan arvonaleneminen vähentää myöhemmän vuoden verotuksessa, kun vähentämisen muut edellytykset täyttyvät. Tämä on yksi verolainsäädännön poikkeuksista, jossa osakkeiden arvonalennuspoisto kirjanpidossa ei vastaa sen vähennyskelpoisuutta verotuksessa.⁶¹

Verotus perustuu kirjanpitoon ja siinä noudatettaviin periaatteisiin. Yksi näistä periaatteista on tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuuden periaate (KPL 3:3.1 §:n 4 kohta), joka edellyttää erityisesti, että tilinpäätöksessä otetaan huomioon kaikki arvonalennukset vastaavista, vaikka ne tulisivat tietoon vasta tilikauden päättymisen jälkeen. Tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuus tarkoittaa, että tilinpäätöksessä on esitettävä kaikki arvonalennukset vastaavista. Tällä periaatteella arvopaperit saadaan arvostaa tilinpäätöksessä korkeintaan sellaiseen arvoon, jonka verran niistä tilinpäätöshetkellä olevan tiedon mukaan voidaan korkeintaan saada. Tilinpäätös ei saa antaa liian optimistista kuvaa tilikauden toiminnasta ja taloudellisesta asemasta. Esimerkiksi tiedossa oleva konkurssiuhka velvoittaa tutkimaan, mikä tulee olemaan taseessa olevan osakkeen arvo. Elinkeinoverolain laskentasäännökset ovat kuitenkin itsenäisiä eikä EVL pääsääntöisesti hyväksy realisoitumattomia arvonalenuksia muuten kuin vaihto-omaisuuden osalta. Verolainsäädännössä ei olekaan varsinaista säännöstä varovaisuuden periaatteesta, mutta se kytkeytyy verotukseen kirjanpidon ja verotuksen jaksotusratkaisujen kautta.

---

⁶¹ Kukkonen & Walden, 2020, 55–61; Ojala, 2017.

Elinkeinoverolain omaisuuslajijaottelussa arvopaperit voidaan jaotella käyttö-, vaihto-, rahoitus-, sijoitus- tai muuhun omaisuuteen. Omaisuuslaji ratkaistaan arvopaperin pääasiallisen käytön perusteella. Sellaisilla yhteisöillä, joilla ei tulolähdejaon poistamisen vuoksi vuodesta 2020 lähtien ole ollut henkilökohtaista tulolähdettä, kuuluu tämä aikaisempi TVL-omaisuus yleensä uuteen omaisuuslajiin, muuhun omaisuuteen (EVL 12 a §). Tällaista omaisuutta on muun kuin elinkeinotoimintana pidettävän tulonhankkimistoiminnan käytössä sekä omaisuutta, jota ei käytetä lainkaan yhteisön tulonhankkimistoiminnassa. Muun omaisuuden omaisuuslaji on uusi vuodesta 2020 lähtien käyttöön otettu omaisuuslaji eikä se vaikuta vakiintuneisiin tulkintoihin elinkeinotulolähteen muiden omaisuuslajien sisällöstä. Elinkeinoverolain 12 a §:n mukaan muun omaisuuden omaisuuslajiin kuuluvat sellaiset varat, joita ei ole luettava elinkeinotoiminnan rahoitus-, vaihto-, sijoitus- tai käyttöomaisuuteen. Arvon alentumistilanteissa sovellettavat verosäännökset ratkaistaan sen perusteella, mihin omaisuuslajiin arvopaperi kuuluu kyseisenä ajankohtana. Ratkaisussa voidaan huomioida myös aiemmin vallinneet olosuhteet ja arvopapereiden aiempi käyttötarkoitus.⁶²

---

⁶² Verohallinnon ohje VH/5488/00.01.00/2019; Kukkonen & Walden, 2020, s. 71.

4 Arvonalennukset kirjanpitolainsäädännössä ja elinkeinoverolainsäädännössä

Suomalainen kirjanpitolainsäädäntö perustuu hankintamenoperiaatteeseen. Sijoituksen hankintamenoon luetaan hankinnasta aiheutuneet muuttuvat menot, mahdolliset merkintäpalkkiot, varainsiirtovero ja mahdolliset muut hankintaan liittyvät välittömät muut menot. Tilinpäätöksessä taseeseen sisältyvien arvopapereiden arvostusta arvioidaan tilinpäätöspäivän tietojen perusteella. Arvonalennus on tehtävä, jos arvopapereiden todennäköinen luovutus-hinta on pysyvästi hankintamenoa alempi. Verotuksessa arvonalentumiselta edellytetään usein lopullisuutta. Arvonalentuminen on peruutettava, jos sen perusteella tehty vähennys myöhemmin osoittautuu aiheettomaksi.

4.1 Omaisuuslajit

Arvopaperit esitetään tilinpäätöksessä taseen vastaavien pysyvissä tai vaihtuvissa vastaavissa käyttötarkoituksensa perusteella. Jako pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin tehdään ajanjakson tu-lontuottamiskyvyn pituuden mukaan. Arvopapereita hankittaessa on syytä miettiä osake-erän luonnetta. Kyseessä voi olla pitkäaikainen sijoitus, joka palvelee yrityksen liiketoimintaa tai lyhytikäinen sijoitus, jolla haetaan nopeaa tuottoa. Arvopaperit kuuluvat pysyviin vastaaviin, jos niiden tarkoituksena on tuottaa vakaata tuottoa pitkällä aikavälillä. Myös arvopaperit, jotka oikeuttavat toimimaan tietyissä toimitiloissa tai tietyn liikemerkin alla tai joiden tarkoi-tuksena on tuoda yritykselle sen toimintaa tukevaa määräysvaltaa toisessa yrityksessä, kuulu-vat pysyvien vastaavien sijoituksiin. Kaupankäyntitarkoituksessa hankitut vaihto-omaisuusar-vopaperit esitetään vaihtuvissa vastaavissa. Vaihtuvien vastaavien rahoitusomaisuutta ovat rahoituksen järjestämiseksi hankitut arvopaperit tai esimerkiksi saamisista arvopapereina maksuksi saadut arvopaperit. Rahoitusarvopapereina voidaan esittää vain sellaisia arvopape-reita, joita ei ole hankittu arvopaperikauppiaina mutta kuitenkin kaupankäyntitarkoituksessa ja jotka on tarkoitus realisoida rajoitetun ajan kuluessa.⁶³

---

⁶³ Rekola-Nieminen, 2021, s. 101–103.

Kaikkien elinkeinoverolain mukaan verotettavien verovelvollisten verotuksessa sovellettavia omaisuuslajeja ovat rahoitusomaisuus, vaihto-omaisuus, käyttöomaisuus ja muu omaisuus. Sijoitusomaisuutta voi olla vain raha-, vakuutus- ja eläkelaitoksella. Elinkeinotoiminnan tulolähteeseen kuuluva omaisuus luokitellaan omaisuuden luonteen ja käyttötarkoituksen perusteella johonkin elinkeinoverolaissa määritellyistä omaisuuslajeista. Eduskunta hyväksyi 30.1.2019 verotuksen tulolähdejako koskevan lakimuutoksen⁶⁴, jonka jälkeen yhteisöjen verotuksessa ennen lain muutosta sovellettu jaottelu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen ja muun toiminnan tulolähteeseen poistettiin. Lakimuutoksen jälkeen yhteisön kaikki toiminta ja tulot (pois lukien maatalous) kuuluvat elinkeinotoiminnan tulolähteeseen ja yhteisön tuloa on verotettu elinkeinoverolain mukaan verovuodesta 2020 toimitettavasta verotuksesta lähtien. Tämän lisäksi yhteisöjen elinkeinotulolähteeseen lisättiin uusi omaisuuslaji ”Muu omaisuus”. Tähän omaisuuslajiin kuuluu EVL 12 a §:n mukaan sellainen omaisuus, jolla ei ole selkeää liityntää yhteisön elinkeinotoimintaan eikä sitä käytetä lainkaan tulonhankkimistoiminnassa. Lisäksi myös muu sellainen omaisuus, joka ei kuulu mihinkään muuhun elinkeinotulolähteen mukaiseen omaisuuslajiin, kuuluu lakimuutoksen jälkeen muun omaisuuden omaisuuslajiin. Lakimuutos koski muun muassa osakeyhtiöitä ja osuuskuntia. Yhteisöissä, joiden toiminnan varsinainen tarkoitus on pääsääntöisesti muu kuin elinkeinotoiminnan harjoittaminen, säilyivät entiset tulolähteet ja näissä yhteisöissä elinkeinoverolakia sovelletaan vain siltä osin kuin ne harjoittavat elinkeinotoimintaa. Tällaisia yhteisöjä ovat esimerkiksi asunto-osakeyhtiöt, keskinäiset kiinteistöosakeyhtiöt, yleishyödylliset yhteisöt ja julkisyhteisöt.⁶⁵

Ennen lakimuutosta syntyi tilanteita, jolloin yhtiöllä oli tappioita toisessa tulolähteessä ja toisessa tulolähteessä syntyi verotettavaa tuloa. Tällaisia tilanteita ei pitäisi syntyä enää lakimuutoksen 1.1.2020 jälkeen, koska elinkeinoverolain toiseen pykälään lisättiin toinen momentti, jonka mukaan elinkeinoverolain alaisten yhteisöjen toiminta maataloutta lukuun ottamatta muodostaa elinkeinotoiminnan tulolähteen. Arvopaperikauppa yleistyy jatkuvasti ja siksi verotuksessa on jouduttu ottamaan kantaa siihen, missä kulkee elinkeinotoiminnan ja muun toiminnan raja. EVL 1 §:n mukaan elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan liike- ja ammattitoimintaa.

---

⁶⁴ HE 257/2018 vp.

⁶⁵ Nykänen, 2019, s. 139–143.

EVL 2 §:n mukaan verovelvollisen harjoittama liike- ja ammattitoiminta muodostaa elinkeinotoiminnan tulolähteen. Arvopaperikaupan on oltava laajempaa kuin satunnaisia yksittäisiä luovutuksia. Varsinaisen liiketoiminnan ja muun toiminnan välinen rajanveto edellyttää kokonaisarviointia, jossa on otettava huomioon myös toimiala. Toimialasta on voitu määrätä yhtiöjärjestyksessä, yhtiösopimuksessa tai muussa asiakirjassa. Tämän lisäksi kokonaisarvioinnissa on otettava huomioon tosiasiallinen liiketoiminta eli toteutunut toiminta sekä arvopapereiden käyttötarkoitus. Jos osakkeet ovat olleet salkussa pitkään ja toiminta niiden osalta on ollut passiivista, ne voivat kuulua muun omaisuuden ryhmään. Myös arvopaperisalkun sisällöllä voi olla merkitystä. Riskittömämmät arvopaperit voidaan helpommin lukea muun omaisuuden luokkaan eikä rahoitus-, vaihto- tai käyttöomaisuuteen.⁶⁶

4.2 Pysyvät vastaavat ja käyttöomaisuus

4.2.1 Kirjanpitolainsäädäntö ja IFRS

Kirjanpitolain 4:3 §:n mukaan taseen vastaavien erät jaetaan pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin käyttötarkoituksensa perusteella. Pysyviä ovat erät, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa jatkuvasti useana tilikautena. Muut vastaavien erät ovat vaihtuvia ja ne tuottavat tuloa lähtökohtaisesti vain yhtenä tilikautena. Pysyvien vastaavien sijoituksissa esitetyt osakkeet on tarkoitettu tuottamaan tuloa jatkuvasti useana tilikautena. Niihin luetaan kirjanpitoasetuksen 1:6 §:n tasekaavan mukaisesti kohdan III Sijoitukset. Näitä ovat osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteyserityksissä, saamiset saman konsernin yrityksiltä, ja yhteisyrityksiltä sekä muut osakkeet ja osuudet, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa useana tilikautena. Nämä arvopaperit ovat erillisarvostettavia, joten arvonalennuskirjausten tarve on määriteltävä hyödykekohtaisesti. Pysyvien vastaavien osakkeiden arvon määrittelyssä on huomioitava, että niillä on usein muutakin arvoa kuin kertyvät osinkotulot ja odotettavissa oleva luovutusvoitto. Niihin liittyvät tulonodotukset muodostuvat kokonaisuudesta, johon sisältyy koko investointi tai koko yrityksen arvo. Tämänkaltaisen kokonaisuuden arvo sisältää siten sellaista tulonodotusta, joka ei näy taseessa. Siksi arvonalennusperustetta ei välttämättä synny,

---

⁶⁶ Kukkonen & Walden, 2020, s. 71.

vaikka erä yksittäin myytynä olisikin sen tasearvoa pienempi. Pitkäaikaiseksi tarkoitettussa sijoituksessa ei tule antaa merkitystä vähäiselle pörssikurssin muutokselle. Arvonalentuminen tulee kirjata olennaisuuden periaate huomioiden. Myös tilinpäätöspäivän jälkeen mutta ennen tilinpäätöksen laatimista tapahtuneet arvonalennukset on huomioitava ja ilmoitettava liiketiedoissa.⁶⁷

Pysyvien vastaavien sijoituksissa olevien osakkeiden ja osuuksien taustalla saattaa olla yrityksen tulohankintaprosessi tai varojen pitkäaikainen finanssiluontoinen sijoittaminen. Yrityksen tulohankintaprosessiin liittyvien tytäryhtiöosakkeiden arvonalentumisen perustana ei ole sijoitusten markkinahinnan alentuminen vaan niiden käyttöarvon alentuminen yrityksen tulohankinnassa. Vain siinä tapauksessa, että näillä osakkeilla ei ole enää merkitystä yrityksen tulohankkimistoiminnassa ja ne on päätetty myydä, niiden tulonodotukset voidaan jotta markkinahinnasta. Finanssiluonteisia osakkeita ovat esimerkiksi sijoitusluonteiset pörssi-osakkeet. Niiden arvonalentumiskriteerinä on markkinahinnan alentuminen, joka vähennetään arvonalentumisena, jos se ei ole tilapäinen. Jos sijoitusluontoinen osakesijoitus arvostetaan tilinpäätöksessä markkinahintaansa korkeampaan arvoon, on arvonalentumisen tilapäisyyden peruste osoitettava luotettavalla tavalla. Luotettava tapa on esimerkiksi näyttö arvonalentumisen palautumisesta seuraavan tilikauden alussa ennen tilikauden allekirjoitusta. Peruste on ilmoitettava myös liitetietona.⁶⁸

Kirjanpitolain 5 luvussa säädetään arvostus- ja jaksotussäännöksistä. KPL 5:13 §:n mukaan, jos pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen tai sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus on kirjattava arvonalennuksena kuluksi. Pysyvä arvonalentuminen tarkoittaa, että todennäköisesti arvopapereista ei tulla saamaan niiden pitoaikana kirjanpitoarvoa vastaavaa rahamäärää. Kirjanpitolain 5:2 §:n mukaan rahoitusomaisuuteen kuuluvat arvopaperit ja muut sellaiset rahoitusvarat merkitään taseeseen hankintamenon suuruusina tai, jos niiden todennäköinen käypä markkinahinta on tilinpäätöspäivänä sitä alempi, tämän määräisenä. Kirjanpitovelvollinen saa arvostaa samoin myös pysyviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit ja muut

---

⁶⁷ KILA 2007, luku 6.

⁶⁸ Leppiniemi 2010. Ks. myös Kaisanlahti ym. s. 96 ja KILA 2009.

sellaiset rahoitusvarat. Kirjanpidossa arvonalennukset kirjataan taseen hankintamenon vähennykseksi ja tuloslaskelmaan rahoituskuluksi tai muuhun luonteensa mukaiseen erään. Ennen vuotta 2016 pysyvien vastaavien arvopapereista sai tehdä arvonalennuskirjauksen vain, jos se oli olennainen ja pysyvä. 1.1.2016 lähtien KPL 5:2.2 on sallinut pysyvien vastaavien arvopapereiden arvonalentumisten kirjaamisen tilikausikohtaisesti ilman edellä mainittua olennaisuuden ja pysyvyyden vaatimusta. Tätä menetelmää käytettäessä on kuitenkin huomioitava oikean ja riittävän kuvan antaminen tilinpäätöksessä ja sen mahdollinen vaarantuminen.

Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen suunnitelman mukaisista poistoista⁶⁹ mukaan pysyviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit esitetään taseessa sijoitusten ryhmässä. Kirjanpitolaissa ei ole erityistä säännöstä pysyviin vastaaviin kuuluvien sijoitusten poistoista. Pysyviin vastaaviin kuuluvien sijoitusten poistoista ei yleensä tehdä suunnitelman mukaisia poistoja, koska niille on harvoin ennakoitavissa rajallista taloudellista vaikutusaikaa. Jos kuitenkin esimerkiksi pysyviin vastaaviin kuuluvien osakkeiden hankintameno on poikkeuksellisesti ennakoitavissa rajalliseksi, hankintameno poistetaan ennalta laaditun suunnitelman mukaan. Tilanne lienee harvinainen, mutta suunnitelman mukaiset poistot voivat tulla kyseeseen esimerkiksi tietyn mineraalikaivoksen hyödyntämiseen keskittyvän kaivosyhtiön tai tietyn soranottoalueen omistukseen oikeutetun yhtiön osakkeista. Pysyvien vastaavien osakkeiden hankintamenoista tehtävistä suunnitelmapoistoista ilmoitetaan tilinpäätöksen liitetiedoissa kirjanpitoasetuksen 2:2 a §:n mukaisesti. Liitetietona on esitettävä tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät. KPA 2:4 §:n mukaan sellaisen pysyviin vastaaviin kirjattujen rahoitusvälineiden osalta, jotka on kirjattu käypää arvoa korkeampaan arvoon ja joista ei ole tehty kirjanpitolain 5 luvun 13 §:n mukaista arvonalennusta, on tilinpäätöksen liitetietona ilmoitettava kirjanpitoarvo ja käypä arvo joko rahoitusvälinekohtaisesti tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla ryhmiteltynä sekä perusteltu näyttö siitä, että kirjanpitoarvo jälleen saavutetaan ja mahdolliset muut perustelut sille, että arvonalennusta ei ole tehty.

Käyttöomaisuudessa olevien arvopapereiden tasearvo on niiden menojäännös eikä siitä voi yleensä päätellä, mikä niiden todennäköinen luovutushinta on. Usein tasearvo perustuu

---

⁶⁹ KILA 2007, luku 6.

hyödykkeestä aikanaan maksettuun hankintahintaan. Luovutushinta voi siten olla suurempi tai pienempi kuin tasearvo. Tilinpäätöksen lukijan kannalta mielenkiinnon kohteena on tasearvon arvostuksessa noudatetut periaatteet. Nämä tiedot saattavat löytyä tilinpäätöksen liitetiedoista. Pienyritysten ei kuitenkaan ole pakko näitä tietoja antaa ja mikroyritykset kuuluvat suojasatamasäännöksen piiriin, joten näiden kummankaan ei ole pakko noita tietoja antaa. Ne kuitenkin saavat tehdä sen halutessaan esimerkiksi oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Silloin myös tilinpäätöksen lukija voi löytää arvostukseen liittyviä tietoja pientenkin yhtiöiden tilinpäätöksistä.⁷⁰ Pysyviin vastaaviin kuuluvan arvopaperin arvostus perustuu tilinpäätöksen tekijän tulonodotuksiin, jotka eivät välttämättä toteudu. Tällöin arvopaperin kirjanpitoarvo on suurempi kuin sen arvo markkinoilla. Vaikka KPL 5:13 edellyttäisi arvonalentumiskirjauksen tekemistä, saattavat muut tekijät vaikuttaa edellytyksiin jättää arvonalentuminen tekemättä. Arvopaperin saatetaan katsoa palvelevan kokonaisuudessaan liiketoimintaa siten, että sen arvon voidaan katsoa olevan suurempi kuin mitä siitä arvioidaan erillisrealisoinnissa saatavan.⁷¹

Osakeyhtiölain 12 luvussa ja osuuskuntalain 12 luvussa säädetään pääomalainasta. Yhtiö tai osuuskunta voi ottaa pääomalainan, jonka pääoma ja korko saadaan maksaa osakeyhtiön tai osuuskunnan konkurssissa tai selvitystilassa vain kaikkia muita huonommalla etuoikeudella. Pääoma saadaan muutoin palauttaa ja korkoa maksaa vain siltä osin kuin pääomalainan ottajan vapaan oman pääoman ja kaikkien pääomalainojen määrä maksuhetkellä ylittää pääomalainan ottajan viimeksi päättyneeltä tilikaudelta vahvistettavan tai sitä uudempaan tilinpäätökseen sisältyvän taseen mukaisen tappion määrän. Pääomalainan pääoman tai koron maksamisesta on kiellettyä antaa lainan antajalle vakuutta. Pääomalainan antajan taseessa pääomalaina esitetään pysyvien vastaavien sijoituksissa. Pääomalainan tulevaisuudessa kerryttämää tuloa koskevan arvion on vastattava vähintään lainaosuuden hankintamenoa. Muussa tapauksessa erotus on kirjattava arvonalennuksena kuluksi KPL 5:13 §:n edellyttämin tavoin.⁷²

Jos myydyistä arvopapereista on tehty arvonalennuskirjaus, tulee tämä arvonalennus ensin palauttaa myyntivoittoa tai -tappiota laskettaessa. Aikaisemmalla tilikaudella tehty arvonalennuskirjaus tulee palauttaa sen tilikauden aikana, jolloin arvonalennus on todettu

---

⁷⁰ Kaisanlahti, Leppiniemi & Leppiniemi, 2021, s. 71–75.

⁷¹ Kaisanlahti, 2020, s. 718–719.

⁷² KILA 2019. Ks. myös Kaisanlahti, 2020, s. 719.

aiheettomaksi. Arvonalennuksen palautus merkitään tuotoksi pääsääntöisesti siihen tuloslaskelman ryhmään, johon sitä vastaava kulukirjaus on aikaisempaan tilikautena merkitty.

4.2.2 Verolainsäädäntö

Elinkeinotulolähteeseen sisältyvät omaisuuslajit määritellään niitä koskevissa säännöksissä. Arvopaperit ovat kulumatonta käyttöomaisuutta, joten niiden hankintamenoista ei voi tehdä säännönmukaisia poistoja. Verotuksessa käyttöomaisuutta ovat elinkeinotoiminnan pysyvään käyttöön tarkoitetut arvopaperit (EVL 12 §). Tämä tarkoittaa, että omaisuus palvelee yrityksen elinkeinotoimintaa välittömästi tai välillisesti. Hyödyke kuuluu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, kun sitä käytetään pääasiallisesti elinkeinotoiminnassa (EVL 53 §) eikä osakkeita ole hankittu sijoitustarkoituksessa. Tämä viittaa liiketoiminnalliseen yhteyteen. Kriteerinä voidaankin pitää, että hyödykkeen ensisijainen tarkoitus on palvella yrityksen elinkeinotoimintaa pitkäaikaisesti ja pysyvästi. Pysyvyydellä käyttöomaisuudessa tarkoitetaan, että sijoituksen syntyhetkellä tarkoitus on pitää omaisuus pysyvästi yrityksessä. Tytäryhtiöosakkeet ja omistusyhteisyritysten osakkeet ovat käyttöomaisuusarvopapereita siinäkin tapauksessa, että ne eivät toimi samalla toimialalla. Konserniin kuulumisen synnyttää oletuksen osakkeiden kuulumisesta käyttöomaisuuteen. Arvopapereiden sijoittaminen oikeaan omaisuuslajiin saattaa synnyttää rajanveto-ongelmia. Tällöin hyödykkeen hankinnan tarkoitus määrää liikeomaisuusryhmän.⁷³ Pörssiyritysten osakkeet eivät yleensä kuulu käyttöomaisuuteen. Jos niiden omistus on lyhytaikaista, ne kuuluvat rahoitusomaisuuteen. Kaupankäynnin kohteena olevat osakkeet kuuluvat vaihto-omaisuuteen. Passiiviset, pitkäaikaisesti omistetut pörssiosakkeet luetaan yleensä muun omaisuuden omaisuuslajiin.

Elinkeinoverolain 42 §:n mukaan, jos verovelvollinen osoittaa, että muiden arvopapereiden kuin osakkeiden käypä arvo on verovuoden päättyessä sen hankintamenoa tai tämän säännöksen perusteella aikaisemmin tehdyillä poistoilla vähennettyä hankintamenoa olennaisesti alempi, hankintamenosta saa tehdä sellaisen poiston, joka alentaa poistamatta olevan hankintamenon osan käyvän arvon suuruiseksi. Anderson & Penttilän (2014) mukaan osoitettu

---

⁷³ Andersson & Penttilä, 2014, s. 356–358; Ossa, 2020, s. 96–97.

arvonalennus lienee poistettava kerralla. Jos arvio myöhemmin osoittautuu virheelliseksi, se oikaistaan tulokseen vaikuttavalla tavalla. Arvopapereiden katsotaan olevat kulumatonta käyttöomaisuutta eikä niistä sen vuoksi voida tehdä säännönmukaisia poistoja. Kulumattoman käyttöomaisuuden hankintahinta katsotaan saatavan takaisin, kun omaisuus luovutetaan. Arvopaperin hankintahinta on yleensä sen ostohinta ja siihen liittyvät kulut kuten välityspalkkio ja varainsiirtovero.⁷⁴ Poiston edellytyksenä on arvonalenemisen olennaisuus. Vähäistä suuremmaksi eli olennaiseksi on oikeuskäytännössä katsottu esimerkiksi ratkaisu KHO 1992/235 jossa hyväksyttiin verovelvollisen vaatima 20 %:n kertapoisto käyttöomaisuuteen kuuluvista arvopapereista, joiden pörssi-arvo oli alentunut 48 % hankintahinnasta. Toisaalta ratkaisussa KHO 1993/43 arvopapereiden pörssi-arvon arvonalennusta 32 % ei pidetty riittävänä perusteena arvonalentumispoistolle. Jälkimmäisessä tapauksessa omistavalla yhtiöllä ja pörssi-yhtiöllä oli vahva toiminnallinen yhteys. Molemmat ratkaisut ovat ajalta, jolloin myös osakkeista voitiin tehdä arvonalennuspoisto. Arvonalentumisen näyttövelvollisuus on verovelvollisella. Yleensä arvonalentumisen edellytyksiä arvioidaan verovuoden päättyessä ja sitä voi vaatia joko sinä verovuotena, jona arvo on alentunut tai myöhemmin verovuotena, jos arvonalentumisen edellytykset ovat yhä olemassa.⁷⁵ Arvonalentuminen ei välttämättä tarkoita yksinomaan käyvän arvon alentumista, vaan mikä omaisuuden arvo on yrityksen tulonhankinnassa.

Käyttöomaisuusosakkeiden menetys on verotuksessa vähennyskelvoton tai menetys on vähennettävissä käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden veronalaisista myyntivoitoista verovuonna ja viitenä sitä seuraavana vuonna. Jos EVL 1 § 1 momentin mukaisen elinkeinotoiminnan käyttöomaisuusosakkeet on omistettu vähintään yhden vuoden ajanjaksona, joka on päättynyt enintään vuotta ennen luovutusta ja omistus yhtiön osakepääomasta on ollut vähintään kymmenen prosenttia, on kyse vähennyskelvottomasta menetyksestä. Oikeuskäytännössä on katsottu osakkeiden kuuluvan omistajayhtiön käyttöomaisuuteen, kun yhtiöiden välillä vallitsee toiminnallinen yhteys. Myös muut liiketoimintaa palvelevat osakeomistukset ovat käyttöomaisuutta. Esimerkiksi tytäryhtiöiden osakkeet kuuluvat yleensä konsernin emoyhtiön käyttöomaisuuteen, vaikka yhtiöt toimisivat eri toimialoilla. Käyttöomaisuutta on myös

---

⁷⁴ Andersson & Penttilä, 2014, s. 611–615.

⁷⁵ Tikka ym. 2022. Luku 13. Osakkeet ja muu kulumaton käyttöomaisuus.

sellainen osakeomistus, jonka tarkoituksena on toiminnan laajentaminen uudelle toimialalle. Käyttöomaisuutena pidetään myös niin sanottuja strategisia sijoituksia.⁷⁶ Näitä voivat olla esimerkiksi samalla alalla tai sitä lähellä toimivan yhtiön osakkeet. Verohallinnon ohjeessa käyttöomaisuusosakkeita luonnehditaan siten, että ne on hankittu pitkäaikaiseen omistukseen ja niiden omistamisella tavoitellaan ensisijaisesti muita tarkoituksia kuin osinkotuottoja tai lyhyen aikavälin arvonnousuja. Käyttöomaisuusosakkeet eroavat pitkäaikaisista sijoituksista siten, että niiden hankintameno kohdistuu yhtiön varsinaiseen suoritustuotantoon ja on sen kannalta välttämätön. Ne on hankittu suoritteiden menekin turvaamiseksi, lisäämiseksi tai varmistamiseksi. Jos verovapaista käyttöomaisuusosakkeista on tehty EVL 42 §:n mukainen arvonalennuspoisto, joka palautuu tuloon siltä osin, kun sitä ei ole verotettu EVL 5 a §:n 5 kohdan nojalla realisoitumattomana arvonnousuna, on osakeluovutuksen luovutushinnan tämä osa veronalaista tuloa.⁷⁷

Ennen vuotta 2004 voimassa olleiden säännösten mukaisella EVL 42 §:n arvonalennuspoistolla alennettu käyttöomaisuuden hankintamenon luovutusvoitto on veronalaista siltä osin, kun se johtuu aikaisemmin tehdystä ja verotuksessa hyväksytystä arvonalennuspoistosta. Jos tähän arvonalennukseen liittyvistä osakkeista luovutetaan vain osa, arvonalennus ei tuloudu kokonaan EVL 6 b §:n 3 momentin nojalla, koska tuloutus voidaan tehdä vain luovutettujen ja jäljelle jääneiden osakkeiden suhteessa. Jäljelle jääneiden osakkeiden osalta voidaan lisäksi tehdä EVL 5 a §:n 5 kohdan mukainen veronalainen tuloutus, jos omaisuuden käypä arvo verovuoden päättyessä on sen poistamatta olevaa hankintamenoa olennaisesti suurempi. Arvonalennuspoisto on voinut kohdistua myös käyttöomaisuusosakkeisiin yhtiössä, joka on myöhemmin jakautunut tai sulautunut. Näistä arvonalennuksista tehtävät oikaisut kohdistuvat siihen yhtiöön, jolle osakkeet ovat jakautumisessa tai sulautumisessa siirtyneet. Jos arvonalennuspoisto on kohdistunut jakautuneen yhtiön osakkeisiin ja jakautumisen jälkeen luovutetaan vastikeosakkeita, on verotuksessa tehtävä vastaava oikaisu. Verohallinnon ohjeen mukainen esimerkki kuvaa tapausta, jossa X Oy on 1.11.2000 hankkinut 100 prosenttia Y Oy:n osakkeista 100 000 eurolla. Vuoden 2003 verotuksessa X Oy on vähentänyt osakkeiden hankintamenosta arvonalennuksena 25 000 euroa. Verotuksessa jäljellä oleva hankintameno on 75 000 euroa.

---

⁷⁶ HE 257/2018 vp.

⁷⁷ Verohallinto 22.11.2021, kohta 3.1.

Osakkeet myydään 125 000 eurolla 1.7.2019. Aikaisempi verotuksessa vuonna 2003 vähennetty arvonalennus 25 000 euroa palautuu veronalaiseksi tuloksi X Oy:lle vuonna 2019. Näin vanhatkin arvonalennukset tulee palauttaa verotettavaan tuloon EVL 5 a §:n 5 kohdan mukaisesti.⁷⁸

Jos yhtiö on omistanut osakkeet alle yhden vuoden niin osakkeiden lopullinen menetys on vähennyskelpoinen vain käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden veronalaisista luovutusvoitoista verovuonna ja viitenä sitä seuraavana vuonna. Rajoitus ei koske kiinteistöyhtiön tai asunto-osakeyhtiön osakkeita tai sellaisen osakeyhtiön osakkeita, jonka toiminta käsittää pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista ja hallintaa (EVL 6 b §:n 2 momentin 2 kohta). Kiinteistöyhtiön osakkeet eivät ole käyttöomaisuusosakkeita koskevan säännöksen mukaan verovapaasti luovutettavia, joten tämän perusteella niiden arvonalennus on vähennyskelpoinen elinkeinoverolain yleisten periaatteiden mukaan. Käyttöomaisuusosakkeiden hankintamenosta ei voi tehdä arvonalentumisen vuoksi poistoa missään yritysmuodossa. Tämä koskee myös sellaisia käyttöomaisuusosakkeita, joita ei voida luovuttaa verovapaasti. Näitä ovat esimerkiksi asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöiden osakkeet.⁷⁹

Pääomalainaa pidetään verotuksessa lainan saajan tilinpäätöksessä vieraana pääomana. Lainan antajan verotuksessa lainan pääoma saatetaan kuitenkin lukea osakkeiden hankintamenuksi. Ratkaisussa KHO 2016:49 osakkeenomistaja A oli antanut B Oy:lle pääomalainaa vuosina 2007 ja 2009. B Oy oli asetettu konkurssiin vuonna 2010. Verohallinnon kanta oli, että osakkeenomistajan vuonna 2007 antamaa pääomalainaa tuli verotuksessa kohdella vähennyskelvottomana velkasaatavana. Vuoden 2009 pääomalaina oli Verohallinnon mukaan lisättävä osakkeiden hankintamenuun. Korkein hallinto-oikeus perusteli päätöstä lainan vakuudettomuudella ja viimesijaisuudella. Lisäksi lainan ja korkojen takaisinmaksu oli mahdollista vain vapaan oman pääoman puitteissa. Nämä ehdot huomioon ottaen korkein hallinto-oikeus katsoi, että A:n yhtiölle antama pääomalaina oli yhtiöön tehty lisäsijoitus, jonka määrä oli luettava A:n osakkeiden hankintamenuun. Vaikka ratkaisussa viitataan TVL 50.3 §:n

---

⁷⁸ Verohallinnon ohje VH/5565/00.01.00/2021, kohta 7.

⁷⁹ Verohallinnon ohje VH/5565/00.01.00/2021, kohta 1.

arvonmenetystä koskevan kohtaan, lopputulema lienee sama myös tilanteessa, jossa osakkeenomistaja olisi elinkeinoverolain mukaan verotettava osakeyhtiö.

On mahdollista, että pääomailainaan konvertoidaan sijoitetun oman pääoman rahastoksi (SVOP). Tämä mahdollistaa verosuunnittelun tapauksessa, jossa osakkeet menettävät arvonsa eikä kyseessä ole verovapaat käyttöomaisuusosakkeet. Osakkeiden hankintameno määrää arvonmenetyksen suuruuden verotuksessa, joten hankintameno kasvattaminen pääomailainalla voi johtaa verotuksellisesti edulliseen tilanteeseen mahdollisessa osakkeiden arvonalentumistilanteessa. Mikäli huomataan, että arvonalentuminen voi olla ajankohtaista tilinpäätöksessä ja osakkeet omistava yhtiö on antanut pääomailainaa yhtiölle, jonka osakkeita se omistaa, pääomailainan konvertointi voisi olla harkitsemisen arvoinen toimenpide.

4.2.3 Yhteenvetoa

Kirjanpidossa käyttöomaisuusosakkeiden pysyvä arvonalentuminen on pakollinen vähennettävä erä mutta verotuksessa se on vähennyskelvoton (KPL 5 luku 13 §). Käyttöomaisuuden hankintameno voidaan siten vähentää vasta kun osakkeet on luovutettu, yhtiö puretaan tai osakkeiden menetys muuten todetaan lopulliseksi esimerkiksi konkurssissa. Tasearvo on menojäännös ja se perustuu usein hankintamenoon. Arvioitaessa tasearvoa on tilinpäätäjä otanut huomioon niin hankintameno, käyvän hinnan kuin hyödykkeen arvon yrityksen tulonhankintaprosessissakin. Näiden perusteella on voitu tehdä arvonmuutos tai se on voitu jättää tekemättä esimerkiksi varovaisuuden periaatteen perusteella.

Kirjanpito	Verotus
<p>Pysyvien vastaavien arvonalennukset</p> <p>Jos sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus on kirjattava arvonalennuksena kuluksi. Erotus merkitään tuloslaskelmaan rahoituskuluksi taikka muuhun luonteensa mukaiseen erään (KPL 5:13 §).</p> <p>Pysyvien vastaavien arvopaperit arvostetaan hankintamenoon tai todennäköiseen</p>	<p>Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset</p> <p>Muista arvopapereista kuin osakkeista saadaan tehdä sellainen poisto, joka alentaa poistamatta olevan hankintameno käyvän arvon suuruiseksi. Arvopaperin veronalaiset luovutushinnat tuloutetaan sinä verovuonna, jona luovutus on tapahtunut tai osakkeet on lopullisesti menetetty. Vähennyskelpoista on kuitenkin enintään veronalaista</p>

<p>käypään markkinahintaan, jos se on tilinpäätöspäivänä alempi kuin hankintameno (KPL 5:2 §).</p> <p>Arvioidaan pysyvyyttä, esimerkiksi konserni-osakkeiden osalta arvioinnin kohteena on yrittäjävarallisuuskokonaisuus ja siihen liittyvä tulonmuodostusprosessi.</p>	<p>luovutushintaa tai muuta vastiketta vastaava määrä (EVL 42 a §).</p> <p>Käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksen ollessa verovapaa ei arvonalentuminenkaan ole vähennyskelpoinen.</p> <p>Mikäli käyttöomaisuusosakkeen luovutus ei ole verovapaa, saa arvonalentumisen vähentää vain veronalaisten käyttöomaisuusosakkeiden luovutushinnoista verovuonna ja viitenä seuraavana verovuotena.</p> <p>Pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhteisö ei saa luovuttaa käyttöomaisuusosakkeita verovapaasti.</p> <p>Käyttöomaisuusosakkeiden arvonalennusten verovapaus ei koske kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiöitä eikä osakeyhtiöitä, joiden toiminta käsittää pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista tai hallintaa. (EVL 6 §).</p>
--	--

Taulukko 1. Pysyvien vastaavien sijoitusten arvonalennukset.

Arvopaperit on erillisarvostettava kaikissa tase-erissä. Yllä olevassa taulukossa on esitetty yhteenvedo pysyvien vastaavien sijoitusten arvonalenemisten käsittelystä kirjanpidossa ja verotuksessa. Hankinnan yhteydessä pohditaan hankinnan syitä ja arvopapereiden käyttötarkoitusta. Taseen pysyvissä vastaavissa voidaan esittää niin toiminnallisen yhteyden omaavia osakkeita kuin pelkästään ylimääräisen likviditeetin sijoitusta varten tehtyjä hankintoja. Näiden verotuskohtelu on erilaista ja siksi jo hankintavaiheessa on pohdittava arvostamiskysymyksiä. Tytäryhtiöosakkeiden arvonalentuminen ei lähtökohtaisesti ole vähennyskelpoinen kulu verotuksessa. Ylimääräisen likviditeetin vuoksi tehdyt sijoitukset sen sijaan voidaan vähentää verotuksessa, kun ne on todettu lopullisiksi.

4.3 Sijoitusomaisuus

Sijoitusomaisuutta voi olla vain raha-, vakuutus- ja eläkelaitosten varojensa sijoittamiseksi tai sijoitusten turvaamiseksi hankkimat arvopaperit (EVL 11 §). Rahalaitoksia ovat talletuspankit, luottoyhteisöt, liikepankit, säästöpankit, säästöpankkiosakeyhtiöt, osuuspankit ja osakeyhtiömuotoiset pankit. Luottolaitoksia ovat ammattimaista varojen hankintaa harjoittavat

osakeyhtiöt osuuskunnat ja hypoteekkiyhdistykset, jotka tarjoavat näitä varoja suoraan tai samaan konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen välityksellä. Vakuutus- ja eläkelaitoksilla tarkoitetaan muun muassa keskinäisiä vakuutusyhtiöitä ja vakuutusosakeyhtiöitä, vakuutusyhdistyksiä, vakuutuskassoja, eläketurvakeskuksia, avustuskassalain tarkoittamia eläkekassoja, työeläkekassoja ja eläkesäätiöitä sekä niihin rinnastettavia eläkelaitoksia. Näiden laitosten vakuutus- ja eläkemaksuina saamat varat on sijoitettava tuloa tuottavalla tavalla. Raha-, vakuutus- ja eläkelaitosten on myös turvattava sijoituksensa ja hankittava hyödykkeitä tätä tarkoitusta varten. Tällainen hyödyke voi olla esimerkiksi rahalaitoksen hankkima velallisoosakeyhtiön osake-erä, jonka avulla saadaan määräämisvalta yhtiössä ja siten turvataan yhtiön saaminen.⁸⁰ Näiden sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten kuluksi merkityt arvonlaskut ovat verotuksessa vähennyskelpoisia eriä. Jos omistettuja arvopapereita ei voida sijoittaa muihin omaisuuseriin, niiden pitäisi katsoa olevan yhtiön varojen sijoituksia tai niiden turvaamista.⁸¹

Hyödykkeen laatu ei yleensä määrää omaisuusryhmää vaan omaisuuden käyttötarkoitus määrittelee omaisuuslajin. EVL 11 § katsoo arvopapereiden voivan kuulua sijoitusomaisuuteen niiden käyttötarkoituksen mukaan. Sijoitusomaisuuden arvonalennus on elinkeinoverolain 29 §:n mukaan sen verovuoden kulu, jona sijoitusomaisuus on luovutettu tai menetetty. Kun verovelvollisella on sijoitusomaisuutta verovuoden päättyessä, katsotaan sen hankintamenoista ja arvonorotuksesta elinkeinoverolain 27e §:n mukaan kuluksi se osa, joka ylittää vastaavan sijoitusomaisuuden hankintaan verovuoden päättyessä todennäköisesti tarvittavan hankintamenon tai siitä samana ajankohtana todennäköisesti saatavan luovutushinnan. Arvonalenemiset ovat sen verovuoden kulu, jonka aikana ne on kirjattu kirjanpitoon kuluksi.⁸²

---

⁸⁰ Anderson & Penttilä, 2014, s. 348–351.

⁸¹ Tikka ym. 11. Sijoitusomaisuus. Ks. myös Verohallinnon ohje 13.6.2014.

⁸² Tikka ym. 11. Realisoitumattomia arvonnousuja ja -laskuja koskeva erityissäätely.

4.4 Vaihto-omaisuus

4.4.1 Kirjanpitolainsäädäntö ja IFRS

Vaihto-omaisuutta ovat sellaisenaan tai jalostettuna luovutettavaksi tarkoitetut hyödykkeet (KPL 4:4 §). Vaihto-omaisuuteen laskettavien tuotteiden sisältö määrittyy yrityksen toiminnan ja toimialan mukaan. Vaihto-omaisuutta ovat esimerkiksi erilaiset raaka-aineet, myytäväksi tarkoitetut tavarat, puolivalmisteet, tuotantoprosessissa olevat keskeneräiset tuotteet ja pakkaustarvikkeet sekä muut apu- ja tarveaineet. Yritysten on laskettava ja kirjattava varasto eli tehtävä inventaario viimeistään tilinpäätöshetkellä. Silloin tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhtiön toiminnasta. Myös tilikauden aikana voidaan kirjata varaston arvo kirjanpitoon. Tämä on myös suositeltavaa, jos yritys haluaa seurata tilikauden aikaista tulostaan tarkasti. Varastoarvon muutos voi vaikuttaa yrityksen tulokseen merkittävästi. Usein yrityksen sidosryhmät jo edellyttävät tilikauden aikaista seurantaan tarkemmalla tasolla kuin mitä kirjanpito kertoisi ilman varastoarvon ajoittaista selvittämistä.

Vaihto-omaisuus tulee inventoida ja arvostaa tilinpäätöstä laadittaessa hyödykekohtaisesti. Tämä tarkoittaa, että yksittäisen hyödykkeen arvonnousua ei saa kompensoida toisen hyödykkeen arvonalentumisella.⁸³ Kirjanpitolain 4 luvun 5 §:ssä säädetään hankintamenoista seuraavaa: ”Hankintamenoon luetaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet välittömät menot.” Jos hyödykkeen hankintaan ja valmistukseen liittyvien välillisten menojen määrä on olennainen hankintameno verrattuna, saadaan myös niiden osuus lukea hankintameno. Myös pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen valmistamiseen kohdistettavissa olevan lainan korkomenot valmistusajalta saadaan lukea hankintameno. Kirjanpitovelvollisella on valinnanvapaus, sisällytetäänkö varaston arvoon vain hankinnan ja valmistuksen välittömät menot vai myös välillisiä menoja ja korkomenoja⁸⁴. Vaihto-omaisuuden hankintamenoa ei tarvitse kirjata erikseen vaan se sisältyy varaston muutokseen. Kirjanpitolain 5:6 §:n mukaan, jos vaihto-omaisuuden todennäköinen hankintameno tai luovutushinta on tilikauden päättyessä hankintamenoa pienempi, on erotus kirjattava kuluksi. Vaihto-omaisuuden arvonalennus lisää siten kuluja kirjanpidossa ja se kirjataan tuloslaskelmaan osana varaston

---

⁸³ Leppiniemi & Kisanlahti, 2016, s. 143.

⁸⁴ Leppiniemi & Kisanlahti, 2016, s. 226–227.

muutosta. Poikkeuksellisen suuret arvonalentumiset kuitenkin kirjataan kohtaan ”Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset”, Tällainen erä voi olla esimerkiksi tulipalosta johtuva vaihto-omaisuuden arvonaleneminen.⁸⁵

4.4.2 Verolainsäädäntö

Elinkeinoverolain 10 §:n mukaan vaihto-omaisuutta ovat elinkeinotoiminnassa sellaisenaan tai jalostettuina luovutettaviksi tarkoitetut kauppatavarat, raaka-aineet, puolivalmisteet ja muut hyödykkeet sekä elinkeinotoiminnassa kulutettaviksi tarkoitetut poltto- ja voiteluaineet ja muut tarvikkeet. Vaihto-omaisuutena pidetään myös arvopaperikauppiaan myytäväksi tarkoitettuja arvopapereita⁸⁶. Tulkinnanvaraisuutta voi löytyä vaihto-omaisuudessa erityisesti silloin, kun kyseessä ovat vaihto-omaisuusarvopaperit. Yhtiön omistamat arvopaperit ovat kirjanpidossa joko pysyvien vastaavien sijoitusomaisuutta tai vaihtuvien vastaavien rahoitus-, tai vaihto-omaisuutta. Kuitenkin elinkeinoverotuksessa arvopaperit voivat olla myös elinkeinoverolain 12 §:n tarkoittamaa muuta omaisuutta. Muuta omaisuutta ovat elinkeinoverolain 1 §:n 2 momentissa tarkoitetun yhteisön toimintaan kuuluvat varat, joita ei ole luettava elinkeinotoiminnan rahoitus-, vaihto, sijoitus- tai käyttöomaisuuteen.

Hyödyke luetaan vaihto-omaisuuteen siitä alkaen, kun se on lähetetty, toimitettu tai muuten luovutettu verovelvolliselle, siihen saakka, kun verovelvollinen on sen luovuttanut taikka se on kulutettu, tuhoutunut tai muuten menetetty (EVL 13 §). Vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuuden sekä muun omaisuuden hankintameno on hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta johtuneiden välittömien menojen määrä. Hankintamenoon luetaan lisäksi kirjanpitolain 4 luvun 5 §:n tai mainitun lain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla hyödykkeen hankintamenoon kirjanpidossa luetut välilliset menot ja korkomenot. (EVL 14 §).

Arvopaperit luetaan vaihto-omaisuudeksi, jos yhtiön harjoittama arvopaperikauppa täyttää elinkeinotoiminnan määritelmän tunnusmerkit. Elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan liike- ja

---

⁸⁵ Ihantola & Leppänen, s. 114–115.

⁸⁶ Andersson & Penttilä, 2014, s. 344–345.

ammattitoimintaa (EVL 1 §). Tunnusmerkkejä ovat muun muassa kaupankäynnin volyyymi ja luonne. Arvopaperikaupan volyymin tulee olla laajaa, suunnitelmallista, aktiivista ja sen lisäksi siihen tulee liittyä riski. Esimerkiksi velkapääomalla harjoitettava toiminta sisältää riskin. Verovelvollisen harjoittama liike- ja ammattitoiminta muodostaa elinkeinotoiminnan tulolähteen (EVL 2 §). Verohallinnon mukaan elinkeinotoiminnalle tyypillisiä tunnusmerkkejä ovat esimerkiksi ansiotarkoitus, voiton tavoittelu ja taloudellinen riski sekä toiminnan itsenäisyys, laajuus, suunnitelmallisuus ja jatkuvuus⁸⁷. Elinkeinoverolain 51 §:ssä säädetään omaisuuslajisiirroista. Hyödykkeen pysyessä samassa tulolähteessä, mutta sen käyttötarkoituksen muuttuessa liikeomaisuuslajista toiseen, on tiedettävä mistä arvosta siirtäminen otetaan huomioon verotuksessa. Siirrettäessä arvopapereita vaihto-omaisuudesta toiseen omaisuuslajiin, käytetään tapahtuman arvona niiden alkuperäistä hankintahintaa tai tätä alemmaa todennäköistä luovutushintaa. Jos siirrettävän arvopaperin arvo on alentunut ja siitä on aikaisemmin tehty elinkeinoverolain 28 §:n mukainen epäkuranttiusvähennys, tämä omaisuuslajisiirto realisoitappion.⁸⁸

Vaihto-omaisuuden arvonalentuminen on verotuksessa vähennyskelpoinen kulu. Elinkeinoverolain 28 §:n mukaan vaihto-omaisuuden hankintameno on sen verovuoden kulu, jona vaihto-omaisuus on luovutettu, kulutettu tai menetetty. Säännös kuvaa myös varaston arvostuksessa noudatettavaa niin sanottua alimman arvon periaatetta. Vaihto-omaisuus arvostetaan verovuoden päättyessä hankintamenoon, todennäköiseen luovutushintaan tai todennäköiseen vastaavan omaisuuden hankintamenoon. Jos jonkin varastohyödykkeen tilinpäätösajankohdan jälleenhankintameno tai todennäköinen luovutushinta on hankintamenoa alempi, on varaston arvostuksessa tilinpäätöshetkellä käytettävä tätä alemmaa arvoa. Jos periaatteen soveltaminen johtaa hankintamenoa alempaan arvostukseen on tämä arvonalentuminen elinkeinoverotuksessa vähennyskelpoinen kulu. Tilinpäätösajankohdan jälleenhankintameno eli uushankintahinta lienee harvemmin käytetty vaihtoehto. Sitä varten pitäisi selvittää, mikä on alin mahdollinen hankintahinta markkinoilla.⁸⁹ Arvopapereiden kohdalla kuitenkin aloilla, joilla tuotteilla on markkinanoteeraus, on alkuperäistä hankintamenoa alempi uushankintahinta helpompi selvittää. Arvopaperikauppias hankkii tiedon pörssin kurseista ja

---

⁸⁷ Verohallinto, 2019, luku 2.1.

⁸⁸ Andersson & Penttilä, 2014, s. 670–673.

⁸⁹ Andersson & Penttilä, 2014, s. 545–550.

inventoi varaston tilinpäätöspäivän pörssikurssiin, jos se on alkuperäistä hankintamenoa alempi. Jos arvopaperi on myymättä vielä seuraavassakin tilinpäätöksessä ja sen kurssi on noussut, saa edellisessä tilinpäätöksessä tehtyä arvonalennuskirjausta oikaista ainoastaan alkuperäiseen hankintamenuun saakka.

4.4.3 Erot ja yhteneväisyydet

Vaihto-omaisuuteen luettavista arvopapereista saattaa saada verotuksellisia etuja muihin omaisuuslajeihin verrattuna. Realisoitumattomat arvonalennukset ovat pääsääntöisesti verotuksessa vähennyskelpoista kuluja toisin kuin muissa omaisuuslajeissa. Muiden omaisuuslajien kuin vaihto-omaisuuden toteutumattomien arvonalennusten vähennysoikeutta on rajattu verotuksessa merkittävästi, joten arvopaperikaupan käsittely vaihto-omaisuutena on yleensä yhtiölle edullista. Vaihto-omaisuuden osalta on käytettävä alimman arvon periaatetta. Tältä osin verotuskäytäntö on yhdenmukainen kirjanpidon ja verotuksen välillä.

Vaihto-omaisuuden arvonalentumiset arvioidaan kunkin hyödykkeen kohdalta erikseen. Epäkuranttius on kuitenkin näytettävä toteen. Esimerkiksi yksittäisen arvopaperin tilinpäätöspäivän pörssikurssi on riittävä peruste arvonalennukselle. Myös osakkeen myynti aikanaan arvotuksessa käytetyllä todennäköisellä luovutushinnalla riittää näytöksi (vrt. KHO 1980 T 3916). Vähennystä vastaava määrä on kuitenkin palautettava tuloon seuraavan tilikauden tilinpäätöksessä alkuperäiseen hankintamenuun saakka, jos todennäköinen hankinta-arvo nousee yli alkuperäisen hankintamenon (EVL 5 a §:n 3 kohta). Vähennystä suurempaa määrää ei saa tuloittaa, joten arvonalennus tehdään vain alkuperäiseen hankintamenuun saakka. Seuraavassa taulukossa vertaillaan arvonalennuksen käsittelyä kirjanpidossa ja verotuksessa.

Kirjanpito	Verotus
<p>Vaihto-omaisuus</p> <p>Alimman arvon periaate (KPL 5:6 §). Pääsääntöisesti <i>First In First Out (FIFO)</i> -periaate. Arvopapereiden inventaariluettelosta tulee käydä ilmi hankintahinnan lisäksi myös todennäköinen luovutushinta. Arvopapereita koskee erillisarvostus. Yhtiöiden osakkeet ja osakelajit arvostetaan kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä erikseen. Tilikauden aikana hankittujen samanlajisten osakkeiden hankintahinnat saadaan kuitenkin arvostaa keskihankintahintaan.</p>	<p>Vaihto-omaisuus</p> <p>Alimman arvon periaate tilinpäätöksessä. Hankintameno on sen verovuoden kulu, jona vaihto-omaisuus on luovutettu, kulutettu tai menetetty. (EVL 28 §)</p> <p>Arvonalennukset ovat vähennyskelpoisia ja arvonnousut veronalaisia (EVL 5 § ja EVL 8 §). Myös realisoitumaton arvonalennus on vähennyskelpoinen kulu.</p>

Taulukko 2. Vaihto-omaisuuden arvonalennukset

Verotuksessa vaihto-omaisuus määritellään samoin kuin kirjanpitolainsäädännössä. Tilinpäätöksessä huomioidaan sekä kirjanpidon että verotuksen säännöt eikä eroa näiden välillä yleensä synny. Lähtökohtaisesti arvonnousuja ei oteta huomioon. Vaihto-omaisuuteen kuuluvien arvopapereiden myyntituotot ja osinkotuotot luetaan liikevaihtoon silloin kun arvopaperikauppa on yhtiön varsinaista liiketoimintaa. Siihen, onko kyseessä varsinainen liiketoiminta vai muu toiminta, vaikuttaa yhtiön toimialan ja tosiasiallisen liiketoiminnan kokonaisarviointi. Vaihto-omaisuusarvopaperit on hankittu liiketoiminnan muodossa tehtävää myyntiä varten.

4.5 Rahoitusomaisuus

4.5.1 Kirjanpitolainsäädäntö ja IFRS

Rahoitusomaisuus kuuluu taseen vaihtuviin vastaaviin. Kirjanpitolain 4:4 §:n mukaan rahoitusomaisuutta ovat rahat, saamiset sekä tilapäisesti muussa muodossa olevat rahoitusvarat. Vaihtuviin vastaaviin tulisi siten kirjata vain sellaisia arvopaperisijoittamisen eriä, jotka on tehty yhtiöön kertyneellä varallisuudella ja omistaminen on tarkoitettu tilapäiseksi. Kirjanpitolain 5:2 §:n mukaan rahoitusomaisuuteen kuuluvat arvopaperit ja muut sellaiset rahoitusvarat merkitään taseeseen hankintamenon suuruusina tai, jos niiden todennäköinen käypä

markkinahinta on tilinpäätöspäivänä sitä alempi, tämän määräisenä. Kirjanpidossa arvonalenukset kirjataan taseen hankintamenon vähennykseksi ja tuloslaskelmaan rahoituskuluksi tai muuhun luonteensa mukaiseen erään. Ne esitetään tuloslaskelmassa nimikkeellä ”Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista”.

Kirjanpitolain 5:2 a §:ssä säädetään poikkeus lain 5:2 §:ään. Tämän poikkeuksen mukaan rahoitusvälineet voidaan arvostaa myös käypään arvoon. Laissa viitataan IAS-asetuksella hyväksytyihin kansainvälisiin tilinpäätösstandardeihin, joita tulee noudattaa tällaisessa merkitsemisessä.⁹⁰ Mikroyritys ei kuitenkaan saa soveltaa 5:2 a §:n mukaista menettelyä, mikäli se noudattaa kirjanpitolain säännöksiä mikroyrityksistä. Yleisimmin rahoitusvälineen käypä arvo määritetään sen markkina-arvon perusteella. Se voidaan määrittellä myös arvona, joka voidaan johtaa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden arvosta, kuten osake tai korkorahasto. Näiden lisäksi käyvän arvon määrittämisessä voidaan käyttää muita yleisesti hyväksytyjä arvostusmenetelmiä, jos se niiden avulla voidaan luotettavasti selvittää. Näitä ovat esimerkiksi arvostettavan kohteen kanssa vertailukelpoisten kohteiden myynnit tai tuottoarvioihin perustuvat laskentakaavat.⁹¹ Käypään arvoon arvostaminen lienee myös poikkeus varovaisuuden periaatteeseen, koska sekä arvonaleneminen että arvonnousu saadaan kirjata tulosvaikutteisesti.

Rahoitusarvopapereita syntyy esimerkiksi lyhytaikaisten kassaylijäämien sijoituksista. Tilinpäätös edellyttää erillisarvostusta, joten rahoitusarvopapereihin sisältyvän yksittäisen yhtiön osakkeen arvonalentuminen vähennetään silloinkin, kun saman yhtiön toisen osakesarjan osakkeen tai jonkin toisen yhtiön osakkeen arvo on noussut. Arvonlaskut otetaan aina huomioon kirjanpidossa.⁹² Arvopapereita on saatettu saada maksuksi myyntisaamisista. Jos nämä arvopaperit jäävät pitkäksi ajaksi tai pysyvästi kirjanpitovelvolliselle, ne tulisi siirtää pysyvien vastaavien sijoituksiin.

---

⁹⁰ Andersson & Penttilä, 2014, s. 108–109, 118.

⁹¹ Ihantola & Leppänen, 2021, s. 117–118.

⁹² Leppiniemi, 2010.

4.5.2 Verolainsäädäntö

Yrityksen rahoitusarvopapereita ovat sen hankkimat rahoitusvälineet, kuten osakkeet, osuudet, sijoitusrahasto-osuudet ja muut sellaiset rahoitusvälineet. Sijoitusrahasto-osuuksien kuuluminen rahoitusomaisuuteen voi olla tulkinnanvaraista ja niiden verokohtelu on ratkaistava tapauskohtaisesti niiden käyttötarkoituksen perusteella. Myös optioista ja muista johdannaisinstrumenteista saadut ennakkomaksut luetaan rahoitusomaisuuteen kuuluviksi arvopapereiksi. Rahoitusvaroihin kuuluva erä on lähtökohtaisesti tarkoitettu pidettäväksi yrityksen omistuksessa lyhyen ajan. Oikeuskäytännössä on kuitenkin katsottu myös 1,5–3 vuoden pituisten passiivisten arvopaperiomistusten kuuluvan rahoitusomaisuuteen. Vaikutusta voi olla myös sijoitettujen varojen käyttökohteilla myöhemmin sekä omistuksen passiivisluonteisuudella.⁹³

Rahoitusomaisuuden verokohtelusta säädetään EVL 5 §:ssä. EVL 5 a §:n mukaan veronalaista on sellainen oikaisuerä, joka on tehty rahoitusomaisuudesta 17 §:n 2 kohdan nojalla siltä osin kuin omaisuuden käypä markkinahinta verovuoden päättyessä on sen vähentämättä olevaa arvoa suurempi. Kyseessä on oikaisuerä aiemmin tehtyyn arvonalentumisvähennykseen ja sen palauttaminen tuloon. Arvonnousua ei tulouteta muissa tapauksissa kuin kyseisessä perusteettomaksi osoittautuneessa arvonalentumisen tulouttamisessa. EVL 7 §:n mukaan vähennyskelpoisia ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset. Tilapäistä arvonalentumista ei voi vähentää, koska vähennysoikeus yleensä edellyttää lopullisuutta. Lopullisuus voidaan todeta ainakin silloin kun sijoituskohde on konkurssissa.⁹⁴ Verotuksessa rahoitusarvopapereiden tasearvo lasketaan vertaamalla hankintahintaa ja vertailuarvoa. Näistä valitaan suurempi. Vertailuarvo on pörssinoteerattujen arvopapereiden osalta 70 % tilinpäätöspäivän markkina-arvosta. Listaamattomien arvopapereiden vertailuarvo on Verohallinnon sivuillaan julkaisemissa verotuksen muissa julkisissa tiedoissa⁹⁵.

---

⁹³ Määttä, 2017, s. 324–326.

⁹⁴ Kukkonen & Walden, 2020, s. 177–181.

⁹⁵ ks. Verohallinnon sivut ”Muut julkiset tiedot”.

Rahoitusomaisuuden määritelmä on EVL 9 §:ssä. Säännöksen mukaan rahoitusomaisuutta ovat rahat, saamiset ja muut rahoitusvarat. Määritelmä on väljä ja se mahdollistaa uusienkin rahoitusmuotojen ehkä synnyttämien hyödykkeidenkin lukemisen rahoitusomaisuuteen⁹⁶. Tällaisia uusia instrumentteja voivat olla esimerkiksi sijoitustodistukset, yritystodistukset, kuntatodistukset, valtion velkasitoumukset, notariaattisijoitukset sekä pankeille annetut sopimusvelat. Arvopaperi voi kuulua rahoitusomaisuuteen esimerkiksi, jos se on tullut yritykseen saatavan maksuna. Usein arvopaperit ovat rahoitusomaisuudessa, koska yhtiö on sijoittanut varoja tilapäisesti arvopapereihin⁹⁷. Korkein hallinto-oikeus on linjannut rahoitusomaisuuden luonteen vuosikirjaratkaisullaan KHO 2013:69. Tapauksessa oli kyse sijoitusrahaston osuuksista, joiden omistusaika vaihteli puolestatoista vuodesta kolmeen vuoteen. Ratkaisussa rahoitusomaisuusluonnetta perusteltiin siten, että sijoitetut varat oli kiistatta ansaittu liiketoiminnassa, sijoitusrahasto-osuuksien arvo ei ollut suhteeton yhtiön liiketoimintaan verrattuna ja yhtiö oli osoittanut, että se oli tarvinnut varoja seuraavan tilikauden tappioiden kattamiseen ja sitä seuraavalla tilikaudella tehtyihin investointeihin. Osakkeita tulee siis arvioida ainakin näiden kolmen kriteerin avulla pohdittaessa, voidaanko osakkeita pitää elinkeinotoiminnan rahoitusomaisuutena. Tarvitaan laskelmia ja dokumentaatiota, joihin voidaan tarvittaessa palata myöhemmin.

EVL 42 a §:n mukaan arvopaperin hankintameno tai sen vähennyskelpoinen osa poistetaan sinä verovuonna, jona omaisuus on luovutettu tai menetetty. Rahoitusomaisuusarvopapereiden arvonalennuksista muodostuu siten elinkeinoverotuksessa vähennyskelpoista tappiota vasta, kun arvonalennus on todettu lopullisesti menetetyksi. Poikkeuksena lopullisuuden vaatimuksesta on kirjanpitolain 5:2 a §:n mukainen käyvän arvon arvostus. Tällöin noudatetaan IAS-asetuksella hyväksytyjä tilinpäätösstandardeja. EVL 8 a §:n mukaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden arvonalennukset ovat vähennyskelpoisia menoja, kun ne on merkitty kirjanpitoon kuluksi⁹⁸. Arvostusmenettelyn on pysyttävä johdonmukaisesti samaa tilikaudesta toiseen. Tällä pyritään estämään arvostamisperiaatteen vaihtaminen tulomanipulaatiotarkoituksessa. Kirjanpitolakia soveltavat kirjanpitovelvolliset saavat valita arvopaperin arvostamiseen sovellettavat periaatteet kahdesta vaihtoehdosta. Ne voidaan arvostaa

---

⁹⁶ HE 257/2018 yksityiskohtaiset perustelut, kohta 1.1.6 Omaisuuslajeista.

⁹⁷ Andersson & Penttilä, 2014, s. 343.

⁹⁸ Andersson & Penttilä, 2014, s. 280–281.

kirjanpitolain 5:2 §:n mukaisesti hankintahinnalla varoivaisuuden periaatetta noudattaen, jolloin realisoitumattomia arvonnousuja ei katsota tuotoiksi mutta realisoitumattomat arvonalas-
kut katsotaan varoivaisuuden periaatteen mukaan kuluksi. Verovelvollinen voi myös valita kir-
janpitolain 5:2 a §:n mukaisen käyvän arvon arvostamismenetelmän. Käyvän arvon menetel-
mää käytettäessä ovat sekä arvostamisesta johtuvat tuotot että kulut heti vähennyskelpoisia
tai veronalaisia.⁹⁹ Käypä arvo on hinta, joka arvopapereiden myynnistä arvostuspäivänä saa-
taisiin.

4.5.3 Erot ja yhteneväisyydet

Kirjanpidossa rahoitusomaisuuden arvopaperit on arvostettava hankintahintaa alempaan ar-
voon silloin kun niiden arvo on laskenut. Verotuksessa tilapäistä arvonalennusta ei kuitenkaan
saa pääsääntöisesti vähentää vaan arvonalenemisen tulee olla lopullinen ennen kuin se voi-
daan vähentää verotuksessa. Esimerkiksi konkurssiin liittyvien arvonnousujen lopullinen
ajankohta voi aiheuttaa epävarmuutta yrityksille. Alla olevassa taulukossa on vertailua kirjan-
pidon ja verotuksen välillä. Verovelvollisen on aina osoitettava dokumentein arvon lasku.

Kirjanpito	Verotus
<p>Rahoitusomaisuuden arvonalennukset</p> <p>Rahoitusomaisuuteen kuuluvat arvopaperit merkitään taseeseen hankintamenon suuruisina tai sitä alempaan todennäköiseen käypään markkinahintaan (KPL 5:2 §). Johdannaissopimukset ja muut rahoitusvälineet saadaan arvostaa myös käypään arvoon (KPL 5:2 a §). Ei kuitenkaan mikroyritys, joka noudattaa mikroyrityssäännöksiä.</p>	<p>Rahoitusomaisuuden arvonalennukset</p> <p>Vähennyskelpoisia ovat rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset (EVL 17 §). Jos verovelvollinen osoittaa, että muiden arvopapereiden kuin osakkeiden käypä arvo on verovuoden päättyessä sen hankintamenoa olennaisesti alhaisempi, hankintamenoa saa tehdä sellaisen poiston, joka alentaa poistamatta olevan hankintamenon osan käyvän arvon suuruisiksi (EVL 42 §).</p>

Taulukko 3. Rahoitusomaisuuden arvonalennukset

⁹⁹ Harsu, 2019, s. 89.

Tilinpäätöksessä tehty, mutta vielä realisoitumaton arvonalennus aiheuttaa ajallisen eron vähennyskelpoisuudessa kirjanpidon ja verotuksen välillä. Tehty arvonalennuskirjaus kannattaa dokumentoida huolellisesti esimerkiksi tase-erittelyihin, kunnes se aikanaan otetaan huomioon myös verotuksessa. Rahoitusomaisuudessa olevien arvopapereiden osalta arvonalennukselta ei edellytetä pysyvyyttä, vaan olennainen arvonaleneminen tulee ottaa huomioon tilinpäätöksessä. Verotuksessa puolestaan realisoitumaton arvonaleneminen on vähennyskelpoista vasta kun arvonmenetys on todettu lopulliseksi. Tästä pääsäännöstä poiketen voidaan johdannaisopimusten ja muiden rahoitusvälineiden arvostus perustaa KPL 5:2 a §:n nojalla myös IFRS-tilinpäätösstandardien mukaisesti. Tämän mukaan rahoitusvälineet voidaan merkitä taseeseen myös käyvän arvon mukaan, vaikka se ylittäisi alkuperäisen hankintahinnan.

4.6 Muun omaisuuden omaisuuslaji elinkeinoverotuksessa

Yritys, jolla ei tulolähdejaon poistamisen vuoksi ole enää henkilökohtaista tulolähdettä, tähän henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuulunut omaisuus kuuluu yleensä muun omaisuuden omaisuuslajiin. Muuta omaisuutta voi olla vain yrityksillä, joihin ei tulolähdejaon poistamisen jälkeen enää sovelleta tuloverolakia. Muun omaisuuden ei katsota palvelevan yrityksen elinkeinotoimintaa.¹⁰⁰ Omaisuuslajien tehtävänä elinkeinoverolaissa on luokitella erilaiset omaisuuserät. Luokittelulla on vaikutusta hyödykkeen hankintamenon jaksotuksessa. Omaisuuslaji vaikuttaa myös menetysten ja arvonalennusten vähennyskelpoisuuteen sekä luovutushintojen veronalaisuuteen. Muun omaisuuden omaisuuslaji tarvitaan myös eräiden perusteettomien etujen estämiseksi. Varsinaiseen liiketoimintaan liittymättömät osakesijoitukset olisi luettava lähinnä käyttöomaisuuteen ilman muun omaisuuden omaisuuslajia. Tällöin nämä osakkeet olisivat käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoiton verovapauden piirissä. Käytännössä kaikenlaiset yli kymmenen prosenttia osakepääomasta olevat osakeomistukset olisivat verovapaita.¹⁰¹ Hallituksen esityksen (257/2018) mukainen uusi tulolähdejako tuli voimaan vuoden 2020 alusta. Uudistuksessa poistettiin muun toiminnan tulolähde tietyiltä yhteisöiltä. Tämän jälkeen tulolähdejaolla ei ole ollut enää niin suurta merkitystä kuin aikaisemmin vaan nyt joudutaan pohtimaan mihin elinkeinotoiminnan omaisuuslajiin osakkeet liittyvät. On

---

¹⁰⁰ Ossa, 2020, s. 9.

¹⁰¹ HE 257/2018 vp.

huomattava, että verovuodesta 2020 osakeyhtiöiden harjoittama arvopaperikauppa kuuluu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen riippumatta siitä, onko toiminta luonteeltaan elinkeinotoimintaa vai muuta toimintaa.¹⁰²

Harjoitettua arvopaperikauppaa voidaan yleensä pitää elinkeinotoimintana, jos se täyttää elinkeinotoiminnan kriteerit. Näitä ovat esimerkiksi toiminnan jatkuvuus, suunnitelmallisuus, aktiivisuus, taloudellinen riski ja voiton tavoittelemine. Näiden perustella yhtiön toimintaa arvioidaan kokonaisuutena. Arvopaperikauppaa varten perustettua yhtiötä voidaan pitää elinkeinotoimintaa harjoittavana yhtiönä¹⁰³. Yksittäistapauksissa voi esiintyä myös tilanteita, joissa arvopapereiden katsotaan olevan yhtiön passiivista omaisuutta. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi, jos arvopaperit on omistettu pitkään, niillä ei käydä kauppaa eikä niiden omistaminen palvele yhtiön varsinaista elinkeinotoimintaa. Näin voi olla myös tilanteessa, joissa arvopaperisalkussa on pääasiassa riskittömiä arvopapereita kuten talletus-, sijoitus- tai kuntatodistuksia, obligaatioita, valtion velkasitoumuksia, korkorahastoja tai korko-ETF-rahastoja. Näissä tilanteissa arvopaperisijoittamista voidaan pitää muuna kuin elinkeinotoimintana. Tällöin arvopaperikaupan luonne voi vaikuttaa arvopapereiden omaisuuslajiin, joten niiden katsotaan EVL 1.2 §:n mukaisilla yhteisöillä yleensä kuuluvan EVL 12 a §:n mukaan muun omaisuuden omaisuuslajiin. Arvopaperisijoittamista on kuitenkin aina arvioitava tapauskohtaisesti.¹⁰⁴

KHO 2003 T 941 ratkaisun perusteella osakeyhtiön arvopapereiden kauppaa ei pidetty elinkeinotoimintana vaan osakkeiden voitto verotettiin TVL-tulolähteessä. Yhteisöjen tulolähde muutoksen jälkeen vuonna 2020 nämä arvopaperit kuuluisivat yhtiön muun omaisuuden omaisuuslajiin. Tapauksessa oli kyse A Oy:stä, joka harjoitti tervanvälitystä ja grillihiilien myyntiä. Yhtiön toimialaan kuului useiden muiden toimialojen lisäksi myös arvopaperikauppa. Ratkaisussaan korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei verovuonna yhdellä kerralla tapahtunut osakkeiden osto ja myynti pankin välityksellä ollut elinkeinotoimintaa. Yhtiön tulos olisi ollut tappiollinen ilman tilikauden 1999 aikana tehtyä yhden Oyj Nokia Abp:n osake-erän hankintaa ja luovutusta. Muita osakkeiden ostoja ja myyntejä ei verovuonna ollut. Osakkeiden

---

¹⁰² Engblom ja muut, 2021, s. 16–20.

¹⁰³ Engblom ja muut, 2021, s. 11.

¹⁰⁴ Malmgren & Myrsky, 2020, s. 97–101. Ks. myös Verohallinnon ohje 17.2.2022, luku 3.

luovutuksesta saatua voittoa 75 859 markkaa ei siten ollut verotettava elinkeinotulolähteen vaan tuloverolain mukaisen tulolähteen tulona. Ratkaisussa katsottiin, että arvopaperikaupan on oltava laajempaa kuin satunnaisia, yksittäisiä hankintoja ja luovutuksia, että sitä voitaisiin pitää elinkeinotoimintana. Tämän ratkaisun perusteella vastaavassa tilanteessa verovuodesta 2020 lähtien osakkeita pidettäisiin muun omaisuuden omaisuuslajiin kuuluvina.

Mikäli arvopaperit eivät kuulu rahoitus- tai vaihto-omaisuuteen, on verotuksessa muistettava sääntö, jonka mukaan muuhun omaisuuslajiin kuuluvien arvopapereiden arvonalennukset ovat vähennettävissä vain muun omaisuuden myyntivoittoja vastaan verovuonna ja viitenä sitä seuraavana vuonna. Rajoitus ei koske muuhun omaisuuteen kuuluvan asunto-osakeyhtiön tai kiinteistöyhtiön osakkeita. Tämän vuoksi arvopapereiden oikea ryhmittely on tärkeää. Verohallinnolta voi hakea ennen veroilmoituksen jättämistä ennakkoratkaisua osakkeiden omaisuuslajiluonteesta. Vuodesta 2020 on EVL-tulolähteeseen kuulunut muun omaisuuden omaisuuslaji (EVL 12 a §). Säännöksen mukaan muuta omaisuutta ovat varat, joita ei ole luettava elinkeinotoiminnan rahoitus-, vaihto-, sijoitus- tai käyttöomaisuuteen. Siihen kuuluvat esimerkiksi yhtiön passiiviset osakeomistukset. Muuhun omaisuuteen kuuluva omaisuus on sellaista omaisuutta, jolla ei ole kiinteää liittymäpintaa yhtiön elinkeinotoimintaan ja jota ei voida pitää muihin EVL-toiminnan tulolähteen (käyttö-, vaihto tai rahoitusomaisuus) omaisuuslajeihin kuuluvana. Muun omaisuuden arvonalentumisen verokohtelu on samanlaista kuin käyttöomaisuuden hankintamenon vähentäminen eli vähennysoikeus syntyy sinä verovuonna jona, omaisuus on luovutettu tai lopullisesti menetetty (EVL 42 a §). Rajoitettu vähennysoikeus voi johtaa siihen, että arvonalentumisen vähennysoikeus voidaan menettää suhteellisen helposti, jos yhtiölle eri kerry muun omaisuuden myyntivoittoja verovuotta seuraavien viiden vuoden aikana.¹⁰⁵

Muun omaisuuden tulot ja tulojen hankkimiseen liittyvät menot ja menetykset ovat elinkeinotulolähteen tuloja. Muun omaisuuden tuloihin ja menoihin sovelletaan elinkeinoverolain yleisten säännösten lisäksi tiettyjä muun omaisuuden omaisuuslajeja koskevia erityissäännöksiä. Näillä erityissäännöksillä rajoitetaan osakkeiden ja yhtymäosuuksien hankintamenojen vähentämistä luovutus- ja menetystilanteissa. Tulolähdejaon muutoksella tavoiteltiin

---

¹⁰⁵ Nykänen, 2019, s. 135–137; Engblom ja muut, 2021, s. 291–293.

yksinkertaisempaa ja selkeämpää menettelyä verotettavan tulon laskemisessa ja hallinnollisen taakan pienentämistä tulkintaongelmien vähentyessä. Tulolähdejaon poistamisesta oli puhuttu pitkään, vuosia ja jopa vuosikymmeniä. Muutos koskee liikeosaakeyhtiöitä, osuuskuntia, taloudellisia yhdistyksiä, säätiöitä, säästöpankkeja ja keskinäisiä vakuutusyhtiöitä. Tämän jälkeen yhteisömuoto ja toiminnan luonne ratkaisevat. Uudella omaisuuslajilla ei ole elinkeinoverolaisissa erityistä itsenäistä määritelmää ja siihen kuuluvien osakkeiden arvonaleneminen on vähennettävissä, mutta rajoitetusti kuten edellä on kerrottu. Epävarmuutta verotuksen ennakoitavuudessa voi jatkossa synnyttää muun muassa se, ovatko osakeyhtiön ja muiden edellä mainittujen yhteisöjen omistamat osakkeet käyttöomaisuutta vai muuta omaisuutta. Samoin epävarmuutta voi syntyä tilanteissa, joissa yritys harjoittaa pienimuotoista arvopaperikauppaa ja joudutaan pohtimaan, onko kyseessä vaihto-omaisuus vai muuhun omaisuuslajiin kuuluvat osakkeet.¹⁰⁶ Näiden verokohtelussa on eroa ja tämä saattaa aiheuttaa epävarmuutta yrityksissä käytännön päätöksenteossa. Yleensäkin verotuksen heikolla ennakoitavuudella aiheutetaan epävarmuutta yritysten päätöksenteossa, jos on pelättävissä, että verotuksen päätöksiä tehdään verovelvollisen vahingoksi. Verojärjestelmän monimutkaistuminen ja sen myötä ennustettavuuden heikentyminen rajoittaa verovelvollisen kykyä ennakoida taloudellisten toimenpiteidensä veroseuraamuksia¹⁰⁷.

Tulolähdejaon poistamisen vuoksi elinkeinotoiminnan tulolähteeseen lisätty muun omaisuuden omaisuuslaji ei vaikuta vakiintuneisiin tulkintoihin elinkeinotulolähteen muiden omaisuuslajien sisällöstä. Muuta omaisuutta voi olla vain niillä yhteisöillä, joiden verotuksessa ei enää sovelleta tuloverolakia. Tätä omaisuutta ovat lähtökohtaisesti ne hyödykkeet, jotka kuuluivat yhteisön henkilökohtaiseen tulolähteeseen ennen lakimuutosta vuonna 2020¹⁰⁸. Osa aikaisemmin henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuuluneista hyödykkeistä voi kuulua myös muihin elinkeinoverolain omaisuuslajeihin. Näitä hyödykkeitä voivat olla esimerkiksi pankkisaamiset ja tulon hankkimiseen liittyvät saamiset, vaikka ne aikaisemmin olisivatkin kuuluneet yhteisön henkilökohtaiseen tulolähteeseen. Muun omaisuuden omaisuuslaji muodostuu tyypillisesti omaisuudesta, joka ei palvele yhteisön harjoittamaa elinkeinotoimintaa. Tätä omaisuutta ei tämän vuoksi tai muutoin voida katsoa kuuluvan elinkeinoverolain muihin

---

¹⁰⁶ Nykänen, 2019, s. 142–146.

¹⁰⁷ Tikka ym. Luku 3. Verokohtelun ennakointi.

¹⁰⁸ Tikka ym. Luku 14. Muun omaisuuden ala.

omaisuuslajeihin. Omaisuuslaji ratkaistaan hyödykkeen pääasiallisen käytön perusteella. Arvonlennustilanteessa sovellettavat verosäännökset ratkaistaan arvonalentumishetken omaisuuslajin mukaan. Omaisuuslajia ratkaistaessa voidaan ottaa huomioon myös hyödykkeen aiempi käyttötarkoitus ja aiemmin vallinneet olosuhteet.¹⁰⁹

Muuhun omaisuuteen kuuluvien hyödykkeiden käsittely eroaa muista omaisuuslajeista omaisuuden aiheuttamien tappioiden osalta. Muuhun omaisuuteen kuuluvan omaisuuden luovutuksesta ja menetyksestä syntyneet tappiot saadaan vähentää EVL 8.1 §:n 1 kohdan mukaan muista elinkeinotoiminnan tuloista. Tulonhankkimiskäytössä olevasta muun omaisuuden arvopapereiden arvonalentuminen on vähennettävissä samoin kuin käyttöomaisuuden hankintameno vasta kun se on realisoitunut eli lopullisesti menetetty. Vähennys tehdään mistä tahansa elinkeinotoiminnan tuloista. Tästä poiketen muun kuin EVL 6 b §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun yhtiön osakkeen ja yhtymän luovutus- ja menetystappiot saa vähentää EVL 8 a §:n erityissäännöksen mukaan ainoastaan muun omaisuuden veronalaisesta luovutusvoitosta. Näitä luovutusvoittoja voivat olla esimerkiksi muun omaisuuden osakkeiden ja kiinteistön luovutuksista syntyneet voitot. Tästä rajoitetusta vähennysoikeudesta johtuen tappiot voivat jäädä kokonaan vähentämättä. Rajoitettu tappioiden ja menetysten verotuskohtelu perustuu käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksista syntyvien tappioiden vähennyskelpoisuuden rajoitukseen. Nämä tappiot olisi edullista saada määritellyksi muun omaisuuden omaisuuslajiksi, jos muun omaisuuden osakkeen luovutustappio olisi rajoituksetta vähennyskelpoinen.¹¹⁰

4.7 Arvonlentumisen tarpeen arvioiminen ja oikaisu

Tilinpäätöksessä tehdään arvopapereiden arvostusratkaisuja kirjanpitolain mukaisesti. Tämä edellyttää myös johdonmukaisuuden periaatteen noudattamista. Arvostamiskäytöt tehdään lähtökohtaisesti vain kerran ja sen jälkeen valittua menettelytapaa on noudattava tilikaudesta toiseen. Arvostamistavan muutos on mahdollista vain erityisestä syystä. Verotus perustuu kirjanpitoon ja tilinpäätökseen, joten verotusnäkökulma on otettava huomioon jo

---

¹⁰⁹ Verohallinnon ohje VH/5788/00.01.00/2019, kappale 3.1.

¹¹⁰ Nykänen, 2019, s. 145–146; Verohallinnon ohje VH/5788/00.01.00/2019, kappale 3.4.

kirjanpitoa tehtäessä ja tilinpäätöksen laatimisvaiheessa. Taseen vastaavien erien arvonnmuutoksia ei pidetä varsinaisina liiketapahtumina. Ne eivät synny yritysten välisessä vaihdannassa. Ne on kuitenkin otettava huomioon joko niihin liittyvän säännöksen perustella tai varovaisuuden periaatteen perusteella. Arvon alentumisen viimeinen mahdollinen kirjausajankohta on sen realisoituminen, kun arvopaperi myydään tai se lakkaa olemasta esimerkiksi konkurssin yhteydessä. Arvon alentumisen arvioinnissa käytetään varovaisuusperiaatetta. Kirjanpitovelvollinen arvioi, onko arvopaperin tulontuottamiskyky alentunut siten, että arvonalentumiskirjauksen tekeminen on pakollista. Varovaisuus tarkoittaa erityistä huolellisuutta arvonalentumisen edellytysten arvioinnissa. Arviointiin liittyvät dokumentit ovat osa kirjanpitoaineistoa.¹¹¹ Verolainsäädännössä on tiukemmat kriteerit arvonalentumisen vähennyskelpoisuudesta kuin kirjanpitolainsäädännössä. Esimerkiksi käyttöomaisuusosakkeista tehty arvonalentuminen ei ole verotuksessa vähennyskelpoinen erä. Myös rahoitusomaisuudessa arvonalentumisen vähennyskelpoisuuteen on tiukemmat kriteerit verotuksessa kuin kirjanpidossa.

Jos arvonalennuskirjauksella alennettu tasearvo on matalampi kuin omaisuuserän nykyinen todennäköinen luovutushinta, tulee aikaisempaa arvonalennuskirjausta oikaista. Kirjanpitolain 5:16 §:n mukaan aiheettomaksi osoittautunut arvonalennus on palautettava. Se esitetään tuloslaskelmassa tuottona siltä tilikaudelta, jona aiheettomuus havaitaan. Tuloutus on luonteeltaan oikaisukirjaus ja se merkitään tuloslaskelmassa siihen ryhmään, jossa kyseessä olevan arvonalennuskirjaus aikaisemmalla tilikaudella esitettiin. Oikaisua ei voi merkitä suoraan omaan pääomaan, kuten kirjanpidon virheiden korjaamisessa aikaisemmilta tilikausilta voidaan tehdä koska kyseessä ei ole virheen korjaaminen vaan muuttuneiden olosuhteiden huomioonottaminen.¹¹² Esimerkiksi yhtiö on kirjannut 50 000 euron arvonalentumisen rahoitusarvopapereista pörssikurssien alenemisen vuoksi tilikaudella 2020. Seuraavalla tilikaudella pörssikurssit nousivat ja kirjanpidon arvonalentuminen perutaan tilinpäätöksessä 2021. Arvonalentuminen ei ollut verovähennyskelpoinen arvonalentumisen tekovuonna 2020, eikä arvonalentumisen peruutus ole veronalainen tulo tilikaudella 2021. Kirjanpidon ja verotuksen välillä oli vuonna 2020 ajallinen kohdistamisero, joka poistui 2021 kun arvonaleneminen peruutettiin.

---

¹¹¹ Kisanlahti & Leppiniemi, 2020, s. 19–21, 224–226.

¹¹² Leppiniemi & Kisanlahti, 2016, s. 250–251.

Kirjanpitolain 5:13 §:n ilmaisu arvonalennuksen pysyvyydestä on muodossa ”tulon arvioidaan olevan”. Arvonalennuksen kriteeri täyttyy siten vaikka sen lopullisuudesta ei olisikaan absoluuttista varmuutta. Tämä tarkoittanee myös sitä, että myöhempinä tilikausina saattaa ilmetä, että arvonalennus onkin käynyt aiheettomaksi. Tällöin omaisuusarvojen uudelleen nousun takia arvonalennuskirjausta oikaistaan. Oikaisu tehdään kuitenkin tulosvaikutteisesti enintään omaisuuden alkuperäiseen arvoon saakka. Kuten arvonalennuskirjauskin, myös sen oikaisu on luonteeltaan pakottava. Tilinpäätäjän on syytä huolehtia arvonalennuskirjausten huolellisesta dokumentoinnista. Tämä helpottaa myöhempinä tilikausina tehtävien toimenpiteiden, kuten arvonalentumisen mahdollista oikaisukirjausta. Esimerkiksi tase-erittelyissä voidaan esittää tehty arvonalennuskirjaus vuodesta toiseen. Hyvällä dokumentoinnilla pidetään vähennyskelvoton arvonalennus erillään myöhemmin mahdollisesti saatavista veronalaisista tuloista.¹¹³ Verovapaan osakeluovutuksen luovutushintakin voi olla veronalaista. Veronalaista tuloa on EVL 42 §:n mukaan tehty arvonalennuspoisto, joka palautuu tuloon siltä osin, kun sitä ei ole verotettu EVL 5 a §:n 5 kohdan nojalla realisoitumattomana arvonnousuna.¹¹⁴

---

¹¹³ Rekola-Nieminen, 2021, s. 147–148 ja 151–152.

¹¹⁴ Verohallinto, 2021.

5 Kirjanpidon ja verotuksen yhteys ja erot

Suomen verolainsäädäntö ja kirjanpitolainsäädäntö ovat itsenäisiä säädöskokonaisuuksia. Käytännössä ne kuitenkin kytkeytyvät vahvasti toisiinsa koska verotettava tulo määritetään kirjanpidollisesta tuloksesta. Yrityksen verotettava tulo määritetään elinkeinotulon verottamista annetun lain mukaan, mutta se rakentuu kirjanpitoaineiston pohjalta.

5.1 Kirjanpitolainsäädännön ja verolainsäädännön suhde

Yrityksen kirjanpidon tärkein tehtävä on tuottaa tietoa yritykselle itselleen, mutta kirjanpidon ja siitä johdettavien tuloslaskelman ja taseen lukujen perusteella tehdään myös yrityksen tuloveroilmoitukset. Kirjanpidon ja verotuksen laskennassa on eroja. Erot lasketaan erillisellä verolaskelmalla tai veroilmoituksella, suositeltavaa olisi käyttää molempia. Kirjanpidossa sallittu menettelytapa ei aina ole verotuksessa hyväksyttävää. Kirjanpito tehdään kirjanpitolainsäädännön mukaan ja verotus puolestaan tapahtuu verolainsäädännön mukaan. Luotettava kirjanpito on verotuksen perusta ja luotettavaan kirjanpitoon päästään oikeilla kirjanpidon ratkaisuilla ja verosuunnittelulla¹¹⁵. Näiden avulla myös estetään verohaittojen ja hallitsemattomien verotustilanteiden syntyminen. Veroilmoituksella ilmoitetut tiedot on voitava johtaa kirjanpidosta tapauskohtaisesti, joten kirjanpidossa tilikauden aikana tehdyillä ratkaisuilla on olennainen merkitys verotettavaa tuloa laskettaessa.¹¹⁶ Epäluotettavaksi todettu kirjanpito ei voi olla verotuksen perusta, joten se voi johtaa arvioverotukseen.

Kuvio 3. Kirjanpidon kokonaisuus liiketapahtumasta verotukseen.

¹¹⁵ Ks. Kauniston (2022) määrittelyä verosuunnittelun käsitteestä, s. 24–26.

¹¹⁶ Walden & Leppiniemi, 2020, s. 16–18.

Kirjanpidossa arvonalennuksiin kirjatut kulut eivät välttämättä ole verotuksessa vähennyskelpoisia. Veroratkaisujen suunnittelu alkaa jo liiketapahtumasta. Verotusta varten kirjanpidossa seurataan erikseen kirjanpidon luvuista eroavia verotuksen lukuja, kuten arvonalennusten kuulusi kirjaamisia. On tärkeää pitää molemmat arvot jatkuvasti ajan tasalla myös nettovarallisuuden ja luovutusvoittojen laskentaa ajatellen.

Suomen yritysverojärjestelmä ei lainsäädännön tasolla tukeudu suoraan kirjanpitolainsäädännön mukaiseen tilinpäätökseen. Kirjanpidolla ja verotuksella on kuitenkin kiinteä yhteys, jossa lähtökohtana on tilinpäätöksen tulos. Sekä kirjanpidossa että verotuksessa tulo määritetään samalta tilikaudelta. Tilikausi määrittää myös yrityksen verovuoden. Jos yrityksen tilikausi on esimerkiksi 1.5.–30.4. muodostuu verovuosi myös tuosta samasta ajanjaksosta. Tulosta oikaisetaan lisäys- ja vähennyserillä, joiden avulla otetaan huomioon kirjanpidollisen tuloksen ja verotettavan tulon väliset erot. Tällaisia eroja ovat esimerkiksi sellaiset realisoitumattomat arvonalentumiset, joiden verovähennysoikeus syntyy vasta kun ne on todettu lopullisiksi. Kirjanpitolainsäädännöllä ja verolainsäädännöllä on erilaiset tavoitteet. Verolainsäädännön tavoitteena on verotulojen varmistaminen, kun puolestaan kirjanpitosäännösten tavoite on varovaisuuden periaate huomioiden olla näyttämättä liian suurta jakokelpoista voittoa.¹¹⁷

5.2 Kriteerit arvonalentumisen tekemiselle

5.2.1 Arvonalentumisen pysyvyys ja lopullisuus kirjanpitolainsäädännössä

Pysyvä arvonalentuminen tarkoittaa, että on todennäköistä, että arvopapereista ei saada niiden pitoaikana kirjanpitoarvoa vastaavaa rahamäärää. Pysyvä arvonalentuminen ei siten tarkoita lopullisuutta. Arvonalentumisen pysyvyyttä arvioitaessa on noudatettava varovaisuusperiaatetta. Arvopaperit arvostetaan taseessa alempaan arvoon, jos niiden arvonalennus oletetaan pysyväksi. Jos on oletettavissa, että kirjanpitoarvoa ei saada takaisin tulevaisuudessa arvonnousun tai myynnin avulla, arvonalennus tulisi kirjata. Arvio tulisi tehdä vähintään

---

¹¹⁷ Malmgren & Myrsky, 2020, s. 58–69; Kukkonen & Walden, 2020, s. 58–60.

jokaisena tilinpäätöspäivänä. Vaihtelevat markkina-arvot voivat viitata arvonalentumisen johdettavan tappioiden syntyyn. Tämä ei kuitenkaan välttämättä johda arvonalentumisen kirjaamiseen, jos on odotettavissa, että tappiot mitätöityvät odotettavissa olevien markkina-arvojen nousun myötä. On myös mahdollista, että kirjanpitoarvo tulee olemaan muilla keinoilla, kuten yrityksen myynnin tai muiden yritysjärjestelyiden avulla, saatavissa takaisin.

Kirjanpitolaki 5:13 § sisältää säännöksen pysyvyyden määrittelystä. Jos hyödykkeen tai sijoituksen todennäköisesti kerryttämä tulo on pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus on kirjattava arvonalennuksena kuluksi. Arvonlennus on tehtävä kaikkien pysyvien vastaavien osalta, jos arvonalenemista voidaan pitää pysyvänä. Jos kyseessä on pitkäaikainen sijoitus, siihen liittyviä tulonodotuksia vastaa parhaiten todennäköinen luovutushinta. Kirjanpitolautakunta on lausunnossaan 1836/2009 ottanut kantaa tilinpäätöksen sisältöpainotteisuuteen, varovaisuuteen, suoriteperiaatteeseen sekä oikean ja riittävän kuvan antamiseen kirjanpitovelvollisen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Pysyvyys ei tarkoita arvonalennuksen lopullisuutta vaan objektiivisesti arvioitua tilannetta, jossa arvopaperin kirjanpitoarvoa vastaavan rahamäärän kertymistä sen pitoaikana ei voida enää pitää todennäköisenä. Mitä epätodennäköisempää on, että kirjanpitoarvoa vastaava määrä kertyy jäljellä olevana pitoaikana, sitä todennäköisemmin on arvonalennus tehtävä. Arvonlennuksen edellytysten täyttymistä tarkastellaan varovaisuuden periaatetta painottaen. Kirjanpitovelvollisen on pysyttävä luotettavasti osoittamaan, miksi arvonalennusta ei voida pitää luonteeltaan pysyvänä. Mikäli arvonalennusta ei kirjata sen tilapäisyyden vuoksi, tulisi se ilmoittaa tilinpäätöksen liitetietona. Tätä edellyttää KPL 3:2.1 §:n vaatimus oikean ja riittävän kuvan antamisesta. Tällöin liitetiedoissa on ilmoitettava kirjanpitoarvon lisäksi myös käypä arvo.¹¹⁸

5.2.2 Arvonalentumisen pysyvyys ja lopullisuus elinkeinoverolainsäädännössä

Tyypillisin tapaus lopullisesta arvopaperin arvonalentumisesta lienee konkurssi ja sen yhteydessä todettu yrityksen arvottomuus. Lopullisuuden edellytys vaikuttaa siihen, mikä on arvonalennuksen verovuosi. Konkurssin osalta arvonalennuksen lopullisuuden määrittelyyn

---

¹¹⁸ KILA 2009.

vaikuttavat ainakin ratkaisut KVL 111/1996 ja KHO 2011:55. Ensimmäisessä tapauksessa oli kyse keskusverolautakunnan ennakkoratkaisusta, jossa katsottiin, että arvonmenetys muodostuu lopulliseksi viimeistään silloin, kun konkurssipesän toimitsijamiehet antavat velkojainkokouksessa lopputilityksen. Osakkeiden arvonmenetyksestä johtuvan luovutustappion katsottiin syntyneen sinä verovuonna, jona osakkeiden arvonmenetystä voitiin pitää lopullisena. Arvonalennuksen suuruudeksi katsottiin se osa, jota osakkeen omistaja ei saanut jako-osuutena konkurssipesältä. Ratkaisussa KHO 2011:55 asiassa esitetyn erikoistarkastuskertomuksen mukaan osakeyhtiön osakepääoma oli menetetty tilivuoden 2003 aikana ja yhtiö oli asetettu konkurssiin 21.4.2005. Yhtiön konkurssipesän jakoluetteloehdotus oli laadittu 31.10.2005 ja se oli vahvistettu käräjäoikeudessa 10.2.2006. Konkurssipesän lopputilitys annettiin 25.5.2007. Korkein hallinto-oikeus katsoi olleen selvää jo vuonna 2005, että konkurssipesästä ei jää jako-osuutta osakkeenomistajille. Näin ollen katsottiin, että yhtiön osakkeiden arvonmenetystä voitiin pitää lopullisena jo vuonna 2005 ja osakkeiden hankintamenon arvonalennus oli vähennettävissä verovuodelta 2005. Vaikka kyseessä oli osakkeiden arvonmenetys tuloverolain 50.3 §:n mukaan, voinee kyseistä ratkaisua soveltaa myös elinkeinoverolain mukaan verotettavien yritysten kohdalla.

Arvonalennemisen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä verotuksessa on elinkeinoverolain 17 § 2 kohdan mukaan arvonalennemisen lopullisuus. EVL 22 § 2 momentin mukaan muun kuin myyntisaamisen arvonalenneminen on kuluja sinä verovuonna, kun sen lopullisuus on todettu. Kirjanpito ja EVL eroavat tässä kohtaa olennaisesti toisistaan, koska arvonalentumisen kriteeriksi kirjanpidossa riittää todennäköinen arvonalentuminen. Konkurssimenettelyssä tuomioistuimien vahvistaa jakoluettelon, akordin tai vastaavan sopimuksen. Tämän voidaan katsoa realisoivan lopullisen arvonalennemisen. Myös pesänhoitaja voi konkurssimenettelyn aikana vahvistaa ennakoita, että pesästä ei tule kertymään jako-osuutta. Tällöin arvonalenneminen hyväksytään verotuksessa lopullisesti menetetyksi. Elinkeinoverolain linja eroaa olennaisesti kirjanpidosta. EVL edellyttää lopullisuutta, kun taas kirjanpidossa arvonalennemisen todennäköisyys riittää kuluksi kirjaamisen perusteeksi. Arvonalentumisen vähentäminen verotuksessa edellyttää sen vähentämistä myös kirjanpidossa. Kirjanpito osoittaa verovelvollisen tahtotilan. Jos arvonalentumista ei vähennetä kirjanpidossa, se osoittaa, ettei verovelvollinen pidä sitä

lopullisesti menetettynä. Siten verovähennyksen edellytys on, että kirjanpidon kirjaus on tehty viimeistään samana verovuonna.¹¹⁹

5.2.3 Nettovarallisuus

Nettovarallisuus tarkoittaa yrityksen varojen ja velkojen erotusta. Se on perustana, kun laskeaan esimerkiksi listaamattoman osakeyhtiön osakkaan osingon verotusta. Listaamaton osakeyhtiö voi jakaa voittovarojaan huojennettuna eli matalammin verotettuina osinkoina. Nettovarallisuus on pohjana määriteltäessä osakkeen matemaattista arvoa ja sen perusteella laskettavaa huojennetun osingon verotusta ja muun osingon verotusta. Pääsäännön eli varojen ja velkojen erotuksen lisäksi on huomioitava myös muita sellaisia erityissäännöksiä, jotka on hallittava verotusta suunniteltaessa ja veroilmoitusta täytettäessä. Osakeyhtiössä nuo säännökset liittyvät varojen luonteeseen. Esimerkiksi yhtiön yrittäjäosakkaan yhtiöstä ottama osakslaina vähennetään nettovarallisuuden arvosta. On huomattava, että nettovarallisuus on verotukseen liittyvä käsite ja siksi sen laskennassa varat ja velat arvostetaan verotuksen arvoihin. Nämä arvot voivat poiketa kirjanpidon arvoista. Tällainen poikkeus voi esiintyä esimerkiksi tilanteessa, jossa yrityksellä on omistuksessaan kiinteistöjä tai käyttöomaisuusosakkeita, joiden verotusarvo on korkeampi kuin tasearvo. Tällaisessa tapauksessa otetaan nettovarallisuuden laskennassa huomioon verotusarvo kirjanpitoarvon sijaan.¹²⁰ EVL 42 § mahdollistaa käyttöomaisuuden arvonalennuspoistot muista arvopapereista kuin osakkeista. Poistosäännökset ovat kuitenkin tiukat ja arvopapereiden arvonalennuspoisto saattaa jäädä verotuksessa vähennyskelvottomaksi. Tällöin verotuksessa nettovarallisuusarvo on edelleen alkuperäinen hankintameno, vaikka kirjanpidossa arvo voi olla huomattavastikin pienempi. Rahallisesti erot voivat olla merkittäviä. Verovelvollisen on näytettävä toteen lopullinen arvonalentumisen peruste.¹²¹

Nettovarallisuuden arvostamisesta säädetään laissa varojen arvostamisesta verotuksessa (2002/1142, ArVL). Yhtiön varoja ovat yhtiön käyttö-, vaihto-, sijoitus- ja rahoitusomaisuus

---

¹¹⁹ Verohallinnon ohje VH/8342/00.01.00/2020.

¹²⁰ Järvenoja, 2016.

¹²¹ Engblom ja muut, 2021, s. 110–112.

sekä muu sellainen omaisuus, jolla on varallisuusarvoa lukuun ottamatta laskennallisia vero-
saamisia. Yhtiön arvopaperit arvostetaan tuloverotuksessa poistamatta olevaan hankintame-
noon tai vertailuarvoon, jos se on suurempi. Julkisesti noteeratun arvopaperin arvo on 70 %
osakkeen päätöskurssista yhtiön tilikauden päättymispäivänä. Noteeraamattoman osakkeen
vertailuarvo on ilmoitettu sen yhtiön verotuspäätöksessä, jonka osakkeista on kyse. Laki kos-
kee myös ulkomaisia osakkeita soveltuvin osin. Kaikilla osakkeilla ei kuitenkaan ole vuosittain
uutta verotusarvoa vaan esimerkiksi ennen 1.1.2006 hankittujen huoneisto-osakkeiden ver-
tailuarvona käytetään vuoden 2005 verotusarvoa. Tämän jälkeen hankittujen huoneisto-osak-
keiden, optio-oikeuksien ja osuuskunnan osuuksien vertailuarvona käytetään tuloverotuk-
sessa poistamatonta hankintamenoa.¹²² Omaisuus otetaan nettovarallisuuslaskennassa huo-
mioon vähentämättä olevan menojäännöksen suuruisena, joka tarkoittaa verotuksessa vä-
hentämättä olevaa arvoa¹²³. On huomattava, että kirjanpidon nettovarallisuuden ja tulovero-
tuksessa poistamattoman nettovarallisuuden arvoissa saattaa olla huomattavakin ero. Tämä
edellyttää erityistä tarkkuutta veroilmoitusten tekemisessä mutta myös erillisseurannan pitä-
mistä omaisuuserien arvostuksista.

Osakeyhtiön nettovarallisuuden ja siihen liittyvän osakkeen matemaattisen arvon määrittämi-
nen on tarpeen noteeraamattoman yhtiön osakkeelle jaetun osingon verottamisessa. Huojen-
nettu osinko lasketaan osakkeen matemaattisesta arvosta, joka perustuu verotuksessa käytet-
tyihin arvoihin. Säännökset matemaattisen arvon laskennasta ovat arvostamislain 2 luvussa.
Nettovarallisuuslaskennassa varallisuuden arvostamisella on merkitystä, koska osingonsaajan
verotus perustuu nettovarallisuuden arvoon.¹²⁴ Arvonalentuminen voi synnyttää kirjanpidon
ja verotuksen välillä suurenkin eron esimerkiksi tapauksessa, jossa sen omistamat osakkeet
menettävät arvonsa konkurssin vuoksi. Arvonalentumiset otetaan huomioon nettovaralli-
suutta vähentävinä vain, jos ne on voitu vähentää kuluna myös verotuksessa. Tällaisessa ta-
pauksessa on arvonalentuminen tehtävä kirjanpidossa varovaisuuden periaatteen mukaisesti
jo konkurssiin asettamisvuonna. Verotuksessa arvonalentuminen hyväksytään kuitenkin vasta
kun se on todettu lopulliseksi eli kun konkurssipesän hoitaja ilmoittaa jako-osuuden määrän

---

¹²² Andersson & Penttilä, 2014, s. 81–85. Ks. myös Veroilmoituksen täyttöohje 2020 ja 2021 – osakeyhtiö ja osuus-
kunta.

¹²³ Walden & Leppiniemi, 2020, s. 355.

¹²⁴ Mattila, 2008, s. 112–115.

tai arvonmenetystä voidaan muun syyn vuoksi pitää lopullisena. Tätä säännöstä voitaneen soveltaa kaikkiin arvopapereihin. Tällaisessa tilanteessa arvopaperit on vähennetty kirjanpidossa, eivätkä ne ole enää taseessa, mutta toisaalta niitä ei ole saatu vähentää verotuksessa. Ne on kuitenkin luettava verotuksessa nettovarallisuudessa varoiksi, kunnes arvonalennus todetaan lopullisesti menetetyksi. Tämä lisää osakkeiden matemaattista arvoa, jonka pohjalta niin sanotun huojennetun osingon määrä lasketaan. Siten pelkästään yhtiön taseen perusteella laskettava nettovarallisuus johtaisi liian pieneen nettovarallisuuteen ja sen perusteella laskettavaan osingon verotukseen.

6 Johtopäätökset

Kirjanpidon ja verotuksen laskennasta löytyy eroja. Jokaisella kirjanpidon tilivalinnalla otetaan kantaa siihen, miten tapahtuma huomioidaan verotuksessa. Tase-erän valinta tehdään sen mukaan, mitkä olivat arvopapereiden hankinnan syyt ja käyttötarkoitus. Kirjanpidon tekijän on tunnettava verolainsäädäntö, jotta kirjanpidosta pystyttäisiin johtamaan tiedot verojen laskentaa varten. Haasteita syntyy, koska juokseva kirjanpito tehdään kirjanpitolain mukaisesti, kun taas verotettava tulo lasketaan verolainsäädännön mukaan.

6.1 Pohdintaa

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millä edellytyksillä arvonalentumiset ovat vähennyskelpoisia kirjanpidossa ja verotuksessa sekä selvittää mahdollisia ristiriitoja niiden välillä. Yhtiön omistamat arvopaperit ovat tilinpäätöksessä pysyvien vastaavien sijoituksia, vaihto-omaisuutta tai rahoitusomaisuutta. Verotuksessa ne voivat olla lisäksi myös elinkeinoverolain tarkoittamaa muuta omaisuutta. Verotuksessa tulkinnanvaraisuutta löytyy paljon myös vaihto-omaisuudesta. Vaihto-omaisuuteen luettavat arvopaperit mahdollistavat verotuksellisia etuja verrattuna muihin verolajeihin. Esimerkiksi arvopapereiden realisoitumattomat arvonalennukset ovat vaihto-omaisuudessa esitettyinä lähtökohtaisesti verotuksessa vähennyskelpoisia. Muissa verolajeissa verotettuina arvopapereiden realisoitumattomien arvonalennusten vähennysoikeutta on rajattu huomattavasti. Siksi yhtiölle voi olla edullista pyrkiä esittämään arvopaperit vaihto-omaisuudessa.

Juokseva kirjanpito ja tilinpäätösviennit tehdään kirjanpitolainsäädännön mukaisesti. Arvopapereita hankittaessa yrityksen kirjanpidossa vaihtoehtoiset kohteet taseessa ovat pysyvien vastaavien sijoitukset, vaihtuvien vastaavien vaihto-omaisuus tai vaihtuvien vastaavien rahoitusomaisuus. Yrityksen verotettava tulo puolestaan määritellään verolainsäädännön mukaan. Jo juoksevaa kirjanpitoa tehtäessä tilivalinnalla otetaan kantaa siihen, miten tapahtuma huomioidaan verotuksessa. Arvopapereita hankittaessa on pohdittava hankinnan tarkoitusta. Onko esimerkiksi osakkeita hankittaessa kyseessä ylimääräisen likviditeetin sijoitus vai käyttö-omaisuusosakkeiden hankinta, joka edellyttää muun muassa toiminnallista yhteyttä

yritykseen. Myös arvostusperiaatteita tulee pohtia jo hankintavaiheessa. Käytetäänkö arvostusperiaatteena hankintahintaa, käypää markkinahintaa vai käypää arvoa olennaisuusperiaate huomioon ottaen. Kirjanpidossa sallittu ja jopa pakollinen kirjaustapa ei aina ole verotuksessa hyväksyttävä tapa. Verolaskelmalla huomioidaan kirjanpidon ja verotuksen erot. Luotettava kirjanpito on verotuksen perusta ja edellytys. Jos kirjanpitoa ei pidetä luotettavana, se voi johtaa arvioverotukseen. Kirjanpidossa on seurattava verotukseen vaikuttavia eli vähennyskelpottomia kuluja ja verovapaita tuottoja omilla tileillään. Veroilmoituksella ilmoitetut tiedot on pystyttävä johtamaan kirjanpidon luvuista tapauskohtaisesti. Kirjanpidon tekijällä tulee olla riittävä osaaminen myös verotuksesta, koska kirjausta tehdessä on ymmärrettävä, mitä veroilmoituksella kysytään.

6.2 Tulokset

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä selvitetään arvonalentumisen tarkoitusta. Kirjanpidossa käyvän arvon ja kirjanpitoarvon välinen ero on kirjattava kuluksi lähtökohtaisesti aina kun todetaan, että arvopapereiden käypä arvo on alempi kuin kirjanpitoarvo eikä kyseessä ole tilapäinen arvonalentuminen. Siten myös realisoitumaton arvonalentuminen vaikuttaa kirjanpidon tulokseen ajantasaisesti. Kirjanpitolain mukaan arvonalennus on pakottava velvoite, jos sen arvioidaan olevan luonteeltaan pysyvä. Arvostaminen perustuu osakkeen odotettavissa olevaan tuloon. Arvonalentumisesta on tehtävä kulukirjaus, jos tulonodotukset eivät riitä kattamaan arvopapereiden tasearvoa. Arvonalennuksen myötä tilikauden tulos pienenee arvonalennuksen määrällä. Arvonalentumisen myötä yhtiön tasearvo pienenee tai nollautuu arvonalentumisen kohteena olevien osakkeiden osalta.

Verotuksessa lähtökohta arvonalentumisen vähentämiseen on arvopaperin luovutus tai arvonalentumisen lopullisuus. Kirjanpidon ja verotuksen välillä on lainsäädännössä määritelty sidonnaisuus mutta sekä kirjanpitolailla että elinkeinoverolailla on omat, erilliset tuloksenlaskentanormistonsa. Molemmissa on arvonalentumisista erilliset säännökset, joilla on kuitenkin yhtymäkohtia. Arvonalentuminen on esitettävä kirjanpidossa, jotta se olisi myös verotuksessa vähennyskelpoinen kulu. Näin verotus perustuu kirjanpidossa tehdyille ratkaisuille. Ajallisesti

arvonalentumiset eivät useinkaan kohdistu samalla tilikaudelle ja siksi tilinpäätöksen osoittama tulos ja verotettava tulos eivät yleensä ole samansuuruiset.

Toisena tutkimuskysymyksenä oli arvonalentumisen lopullisuuden toteaminen ja siihen vaikuttavat syyt. Kirjanpito ja verotus ovat kaksi erillistä järjestelmää, ja niillä molemmilla on omat normistonsa. Ne kytkeytyvät kuitenkin toisiinsa lainsäädännön, oikeuskäytännön sekä kirjanpidon ja tilinpäätöksen toteuttamisen tasoilla. Kirjanpidolla ja verotuksella on sama tausta eli meno-tulo -teoria. EVL 54 § luo sidonnaisuutta kirjanpidon ja verotuksen välille sen edellyttäessä, että vähennykset on tehty myös kirjanpidossa, jotta ne voitaisiin vähentää verotuksessa. Ajallinen ero syntyy koska arvonalentuminen tulee olla tehtynä kirjanpidossa varovaisuuden periaatteen ja oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Arvonalennuksen kirjaaminen saattaa johtaa yrityksen tuloksen painumista tappiolliseksi ja houkuttaa arvonalentumisen kirjaamista jättämiseen. Tämä ei kuitenkaan ole sallittua, poikkeuksena tästä on kuitenkin KPL 5:2 a §:n mukainen käypään arvoon arvostaminen. Valittua arvostamistapaa on myös noudatettava jatkuvasti

Verotuksessa arvonalentuminen voidaan vähentää lähtökohtaisesti vasta kun se on lopullinen. Arvonalennusmahdollisuus on rajattu huomattavasti tiukemmin kuin kirjanpidossa ja se perustuu arvonalentumisen lopullisuuteen. EVL 42 §:n tarkoitus lienee ainakin verokertymän riittävyyden turvaaminen. Elinkeinoverotuksessa lopullisuus siis edellyttää sen toteamista. Lopullisuus tarkoittaa usein konkurssituomiota tai sitä edeltävää pesänhoitajan ilmoitusta, että konkurssipesässä ei ole riittävästi tai ei lainkaan jaettavaa. Mikäli konkurssipesässä ei ole lainkaan jaettavaa, arvonmenetys aktualisoituu, kun yritys poistuu kaupparekisteristä. Myös luovutus aktualisoi arvonalennuksen. Arvonalennuskirjaus onkin yleensä vähennyskelpoinen samanaikaisesti sekä kirjanpidossa että verotuksessa vain vaihto-omaisuusosakkeiden osalta.

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä selvitettiin arvonalentumisen vaikutuksia kirjanpidossa ja verotuksessa. Tutkimuksessa selvisi, että ajalliset erot verotuksen ja kirjanpidon välillä edellyttävät arvopapereiden arvon seuranta erillisillä työkaluilla, kuten Excel-taulukoiden tai tarkoitukseen soveltuvien ohjelmistojen avulla. Yhtiön veroilmoitus perustuu yhtiön kirjanpitoon ja tilinpäätökseen mutta verotuksen ja kirjanpidon välillä on eroja, jotka veroilmoituksen laatijan on ymmärrettävä. Arvonalentumisten vähennyskelpoisuus on yksi jaksotussäännösten

haasteista verotuksen ja kirjanpidon välillä. Arvonmuutoskirjauksista johtuvat vähennyskeltovottomuudet ovat yksi esimerkki jaksotussäännösten eroista. Niissä on tunnistettava, onko kyseessä verotukseen vaikuttava erä, se on osattava merkitä oikein veroilmoitukselle ja arvonalennuksia palauttaessa on tiedettävä, miten kyseessä oleva kulukirjaus on aikaisempina vuosina käsitelty kirjanpidossa.

On tärkeää, että verolainsäädäntö olisi selkeää ja mahdollisimman hyvin ennakoitavissa. Kirjanpidon ja verotuksen eriytyminen toisistaan aiheuttaa kuitenkin myös hallinnollista taakkaa verovelvollisille. On seurattava erikseen kirjanpidon arvoja ja niistä poikkeavia verotusarvoja. Tällä hetkellä arvonalentumisten käsittely verotuksessa vaikuttaisi olevan kohtalaisen vakiintunutta, joskin omaisuuslajien erilainen käsittely aiheuttaa epätietoisuutta yritysten taloushallinnossa. Erityisesti uusi omaisuuslaji *muu omaisuus* verovuodesta 2020 lähtien lisäsi hämmennystä, koska siihen kuuluvan omaisuuden ei katsota olevan lainkaan mukana yhteisön tulonhankkimistoiminnassa. Muun omaisuuden omaisuuslajiin kuuluu myös kaikki sellainen omaisuus, joka ei kuulu mihinkään muuhun elinkeinotulolähteen sisältämään omaisuuslajiin. Kirjanpidossa muun omaisuuden omaisuuslaji voi sijaita esimerkiksi vaihto- tai rahoitusomaisuudessa, mutta osa tästä omaisuudesta voidaan katsoa elinkeinoverolain mukaan muun omaisuuden omaisuuslajiin kuuluvaksi. Lakimuutoksella¹²⁵ tavoiteltiin yksinkertaisempaa ja selkeämpää menettelytapaa ja hallinnollisen taakan pienentämistä. Tämä kuitenkin aiheuttaa jatkossa tulkinnanvaraisuutta arvioitaessa, mikä kuuluu uuteen muun omaisuuden omaisuuslajiin, ja mikä puolestaan ei sinne kuulu.

Listamattomalla osakeyhtiöllä jaettava osinko jakaantuu joko veronalaiseen pääomatuloon, veronalaiseen ansiotuloon tai verottomaan tuloon tai näiden yhdistelmään. Osakkeen materiaattinen arvo määräytyy yhtiön verovuotta edeltävän vuoden nettovarallisuuden perusteella. Siten nettovarallisuuden arvolla on merkitystä osingon saajan verotuksessa. Nettovarallisuuden laskennassa varat ja velat arvostetaan verotuksen arvoihin. Nämä arvot voivat poiketa huomattavastikin kirjanpidon arvoista. Kirjanpidossa tehdyt arvonalentumiset näkyvät yhtiön taseessa pienentäen sen arvoa. Verotuksessa hyväksymätön arvonalentuminen puolestaan otetaan huomioon nettovarallisuuden laskennassa, kunnes arvonalentuminen on

---

¹²⁵ HE 257/2018.

vähennetty myös verotuksessa. Varovaisuuden periaatteen noudattaminen edellyttää myös huolellista dokumentointia arvonalennusten perusteista on kyseessä sitten kirjanpidon tai verotuksen laskelmat. Kirjanpidossa arvopapereiden arvonalennus on kirjattava verokäsittelystä riippumatta. Näin kirjanpidon ja verotuksen välille syntyy sekä tulokseen, että nettovarallisuuden vaikuttavia eroja.

Lähteet

Kirjallisuus ja artikkelit

Aarnio, A. 1988. *Laintulkinnan teoria*. Werner Söderström Osakeyhtiö.

Andstöm, K., Klami-Wetterstein, P., Nieminen, I., Oksala, M., Tuomela, A. & Virtakainen, T. (2017). *Johdatus oikeustieteeseen*. Helsingin yliopiston Avoimen yliopiston Johdatus oikeustieteeseen -kurssin verkkomateriaali. Noudettu 29.10.2021 osoitteesta <https://blogs.helsinki.fi/avoin-johdatusoik/>

Andersson, E & Penttilä, S. 2014. *Elinkeinoverolain kommentaari*. Alma Talent.

Engblom, A., Holla, J., Isokangas, E., Järvinen, J., Kokko, A., Lepistö, M., Nieminen, K., Noras, J., Paronen, V., Sandelin, E., Torkkel, T. & Äimä, K. *Elinkeinoverotus 2021* . Noudettu 17.3.2022 osoitteesta [https://shop-edita-fi.ezproxy.uef.fi:2443/digi-kirja/3780852#1\(20\)luku\(20\)Elinkeinoverotuksen\(20\)perusteet](https://shop-edita-fi.ezproxy.uef.fi:2443/digi-kirja/3780852#1(20)luku(20)Elinkeinoverotuksen(20)perusteet)

Harsu, P. (2019). Suojauksen käsittely kirjanpidossa ja verotuksessa, osa 2. *Verotus 1/2019*. s. 89–101.

Hirvonen, A. (2011) *Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan*. Noudettu 1.10.2021 osoitteesta: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/225264/hirvonen_mitka_metodit.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Husa, J. (2015). *Johdatus valtiosääntöoikeuteen*. Noudettu 14.1.2022 osoitteesta: <https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=fe470cda-2fa2-466b-9a1b-fa8befb7ce3c>

Ihantola, E-M & Leppänen, P. (2021). *Yrityksen kirjanpito – liiketapahtumista tilinpäätökseen*. Gaudeamus.

Jyränki, A & Husa, J. (2012). *Valtiosääntöoikeus*. Lakimiesliiton Kustannus. Noudettu 14.1.2022 osoitteesta: <https://www.ellibslibrary.com/book/978-952-246-109-4>

Järvenoja, M. (2021), *Kirjanpito, tilinpäätös ja verotus – ajankohtaista*. 2.11.2021 Veropintopäivät 2021. Suomen Verotarkastajat SVT ry.

Järvenoja, M. (2016). Nettovarallisuus – yhtä suuri kuin pääoma? *Tilisanomat* 3/2016. Noudettu 25.2.2022 osoitteesta <https://tilisanomat.fi/yritysjuridiikka/nettovarallisuus-yhta-suuri-kuin-paaoma>

Kaisanlahti, T. & Leppiniemi, J. (2018). *Tilinpäätäjän käsikirja*. Alma Talent.

Kaisanlahti, T. & Leppiniemi, J. (2020). *Oikeat ja riittävät kirjaukset*. Alma Talent.

Kaisanlahti, T., Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. (2021). *Tilinpäätöksen tulkinta*. Alma Talent.

Kaisanlahti, T. (2020) Tase – rakenne ja arvostussäännökset. Teoksessa Villa, S., Airaksinen, M., Alen-Savikko, A., Bärlund, J., Jauhiainen, J., Kaisanlahti, T., Knuts, M., Kuoppamäki, P., Kymäläinen, S., Mähönen, J., Pihlajarinne, T., Raitio, J & Viitanen, K. *Yritysoikeus*. Alma Talent.

Kampman, H. (2020). Toiminnan jatkuvuus tilinpäätösperiaatteena. *Tilisanomat* 6/2020. Noudettu 4.2.2022 osoitteesta <https://tilisanomat.fi/kirjanpito/toiminnan-jatkuvuus-tilinpaatosperiaatteena>

Kaunisto, S. (2022). *Veron kiertämisen tunnistaminen: Oikeuden väärinkäytön kielto VML 28 §:n tulkinnassa*. [väitöskirja, Vaasan yliopisto]. Osuva. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-027-6>

Kirjanpitolautakunta. (1989). *Kirjanpitolautakunnan lausunto 1054 julkisesti noteerattujen yhtiöiden osakkeiden merkitsemisestä taseeseen*. Noudettu 19.4.2022 osoitteesta

<https://kirjanpitolautakunta.fi/-/julkisesti-noteerattujen-yhtioiden-osakkeiden-merkityminen-taseeseen-1>

Kirjanpitolautakunta. (2004). *Kirjanpitolautakunnan lausunto 1725 varojen erillisarvostuksesta ja olennaisuusperiaatteesta arvonalennuksessa yms.* Noudettu 12.11.2021 osoitteesta <https://kirjanpitolautakunta.fi/-/varojen-erillisarvostuksesta-ja-olennaisuusperiaatteesta-arvonalennuksessa-ym-1>

Kirjanpitolautakunta. (2009). *Kirjanpitolautakunnan lausunto 1836 sijoitussidonnaisen kapitalisaatiosopimuksen tuoton kirjaamisesta.* Noudettu 16.12.2021 osoitteesta <https://kirjanpitolautakunta.fi/-/sijoitussidonnaisen-kapitalisaatiosopimuksen-tuoton-kirjaaminen-1>

Kirjanpitolautakunta. (2011). *Kirjanpitolautakunnan lausunto 1879 valtiontuen palautuksen käsittelystä.* Noudettu 28.12.2021 osoitteesta <https://www.edilex.fi/kila/20111879>

Kirjanpitolautakunta. (2012). *Kirjanpitolautakunnan lausunto 1883 investointien kirjanpidollisesta käsittelystä ja arvonalennuksen kirjaamisesta.* Noudettu 4.3.2022 osoitteesta <https://kirjanpitolautakunta.fi/-/investointien-kirjanpidollisesta-kasittelysta-ja-arvonalennuksen-kirjaamisesta-1>

Kirjanpitolautakunta. (2015). *Kirjanpitolautakunnan lausunto 1942 osakehankintaan liittyvien menojen kirjaamisesta.* Noudettu 4.2.2022 osoitteesta <https://kirjanpitolautakunta.fi/-/osakehankintaan-liittyvien-menojen-kirjaamisesta-1>

Kirjanpitolautakunta. (2019). *Kirjanpitolautakunnan lausunto 1995 pääomainsaamisten kirjanpitokäsittelystä.* Noudettu 8.4.2022 osoitteesta <https://kirjanpitolautakunta.fi/-/paaomainsaamisen-kirjanpitokasittelysta>

Kirjanpitolautakunta. (2021). *Kirjanpitolautakunta.* Noudettu 11.11.2021 osoitteesta <https://kirjanpitolautakunta.fi/kirjanpitolautakunta>

Kukkonen, M. & Walden, R. (2020). *Elinkeinoverolaki käytännössä*. Alma Talent.

Leppiniemi, J. (2010) Poisto vai arvonalennus? *Tilisanomat* 2/2010. Noudettu 3.12.2021 osoitteesta <https://tilisanomat.fi/yleiset/poisto-vai-arvonalennus>

Leppiniemi, J. (2016) IFRS kirjanpitolautakunnan ratkaisuihin. *Tilisanomat* 6/2019. Noudettu 28.12.2021 osoitteesta <https://tilisanomat.fi/ifrs/ifrs-kirjanpitolautakunnan-ratkaisuissa>

Leppiniemi, J. & Kaisanlahti, T. (2016) *Kirjanpitolaki kommentaari*. Talentum.

Lindgren, J. & Laaksonen, S. (2019). Reaaliaikaisempaan yritysverotukseen – Muuttuvat menettelyt verotuksessa. Teoksessa Penttilä, S, Nykänen, P & Nieminen, M (toim.), *Parempaan yritysverotukseen* (s. 288–309). Edita.

Lähteenmäki, E. (2021) *Verotuksen ja kirjanpidon välinen suhde Suomessa*. [pro gradu, Vaasan yliopisto].

Malmgren, M. & Myrsky, M. (2020). *Elinkeinotulon verotus*. Alma Talent.

Mattila, P. K. (2008). Yrityksen nettovarallisuus verotuksessa. *Verotus* 2/2008. s. 112–122.

Mentula, K. (2016). *Käyttöomaisuuden arvonalentuminen kirjanpidossa ja verotuksessa*. [pro gradu, Tampereen yliopisto].

Myrsky, M. (2011). *Ennakkopäätökset verotuksessa*. Talentum.

Määttä, K. (2017). *Vero-oikeuden perusteet*. Kauppakamari.

Nieminen, K. (2021). Arvopapereiden arvonalentuminen kirjanpidossa ja verotuksessa. *Tilisanomat* 1/2021. s. 40–43.

Nykänen, P. (2020). Verohallinnon ohjeet käytännön verotuksen ja vero-oikeudellisen tutkimuksen oikeuslähteenä. *Verotus* 5/2020. s. 617–629.

Nykänen, P. (2019). Yhteisöjen uudistunut tulolähdejako ja sen kehittyminen. Teoksessa Penttilä, S, Nykänen, P & Nieminen, M (toim.), *Parempaan yritysverotukseen* (s. 131–157). Edita.

Ojala, I. (2017). Verokoulu, osa 2: Kirjanpidon ja verotuksen yhteys. *Tilisanomat* 3/2017. Noudettu 4.11.2021 osoitteesta https://tilisanomat.fi/koulut/verokoulu_2017/vero-koulu-osa-2-kirjanpidon-ja-verotuksen-yhteys

Pajunen, K., Rautianen, A. & Virtanen, A. (2022). Kirjanpitolain oikean ja riittävän kuvan lisämääreet – Mitä oikea ja riittävä kuva, olennaisuus, sekä toiminnan laatu ja laajuus tarkoittavat? *Defensor Legis* 1/2022. s. 98–105.

Rekola-Nieminen, L. (2019). Näin lausui Kila – mutta mitä se tarkoitti? *Tilisanomat* 4/2019. Noudettu 29.10.2021 osoitteesta <https://tilisanomat.fi/kirjanpito/nain-lausui-kila>

Rekola-Nieminen, L. (2021). *Kirjanpitolaki käytännössä*. Edita Publishing Oy.

Suomisanakirja.fi (2021) Noudettu 3.12.2021 osoitteesta <https://www.suomisanakirja.fi/arvonlennus>

Tikka, M., Nykky, U., Virtanen, P., Heiniö, S. & Linnanvirta, R. (2014). *Rahoitusinstrumentit – yrityksen kirjanpito, tilinpäätös ja verotus*. Sanoma Pro Oy.

Tikka, K, S., Nykänen, O., Juusela, J. & Viitala, T. *Yritysverotus I-II*. Noudettu 3.6.2022 osoitteesta <https://fokus.almatalent.fi>

Torkkel, T. (2022). Verotuksen kirjanpitosidonnaisuuden erityispiirteitä - virikkeenä KHO 2021 H 3259. *Verotus* 1/2022. s. 16–28.

Torkkel, T. (2011). *Tuloveron laskeminen: vero- ja kirjanpito-oikeudellinen tutkimus yhteisön tuloveron laskemisesta*. [väitöskirja, Vaasan yliopisto].

Urpilainen, M. (2019). Ennakoitavuus ja epävarmuus yritysverotuksessa. Teoksessa Penttilä, S, Nykänen, P & Nieminen, M (toim.), *Parempaan yritysverotukseen* (s. 267–287). Edita.

Verohallinnon ohje. *Johdannaisinstrumenttien verotus elinkeinoverolain 27d §:n ja 27e §:n mukaan*. Dnro A53/200/2014. 13.6.2014.

Verohallinnon ohje. *Yritystoiminta, tulonhankkimistoiminta ja harrastustoiminta henkilöverotuksessa*. Dnro VH/417/00.01.00/2019. 25.1.2019.

Verohallinnon ohje. *Eräiden yhteisöjen tulolähdejaon poistaminen*. Dnro VH/5788/00.01.00/2019. 1.1.2020.

Verohallinnon ohje. *Saamisten arvonalenemisten vähennyskelpoisuus elinkeinotulon verotuksessa*. Dnro VH/8342/00.01.00/2020. 14.12.2020.

Verohallinnon ohje. *Yhteisön käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verokohtelu*. Dnro VH/5565/00.01.00/2021. 22.11.2021.

Verohallinnon ohje. *Ennakkoratkaisuhakemuksen tekeminen ja siihen annettava päätös*. Dnro VH/2811/00.01.00/2021. 2.8.2021.

Verohallinnon ohje. *Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa*. Dnro VH/6166/00.01.00/2021. 1.1.2022.

Verohallinnon ohje. *Arvopaperisijoittamisen tulolähde*. Dnro VH/850/00.01.00/2022. 17.2.2022.

Verohallinnon ohje. *Veroilmoituksen täyttöohje – osakeyhtiö ja osuuskunta*. Noudettu 25.2.2022 osoitteesta <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/osa-keyhtio-ja-osuuskunta/ilmoittamisen-ohje/>

Verohallinto. (2022). *Tieto muun kuin julkisesti noteeratun osakkeen vertailuarvosta ja maatalouteen kuuluvan osuuden verotusarvosta*. Noudettu 10.3.2022 osoitteesta <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/verohallinnon-esittely/tietosuoja-ja-julkisuus/verotuksen-julkiset-tiedo/muut-julkiset-tiedo/>

Walden, R. & Leppiniemi, J. (2020) *Tilinpäätös- ja verosuunnittelu*. Alma Talent.

Ossa, J. (2020). *Yritystoiminnan verotus*. Helsingin seudun kauppakamari.

Virallislähteet

HE 208/2016 (vp). Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirjanpitolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 257/2018 Hallituksen esitys Eduskunnalle laeksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain, tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Oikeuskäytäntö

KHO 2013:69

KHO 2011:55

KHO 2003:941

KHO 1980 T 3916

KHO 1976 II 510

KVL 111/1996